

Brukerundersøkelse i Ytre Hvaler nasjonalpark

Sommeren 2018

Sofie K. Selvaag
Line C. Wold

NINAs publikasjoner

NINA Rapport

Dette er NINAs ordinære rapportering til oppdragsgiver etter gjennomført forsknings-, overvåkings- eller utredningsarbeid. I tillegg vil serien favne mye av instituttets øvrige rapportering, for eksempel fra seminarer og konferanser, resultater av eget forsknings- og utredningsarbeid og litteraturstudier. NINA Rapport kan også utgis på annet språk når det er hensiktsmessig..

NINA Temahefte

Som navnet angir behandler temaheftene spesielle emner. Heftene utarbeides etter behov og serien favner svært vidt; fra systematiske bestemmelsesnøkler til informasjon om viktige problemstillinger i samfunnet. NINA Temahefte gis vanligvis en populærvitenskapelig form med mer vekt på illustrasjoner enn NINA Rapport.

NINA Fakta

Faktaarkene har som mål å gjøre NINAs forskningsresultater raskt og enkelt tilgjengelig for et større publikum. Faktaarkene gir en kort framstilling av noen av våre viktigste forskningstema.

Annen publisering

I tillegg til rapporteringen i NINAs egne serier publiserer instituttets ansatte en stor del av sine vitenskapelige resultater i internasjonale journaler, populærfaglige bøker og tidsskrifter.

Brukerundersøkelse i Ytre Hvaler nasjonalpark

Sommeren 2018

Sofie K. Selvaag
Line C. Wold

Selvaag S.K. & Wold L.C. 2019. Brukerundersøkelse i Ytre Hvaler nasjonalpark. Sommeren 2018. NINA Rapport 1607. Norsk institutt for naturforskning

Lillehammer, februar 2019

ISSN: 1504-3312

ISBN: 978-82-426-3348-4

RETTIGHETSHAVER

© Norsk institutt for naturforskning

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

TILGJENGELIGHET

Åpen

PUBLISERINGSTYPE

Digitalt dokument (pdf)

KVALITETSSIKRET AV

Odd Inge Vistad

ANSVARLIG SIGNATUR

Forskningsjef Jon Museth (sign.)

OPPDRAAGSGIVER(E)/BIDRAGSYTER(E)

Ytre Hvaler Nasjonalparkstyre

Miljødirektoratet

OPPDRAAGSGIVERS REFERANSE

M-1274 | 2019

KONTAKTPERSON(ER) HOS OPPDRAGSGIVER/BIDRAGSYTER

Monika Olsen

FORSIDEBILDE

Kasse ved teltsletta, Akerøya © Monika Olsen

NØKKEWORD

- Østfold fylke
- Ytre Hvaler nasjonalpark
- Friluftsliv
- Brukerundersøkelse
- Spørreundersøkelse

KEY WORDS

- Norway, Østfold county
- Ytre Hvaler National Park
- Outdoor recreation
- Visitor survey
- Questionnaire

KONTAKTOPPLYSNINGER

NINA hovedkontor

Postboks 5685 Torgarden
7485 Trondheim
Tlf: 73 80 14 00

NINA Oslo

Gaustadalléen 21
0349 Oslo
Tlf: 73 80 14 00

NINA Tromsø

Postboks 6606 Langnes
9296 Tromsø
Tlf: 77 75 04 00

NINA Lillehammer

Vormstuguvegen 40
2624 Lillehammer
Tlf: 73 80 14 00

NINA Bergen

Thormøhlensgate 55
5006 Bergen
Tlf: 73 80 14 00

www.nina.no

Sammendrag

Selvaag S.K. & Wold L.C. 2019. Brukerundersøkelse i Ytre Hvaler nasjonalpark. Sommeren 2018. NINA Rapport 1607. Norsk institutt for naturforskning.

Sommeren 2018 gjennomførte verneområdeforvaltningen i Ytre Hvaler, i samarbeid med NINA, en brukerundersøkelse i Ytre Hvaler nasjonalpark. Undersøkelsen retter seg i første rekke mot de som bruker landarealet, herunder ilandstigningssteder, innfallsporter og viktige besøksarealer i nasjonalparken. Undersøkelsen inkluderte en kasseundersøkelse der de besøkende ble oppfordret til å fylle ut et kortfattet spørreskjema da de var på tur. Spørreskjemaene var plassert i kasser på 23 ulike lokaliteter: ved badestrender, langs stier, i kystledhytter og på de mest besøkte øyene i skjærgården. I etterkant ble de brukerne som hadde oppgitt e-postadresse på kassekortet invitert til å delta i en internettbasert etterundersøkelse. Det ble samlet inn svar fra 2560 brukere i kasseundersøkelsen og 354 av disse deltok også i etterundersøkelsen. Svarprosenten i etterundersøkelsen var 61 % og representativiteten sammenlignet med kasseundersøkelsen var relativt god. For gjennomsnittsalder, andel kvinner, lokalt bosatte og andel nordmenn var det små forskjeller, men det var noe lavere andel av førstegangsbesøkende som besvarte etterundersøkelsen enn kasseundersøkelsen.

Noen viktige nøkkeltall oppsummeres i tabellen under. Gjennomsnittsalderen var 49 år og kjønnsfordelingen var relativt lik – 54 % kvinner. Andelen utenlandske var lav – 8 %, og det var dermed en veldig høy andel nordmenn – av disse var 42 % bosatt i lokalkommunene. Det betyr at 62 % var tilreisende til området. Splitter vi ytterligere opp ser vi at hele 48 % hadde hytter/fritidsbolig i nærheten av Ytre Hvaler. Dette er trolig noe av årsaken til at det er relativt få førstegangsbesøkende og at så mange som 84 % hadde besøkt området tidligere. Med bakgrunn i disse funnene er det ikke overraskende at det er en relativt høy andel som føler en sterk tilknytning til Ytre Hvaler. I alt 80 % av de besøkende var på dagstur da de fylte ut kasseskjemaet.

YTRE HVALER NASJONALPARK

Antall innsamlede skjema 2018: 2560

Andel nordmenn (n=2536)	92 %	Andel førstegangsbesøkende (n=2379)	16 %
Andel lokalt bosatte (Hvaler, Fredrikstad, Halden eller Sarpsborg) (n=2536)	38 %	Kvinneandel (n=2531)	54 %
Andel som er på dagstur (n=2482)	80 %	Alder, gjennomsnitt (n=2388)	49 år
Varighet dagstur (gj.snitt timer) (n=1887)	3,4 t.	Andel som går med barn under 15 år i følget (n=2539)	32 %
Varighet flerdagerstur (gj.snitt dager) (n=499)	4,8 d.	Andel som er med på organisert tur (n=2547)	3 %

Å oppleve den flotte skjærgården, oppleve helt spesiell natur og fine badeplasser var de viktigste årsakene til å besøke Ytre Hvaler. De besøkende verdsatte fysiske tilretteleggingstiltak og spesielt informasjonstavler og parkeringsplasser ved innfallsportene, søppelkasser i området og tradisjonelle tiltak for å lette fremkommeligheten. Fottur var den aktiviteten flest oppga at de hadde bedrevet i området siste år og en stor andel hadde også badet/svømt eller vært på båttur. Disse aktivitetene knyttet til sjøen, og at en større andel besøkende viste interesse for motoriserte utendørsaktiviteter, skiller seg fra det man har funnet i verneområder fjell/skog.

En relativt lav andel innhentet informasjon om Ytre Hvaler før de besøkte området. Dette kan henge sammen med at mange av de besøkende er godt kjent i området fordi de er bosatt eller har hytte i nærheten. De som innhentet informasjon fikk den i hovedsak fra internett, venner/slektninger/bekjente eller brosjyre. Dersom de besøkende skulle motta mer informasjon fra forvaltningsmyndigheten er de foretrukne tidspunktene enten på parkeringsplasser/ innfallsporter/brygger/båttutsetningsplasser til området i form av informasjonstavler og mobiltelefon (app) eller inne i selve området også her gjennom mobiltelefon (app) eller brosjyrer på kystledhyttene.

En stor overvekt av brukerne, 90 %, visste at Ytre Hvaler var vernet som nasjonalpark før de besøkte området. At området er vernet påvirket likevel i liten grad valget om å besøke Ytre Hvaler. Brukerne var relativt godt fornøyd med tilretteleggingen for friluftsliv, men noen mente at stier er dårlig merket og at det burde plasseres ut flere søppelkasser på populære lokaliteter og lages flere båtplasser/ankringspunkt i Ytre Hvaler.

Til slutt i rapporten presenterer vi hvordan utvalgte indikatorer varierer mellom de ulike kasselokalitetene, og vi summerer kort enkelte funn opp mot føringer eller ambisjoner i forvaltningsplan for Ytre Hvaler nasjonalpark.

Line C. Wold – NINA, Vormstuguvegen 40, 2624 Lillehammer, line.wold@nina.no

Sofie K. Selvaag – NINA, Vormstuguvegen 40, 2624 Lillehammer, sofie.selvaag@nina.no

Abstract

Selvaag S.K. & Wold L.C. 2019. Visitor survey in Ytre Hvaler National Park. Summer 2018. NINA Report 1607. Norwegian Institute for Nature Research.

In summer 2018, the National park (NP) management authority in corporation with NINA, conducted a visitor survey in Ytre Hvaler National Park. The survey included a two-step process: first, an on-site self-registration survey encouraged visitors to fill in a short questionnaire during their visit. Altogether 23 checkpoints were equipped with questionnaire cards – these locations being a mix of beaches, popular islets in the small-archipelago areas, coastal cabins for rent (*kystledhytter*) and along trails. Second; the respondents in the on-site survey were asked to provide their e-mail addresses and participate in a more comprehensive web-based survey. We collected responses from 2560 respondents in the on-site survey and from 354 in the follow-up. The response rate in the follow-up survey was 61 %, and the representativeness was considered good for comparable variables in both data sets. For age, percentage of local residents, share of women and Norwegians differences were small, however there was somewhat fewer first-time visitors in the follow-up than in the on-site survey.

Some of the mapped indicators are shown in the table below. The mean age was 49 years, and the gender balance was quite even – 54 % were women. Only 8 % of the respondents were foreigners, and as such most visitors were Norwegians. Among the Norwegians, residents from the local municipalities constituted a large proportion (42 %). This also means that 62 % of the users were visitors that travelled a longer distance to the area. We also found that 48 % had a cabin or leisure home inside or nearby the national park. This is probably one explanatory factor for the finding that relatively few were first-time visitors – as many as 84 % had previously visited Ytre Hvaler. Eighty percent of the visitors were on a day-trip when filling in the on-site questionnaire.

YTRE HVALER NATIONAL PARK

Number of respondents 2018: 2560

Norwegians (n=2536)	92 %	First-time visitors (n=2379)	16 %
Local residents (within Hvaler, Fredrikstad, Halden or Sarpsborg municipality, n=2536)	38 %	Women (n=2531)	54 %
Visitors on a day-trip (n=2482)	80 %	Age (mean, n=2388)	49 yr
Duration day-trip (mean hours, n=1887)	3,4 h.	Children < 15 yrs in the group (n=2539)	32 %
Duration multi-day trips (mean days, n=499)	4,8 d.	Being part of an organized group (n=2547)	3 %

To visit the small-archipelago areas, experience special nature and nice swimming-areas were the most important motives for visiting Ytre Hvaler. Many of the visitors appreciated physical measures, especially information boards and parking lots at the entrance points, trash bins and traditional measures to ease accessibility in the terrain. Hiking was the activity most said they had practiced in Ytre Hvaler last year. A large proportion had also taken a swim or a boat-trip. These activities related to the sea, and the fact that a larger proportion of visitors were interested in motorized outdoor activities, differ from mountain / forest national parks.

A relatively low proportion obtained information about Ytre Hvaler prior to the visit. This may be because many of the visitors are familiar with the area because they are local inhabitants or have a cabin nearby. The most common sources to obtain information about the area, were through internet, friends/relatives and brochure. If the management authority were to provide more information, the preferred places were either at the parking lots/entrance points/piers/points of disembarkation by using information boards and mobile phone-app or inside of the area using mobile phone-app or brochures at the open coastal cabins.

Over 90 % was aware that Ytre Hvaler is protected as a national park, but the NP-status was generally not an important reason for visiting. Mostly, the respondents were satisfied with the facilitation for outdoor recreation, but some pointed at poorly marked paths and that they wanted more berths/anchoring possibilities and more garbage bins available.

Finally, we present some selected comparable indicators to show possible geographic variations in the area. We also include a short discussion concerning some of the most important and relevant issues in the management plan draft for Ytre Hvaler National Park.

Line C. Wold – NINA, Vormstuguvegen 40, 2624 Lillehammer, line.wold@nina.no

Sofie K. Selvaag – NINA, Vormstuguvegen 40, 2624 Lillehammer, sofie.selvaag@nina.no

Innhold

Sammendrag	3
Abstract	5
Innhold	7
1 Innledning	9
2 Metodikk	11
2.1 Spørreskjemaer i selvregistreringskasser	11
2.2 Selvregistreringskasser i Ytre Hvaler nasjonalpark	13
2.3 Etterundersøkelse	18
2.4 Representativitet i etterundersøkelsen	19
2.5 Analyse og fremstilling av data	20
3 Indikatorsett for Ytre Hvaler nasjonalpark	21
4 Generelle trekk ved de besøkende	22
4.1 Kjønn, alder, utdanning, bosted	22
4.2 Friluftslivserfaringer og friluftslivsinteresse	24
4.3 Turfølget	26
4.4 Tidligere besøk og kjennskap til Ytre Hvaler nasjonalpark	28
4.5 Årsaker til å besøke Ytre Hvaler	31
4.6 Idealområde og purisme	32
5 Bruken av området	34
5.1 Romlig bruk	34
5.2 Bruk av sti og vei	35
5.3 Sesongbruk	35
5.4 Type bruk	36
5.4.1 Formålet med turen og bruken gjennom året	36
5.4.2 Tid i nasjonalparken og overnatting	37
5.5 Ytre Hvaler nasjonalpark som besøksmål	40
6 Innhenting av informasjon og bruk av sosiale media	41
6.1 Innhenting av informasjon og foretrukket informasjon	41
6.2 Foretrukket måte å innhente informasjon	43
6.3 Bruk av sosiale media	44
7 Opplevelse av dagens tilstand i Ytre Hvaler	45
7.1 Ytre Hvaler som villmarksområde	45
7.2 Ytre Hvaler som nasjonalpark	48
7.3 Tilretteleggingen for friluftsliv	50
8 Sammenligning av brukere ved ulike lokaliteter	53
9 Diskusjon – om bruk og forvaltning	56
9.1 Representativiteten	56
9.2 Bruk og vern, tilrettelegging og informasjon	57
9.3 Fare for konflikter mellom ulike brukere?	59
9.4 Videre utvikling	61
10 Referanser	62

Forord

Med bakgrunn i den nye merkevare- og besøksstrategien for norske nasjonalparker og store verneområder lyste Miljødirektoratet i 2016 ut en rammeavtale for brukerundersøkelser i verneområder. NINA var en av to leverandører som ble tildelt oppdraget. Oppdraget består i å analysere data fra brukerundersøkelser i et tildelt antall nasjonalparker/større verneområder i perioden 2017-2019. Oppdragene gjennomføres altså under en rammeavtale med Miljødirektoratet, men med respektive nasjonalparkstyre/verneområdestyre som oppdragsgiver/kunde for det enkelte verneområdet. Ytre Hvaler Nasjonalparkstyre er oppdragsgiver for undersøkelsen i Ytre Hvaler nasjonalpark.

Brukerundersøkelsen er todelt og består av en kasseundersøkelse ved utvalgte lokaliteter i området, der de besøkende oppfordres til å fylle ut et kortfattet spørreskjema, samt en oppfølgende internettbasert etterundersøkelse til de som oppgir e-postadressen sin i kasseskjemaet.

NINA har hatt ansvar for analyse av data fra undersøkelsene, samt det praktiske ansvaret med utsending av den internettbaserte etterundersøkelsen. Spørreskjemaenes innhold er bestemt av Miljødirektoratet og standardiserte, like skjemaer blir benyttet i alle verneområder – dog med mulighet for mindre lokale tilpasninger dersom forvalterne ønsker det. NINA har kommet med råd i fbm. med denne tilpasningen. Valg av lokaliteter for plassering av selvregistreringskasser, praktisk utplassering, ettersyn av kasser og punsjing av data fra kasseundersøkelsen i felt har forvaltningen hatt ansvar for.

Denne rapporten oppsummerer funnene fra undersøkelsene som ble gjort. Vi takker verneområdeforvalter Monika Olsen for samarbeidet både i de innledende fasene av arbeidet og for innspill til rapporten.

Lillehammer, februar 2019
Line C. Wold,
Prosjektleder

1 Innledning

Formålet med rapporten er å beskrive karaktertrekk ved de besøkende til Ytre Hvaler nasjonalpark og forsøke å beskrive bruken og bruksmønsteret i området. Informasjonen vil være nyttig for nasjonalparkstyret og verneområdeforvaltningen i arbeidet med å utvikle en besøksstrategi for området.

Ytre Hvaler ble opprettet som nasjonalpark i 2009 og ligger i Hvaler og Fredrikstad kommuner i Østfold fylke. Nasjonalparken omfatter Hvaler-skjærgården og har et samlet areal på 354 km², hvorav 340 km² er i sjøen. Før nasjonalparkens opprettelse var det fire sjøfuglreservater (Akerøya, Heia, Møren og Søndre Søster) i området, disse er nå innlemmet i nasjonalparken. Kosterhavet nasjonalpark i Sverige grenser til Ytre Hvaler nasjonalpark i sør og sammen utgjør disse områdene det første transnasjonale nasjonalparkområdet i Europa der både hav- og landmiljø er vernet.

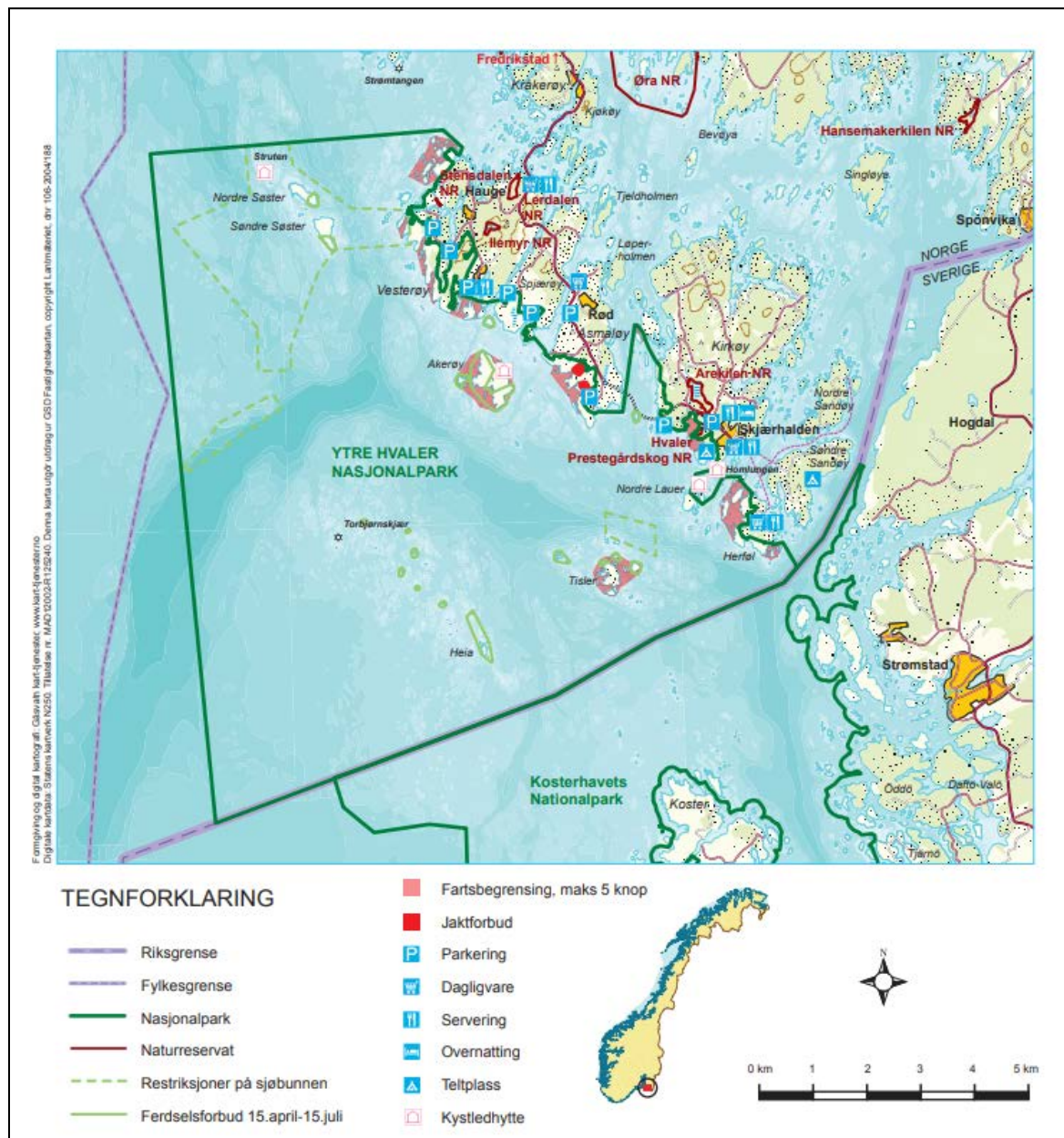
I verneforskriften for Ytre Hvaler nasjonalpark fremgår det at hovedformålet med vernet er å bevare:

- et egenartet, stort og relativt urørt naturområde ved kysten i Sørøst-Norge
- et undersjøisk landskap med variert bunntopografi
- økosystemer på land og i sjø med naturlig forekommende arter og bestander, kystlandskap med sjøoverflate og havbunn med korallrev, hard- og bløtbunn

Nasjonalparken har store verneverdier i form av flora og fauna knyttet til de ulike strandbiotopene, kystbarskog, lyngheier og de marine biotopene på havbunn- og i korallrev. Det at kystlandskapet i parken fremstår som intakt trekkes fram som en viktig kvalitet. Beliggenheten ved Glommass utløp gjør at det også er meget variert undersjøisk topografi og bunnforhold i parken, med renner så dype som over 460 m, undersjøiske bratte fjellvegger og grunne eksponerte områder med rike tareskoger (Ytre Hvaler nasjonalparkstyre, 2018). Dette medfører at det er en høy andel sjeldne arter i området (rødlistearter), og flere sjeldne og verdifulle naturtyper. Det er blant annet kartlagt områder med kaldtvannskorallrev og det er et rikt fugleliv med flere sjøfuglkolonier i nasjonalparken (Ytre Hvaler nasjonalparkstyre, 2018). Det er lange tradisjoner for, og fortsatt aktiv beiting på øyer i området. Dette holder landskapet åpent og sikrer viktige naturtyper med sjeldne og truede plante- og dyrearter (Ytre Hvaler nasjonalparkstyre, 2018). Kulturminnene i området er i all hovedsak knyttet til bruk av havet og gjenspeiler utviklingen av den øst-norske kystkulturen, blant annet ligger det flere fredede fyr og båtvrak innenfor nasjonalparkgrensa (Ytre Hvaler nasjonalparkstyre, 2018).

I verneforskriften for Ytre Hvaler nasjonalpark fremkommer det at allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Området er svært populært for friluftslivsaktiviteter. Dette omfatter blant annet bading, soling, fotturer, sykling og jogging. I tillegg er det naturlig nok en allsidig og sammensatt bruk av sjøen i form av båtbruk med ulike typer båter og fartøyer, og friluftslivsaktiviteter som fiske, jakt, dykking, padling, brettseiling og kiting (Ytre Hvaler nasjonalparkstyre, 2018). Det finnes et stort antall fritidsboliger tett på verneområdegrensene, og også noen innenfor. Bruken sommerstid utgjøres i veldig stor grad av tilreisende og hytteeiere, men nasjonalparken benyttes også i økende grad til andre årstider og av lokalbefolkningen (Ytre Hvaler nasjonalparkstyre, 2018). Variasjonen blant utøverne er stor, fra familier, barn og eldre, til spesialiserte og mer spennings- og aktivitets-søkende grupper (Ytre Hvaler nasjonalparkstyre, 2018). De mest populære plassene er offentlig sikrede friluftsområder som er tilrettelagt med badebøyer, toalett, avfallsdunker og til dels grillplasser. Enkelte steder er det også ilandstigningsbrygger, bolter i fjellet, bøyer for oppankring etc. (Ytre Hvaler nasjonalparkstyre, 2018). I tillegg finnes også særskilt interessante besøksmål som Festningsholmen ved Akerøya, fyrstasjonene, rullesteinåsen Herfølørisset med gravrøys og skulpturparken på Rødshue (Ytre Hvaler nasjonalparkstyre, 2018). Det er et nettverk av stier på landarealene i nasjonalparken og flesteparten av stiene har en enkel standard, men ofte er underlaget fjell eller veldrenert sandbunn som tåler en del slitasje. Kyststien er en del av dette stinettverket og det finnes også flere kystledhytter inne i nasjonalparken. Flere steder i nasjonalparken er det også tradisjon for telting, særlig på offentlig friområde på Akerøya og teltplassen ved Storesand (Ytre Hvaler nasjonalparkstyre, 2018).

I sjøen pågår det et utstrakt næringsfiske, i hovedsak etter reke. Det blir i tillegg bedrevet mye fritidsfiske gjennom hele året, blant annet etter sjørret, makrell, torsk, skrubbe, krabber, sjøkreps og hummer. Landbruksinteressene i verneområdet er knyttet til beiting (først og fremst sau) og noe skogbruk (først og fremst vedhogst).

Figur 1 Ytre Hvaler nasjonalpark med grønn vernegrense, kart hentet fra <http://www.miljodirektoratet.no/Global/dokumenter/tema/verneomr%C3%A5der/Nasjonalparker/Ytre%20Hvaler.pdf>.

2 Metodikk

Brukerundersøkelsen i Ytre Hvaler nasjonalpark besto av en todelt spørreundersøkelse. Den første delen var et kortfattet spørreskjema som ble fylt ut av brukere mens de var i området (selvregistrering i kasse: kasseundersøkelse). I kasseundersøkelsen ble respondentene bedt om å oppgi e-postadresse dersom de var villig til å delta i en mer omfattende undersøkelse om sin bruk av Ytre Hvaler nasjonalpark. Den andre delen var altså en internett-basert undersøkelse som ble sendt til de som hadde oppgitt e-postadresser.

Valg av lokaliteter for plassering av kasser med spørreskjema (kasseskjema) ble gjort av verneområdeforvaltningen. De har videre hatt ansvar for tilsyn av utstyr mens det har vært utplassert og for elektronisk innlegging (punsjing) av data fra kasseskjemaene. Spørreskjemaene (både kasseskjema og etterundersøkelse) har fulgt en standardisert mal utarbeidet av Miljødirektoratet.

NINA har hatt ansvar for den praktiske utsendelsen av den internettbaserte etterundersøkelsen. I 2018 har NINA hatt ansvar for rapportering fra til sammen tre kyst-nasjonalparker. I samarbeid med nasjonalparkforvalterne for alle de tre parkene har vi gjort noen justeringer i malen for etterundersøkelsen for å tilpasse undersøkelsen til kystområder (etterundersøkelsen har tidligere kun blitt brukt i fjell-/skogsområder). I tillegg har vi kommet med innspill/vurderinger på nasjonalparkforvalterens forslag til tilpasninger spesielt til Ytre Hvaler, men har ellers ikke hatt ansvar for innholdet i spørreskjemaene. NINA har hatt ansvar for analyse og rapportering av data fra begge undersøkelsene.

2.1 Spørreskjemaer i selvregistreringskasser

Når det gjelder den metodiske beskrivelsen av planlegging/utvelgelse av lokaliteter og det praktiske arbeidet med utplassering av kasser, refererer vi til veilederen som Miljødirektoratet har utarbeidet: «Brukerundersøkelser som verktøy for forvaltning av verneområder» (Miljødirektoratet, 2018). Veilederen har blant annet kapitler om «Hvor mange selvregistreringskasser bør settes ut hvor?» og om «utsetting av kassene – plassering langs sti» som beskriver generelt hvilke prinsipper som er lagt til grunn for valg av lokaliteter og utplassering. Veilederen er ikke spesialtilpasset for kystområder, og det kan derfor ha vært enkelte avvik i den praktiske gjennomføringen jamført med veilederen.

Kasser med kortfattet spørreskjema er en forholdsvis ressurseffektiv metode der en får samlet inn data for større områder og over lengre tid. Men metoden bygger på noen forutsetninger. Den viktigste er at ferdselen starter i de mest brukte innfallsportene, er forutsigbar og i hovedsak følger linjer (stier/veier); brukere som går utenfor sti/vei fanges i liten grad opp. En annen utfordring er bortfall og bortfallsprosenten (dvs. andelen som passerer kassen uten å svare på undersøkelsen), som kan være relativt stor (se f.eks. Fredman mfl., 2009). Våre erfaringer fra nasjonalparker/verneområder der vi har testet spesifikt for dette, viser at bortfallsprosenten varierer fra lokalitet til lokalitet, uten at man har entydige svar på hvorfor det er slik. Men ulike plasseringer påvirker brukernes mulighet for å oppdage kassa eller lyst/vilje til å stoppe opp og fylle ut skjema. Flere undersøkelser har vist en tilleggsfaktor: lokalbefolkningen fyller i mindre grad ut spørreskjema enn tilreisende (Vistad, 1995; Kaxrud Wilberg, 2010).

Figur 2 Svarkassa på Søndre Søster i Ytre Hvaler nasjonalpark sommeren 2018. Foto: Thomas Warren Eriksen, Skjærgårdstjenesten Fredrikstad.

Spørreskjemaet i kassene er et standardskjema som skal brukes i alle nasjonalparker/verneområder under rammeavtalen (se vedlegg 1). Spørreskjemaet inneholder mange av de samme variablene som lenge har blitt benyttet i verneområder– både av NINA og andre aktører – men med enkelte forskjeller og tilpassinger. I tillegg til bakgrunnsvariabler om brukeren, kartlegger spørreskjemaet steds-/turspesifikke data. Skjemaet som ble benyttet i Ytre Hvaler ble litt justert i fht. kasseskjemaet som er benyttet i fjell-/skogsområder.

Med utgangspunkt i kasseskjemaets variabler kan vi utarbeide et indikatorsett som sier noe om de viktigste karaktertrekkene ved brukerne (se Tabell 1). Da det ofte kan være variasjoner i disse indikatorene for ulike kasselokaliteter, vil variabler kunne brukes for å synliggjøre forskjeller og likheter mellom de ulike kasselokalitetene.

Tabell 1 Eksempel på (et tomt) indikatorsett som viser karaktertrekk ved brukerne.

XX NASJONALPARK

Antall innsamlede skjema 2018:

Andel nordmenn		Andel førstegangsbesøkende	
Andel lokalt bosatte (kommune x, y, z)		Kvinneandel	
Andel som er på dagstur		Alder, gjennomsnitt	
Varighet dagstur (gj.snitt timer)		Andel som går med barn under 15 år i følget	
Varighet flerdagerstur (gj.snitt dager)		Andel som er med på organisert tur	

2.2 Selvregistreringskasser i Ytre Hvaler nasjonalpark

Det ble utplassert 21 selvregistreringskasser i/rundt Ytre Hvaler nasjonalpark og skjema i to kystledhytter (se boks under og kart i **Figur 3**). Forvaltningen mener at kasseplasseringene generelt ga en god oppdekking av området, som består av mange øyer med og uten fastlandsforbindelse. Det var kasser ved de viktigste innfallsportene og fra stier ved alle kasselokalitetene kan man gå inn i nasjonalparken. Det ble også satt ut kasser på de mest brukte uthavnene inne i nasjonalparken. I parken er det merkede «kyststier» på Herføl, Kirkøy, Asmaløy og Vesterøy. Det er mulig å følge stier og gå på tvers og på langs på hver av disse øyene, eller ta korte eller lengre rundturer med båt/kajakk. Stiene går flere steder innom badeplasser og fiskeplasser. Mange vandrere vil bli fanget opp av en kasse både når de går inn i verneområdet og når de går ut fra verneområdet, eller når de legger til med båt på en øy. Det var planlagt å ha spørreskjemaer på fyret på Struten (kystledhytte), men dette ble ikke gjennomført. Fyret på Struten er det eneste kystledhytten inne i nasjonalparken hvor man kan overnatte mer enn tre døgn (som er begrensningen for de øvrige kystledhyttene).

LOKALITETER MED SELVREGISTRERINGSKJEMA

1. **Nordre Søster:** kasse var plassert ved informasjonsskilt/«nasjonalparkportal», som er et ledd i merkevarestrategien til Norges nasjonalparker, nord på øya. Dette er i hovedsak en lokalitet for besøkende som kommer med båt fra de vestre øyene og Fredrikstad. Øya kan være vanskelig tilgjengelig da det ikke er brygger å legge til. Værutsatt, men er et yndet turområde med fine utsiktspunkt og rullesteinstrender. I området foregår det også bading, fiske og dykking.
2. **Søndre Søster:** kasse var også her plassert ved informasjonsskilt/«nasjonalparkportal» nord på øya. Lokaliteten ligner mye på Nordre Søster både i beskrivelse og bruk. Besøkende til øya kommer hovedsakelig med båt fra de vestre øyene og Fredrikstad. Øya kan være vanskelig tilgjengelig da det ikke er brygger å legge til. Værutsatt, men er et yndet turområde med fine utsiktspunkt og rullesteinstrender. I området foregår det også bading, fiske og dykking.
3. **Fredagshølet 1:** kasse var plassert på veggen til søppelbu/toalett som er utplassert i friområdet innerst i Fredagshølet. Dette er i hovedsak en lokalitet for besøkende som kommer med båt fra de vestre øyene og Fredrikstad. Området er relativt lett tilgjengelig med båt, og er en uthavn som gir ly for vind, ikke langt fra fastlandet. Området er et yndet turområde med fine utsiktspunkt og svaberg. I området foregår det bading, og fiske, men kan være litt utilgjengelig for turgåing.
4. **Fredagshølet 2:** kasse var plassert på veggen til søppelbu/toalett som er utplassert i friområdet litt lenger ut i Fredagshølet. Dette er i hovedsak en lokalitet for besøkende som kommer med båt fra de vestre øyene og Fredrikstad. Området er relativt lett tilgjengelig med båt, og er en uthavn som gir ly for vind, ikke langt fra fastlandet. Området er et yndet turområde med fine utsiktspunkt og svaberg. I området foregår det bading, og fiske, men kan være litt utilgjengelig for turgåing.
5. **Alholmen:** kasse var plassert på veggen til søppelbu som er utplassert i friområdet lengst ut i Fredagshølet. Dette er i hovedsak en lokalitet for besøkende som kommer med båt fra de vestre øyene og Fredrikstad. Området er relativt lett tilgjengelig med båt, og er en uthavn som gir ly for vind, ikke langt fra fastlandet. Området er et yndet turområde med fine utsiktspunkt og svaberg. I området foregår det bading og fiske.

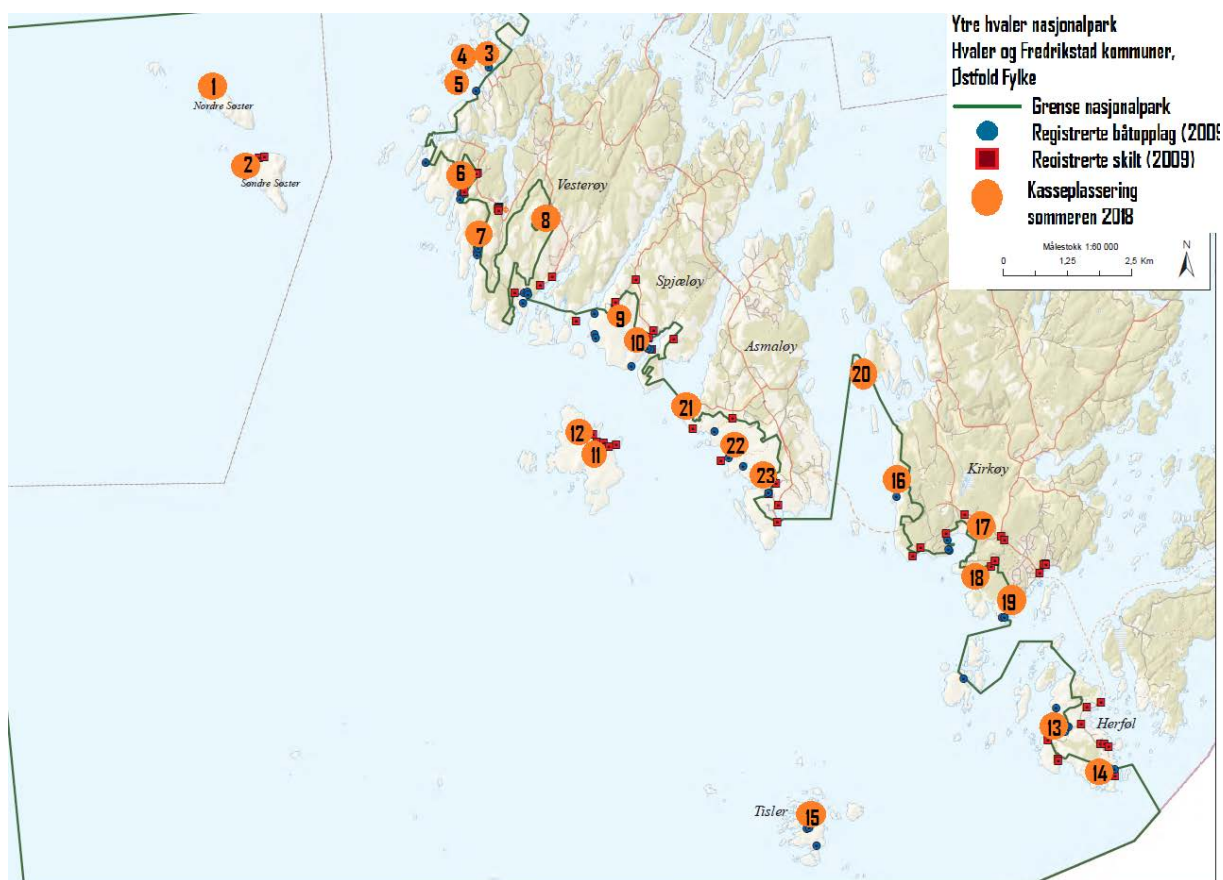
6. **Kuvauen:** Vesterøy; kasse var plassert på stranda i Kuvauen ved rasteplassen. Dette er i hovedsak en lokalitet for besøkende som kommer fra de vestre øyene eller Fredrikstad. De fleste kommer til området med bil, båt eller til fots. På parkeringsplassen til området finnes det en «nasjonalparkportal». I Kuvauen er det populært å bade, raste og gå tur. Området er et mye brukt turområde med merket kyststi og fine utsiktspunkt, svaberg og en sandstrand. I området foregår det også noe telting og buldring.
7. **Guttormsvauen:** Vesterøy; kasse var plassert på stranda i Guttormsvauen ved rasteplassen. Dette er i hovedsak en lokalitet for besøkende som kommer fra de vestre øyene eller Fredrikstad. De fleste kommer til området med bil, båt eller til fots. På parkeringsplassen til området finnes det en «nasjonalparkportal». I Guttormsvauen er det populært å bade, raste og gå tur. Området er et mye brukt turområde med merket kyststi og fine utsiktspunkt, svaberg og en sandstrand. I området foregår det også noe telting.
8. **Harestokken:** Vesterøy; kasse var plassert på parkeringsplassen til skytebanen. Dette er i hovedsak en lokalitet for besøkende som kommer fra de vestre øyene. De fleste kommer til området med bil eller til fots. På parkeringsplassen til området finnes det en «nasjonalparkportal». I området er det populært å besøke skytebanen, og gå på tur. Området har fine utsiktspunkt, men har ikke merkede stier.
9. **Kjellvika:** Vesterøy; kasse var plassert på parkeringsplassen ved Kjellvika. Dette er i hovedsak en lokalitet for besøkende som kommer fra de vestre øyene og Fredrikstad. De fleste kommer til området med bil eller til fots. På parkeringsplassen finnes det en «nasjonalparkportal». I området er det populært å gå på tur. Området har fine utsiktspunkt, men har ikke merkede stier. I området foregår det også bading og fisking.
10. **Spjærkilen:** Spjærøy; kasse var plassert ved stien nær parkeringsplassen ved Spjærkilen. Dette er i hovedsak en lokalitet for besøkende som kommer fra de vestre øyne og Fredrikstad. De fleste kommer til området med bil eller til fots. På parkeringsplassen finnes det en «nasjonalparkportal». I området er det populært å gå på tur. Området har fine utsiktspunkt, men har ikke merkede stier. I området foregår det også bading og fisking.
11. **Akerøya-huset:** spørreskjema var plassert inne i kystledhytta. Dette er i hovedsak en lokalitet for besøkende som kommer fra hele landet. De fleste kommer til området med båt, noen også med kajakk. På Akerøya er det populært å bade, raste og gå tur. Området er et mye brukt turområde med fine utsiktspunkt, svaberg og sandstrender. I området foregår det også noe telting, fugletitting og dykking. Øya har en kystledhytte og brygge for ilandstigning.
12. **Akerøya-teltsletta:** kasse var plassert på stranda ved teltplassen. Dette er i hovedsak en lokalitet for besøkende som kommer fra de vestre øyne eller Fredrikstad. De fleste kommer til området med båt, noen også med kajakk. På teltplassen finnes det en «nasjonalparkportal». På Akerøya er det populært å bade, raste og gå tur. Området er et mye brukt turområde med fine utsiktspunkt, svaberg og sandstrender. I området foregår det også noe telting, fugletitting og dykking. Øya har en kystledhytte og brygge for ilandstigning.
13. **Kaffebukta:** Herføl; kasse var plassert på gress-sletta ved rasteplassen. Dette er i hovedsak en lokalitet for besøkende som kommer fra de østre øyne, Sverige eller Fredrikstad. De fleste kommer til området med båt, noen også med kajakk. Ved rasteplassen finnes det en «nasjonalparkportal». På Herføl er det populært å bade, raste og gå tur. Området er et mye brukt turområde med fine utsiktspunkt, merket kyststi, svaberg og sandstrender. I området er det en brygge for ilandstigning.

- 14. Smalsund:** Herføl; kasse var plassert på veggen til søppelbu/toalett som er utplassert i friområdet. Dette er i hovedsak en lokalitet for besøkende som kommer fra de østre øyene, Sverige eller Fredrikstad. De fleste kommer til området med båt, noen også med kajakk. På Herføl er det populært å bade, raste og gå tur. Området er et mye brukt turområde med fine utsiktspunkt, merket kyststi, svaberg og sand- og rullesteinsstrender. I området er det en brygge for ilandstigning.
- 15. Tisler-moloen:** kasse var plassert ved rasteplassen. Dette er i hovedsak en lokalitet for besøkende som kommer fra de østre øyene, Sverige eller Fredrikstad. De fleste kommer til området med båt, noen også med kajakk. Ved rasteplassen finnes det en «nasjonalparkportal». På Tisler er det populært å bade, raste og gå tur. Området er et mye brukt turområde med fine utsiktspunkt, svaberg og sandstrender. I området er det en brygge for ilandstigning.
- 16. Grønne Bakke:** Kirkøy; kasse var plassert ved rasteplassen. Dette er i hovedsak en lokalitet for besøkende som kommer fra de østre øyene, eller Fredrikstad. De fleste kommer til området til fots, med bil eller med båt, noen også med kajakk. Ved rasteplassen finnes det en «nasjonalparkportal». I området er det populært å bade, raste og gå tur. Området er et mye brukt turområde med fine utsiktspunkt, svaberg og sandstrand. I området er det en privat brygge for ilandstigning.
- 17. Ørekorken:** Kirkøy; kasse var plassert ved stranda. Dette er i hovedsak en lokalitet for besøkende som kommer fra de østre øyene eller Fredrikstad. De fleste kommer til området til fots, med bil eller med båt, noen også med kajakk. Ved stranda finnes det en «nasjonalparkportal». I området er det populært å bade, kite/surfe, ri, raste og gå tur. Området er et mye brukt turområde med fine utsiktspunkt, merket kyststi og sandstrand. I området foregår det også noe telting.
- 18. Storesand:** Kirkøy; kasse var plassert ved stranda/teltplassen. Dette er i hovedsak en lokalitet for besøkende som kommer fra hele landet. De fleste kommer til området til fots, med bil eller med båt, noen også med kajakk. Ved stranda finnes det en «nasjonalparkportal». I området er det populært å bade, ri, raste og gå tur. Området er et mye brukt turområde med fine utsiktspunkt, merket kyststi og sandstrender. I området foregår det organisert telting i sommersesongen.
- 19. Homlungen:** spørreskjema var plassert inne i kystledhytta. Dette er i hovedsak en lokalitet for besøkende som kommer fra hele landet. De fleste kommer til området med båt, noen også med kajakk. På Homlungen er det populært å bade, raste og gå tur. Området er et mye brukt turområde med fine utsiktspunkt, merket kyststi, svaberg og sandstrender. Øya har en kystledhytte og brygge for ilandstigning.
- 20. Filletassen:** Løperen; kasse var plassert på veggen til søppelbu/toalett som er utplassert i friområdet. Dette er i hovedsak en lokalitet for besøkende som kommer fra de vestre øyene eller Fredrikstad. De fleste kommer til området med båt, noen også med kajakk. I området er det populært å bade og raste.
- 21. Brattestø:** Asmaløy; kasse var plassert ved moloen og kyststien. Dette er i hovedsak en lokalitet for besøkende som kommer fra de vestre øyene eller Fredrikstad. De fleste kommer til området til fots, med bil eller med båt, noen også med kajakk. Her finnes det en «nasjonalparkportal». I området er det populært å bade, kite/surfe, raste og gå tur. Området er et mye brukt turområde med fine utsiktspunkt, merket kyststi og sandstrand. I området foregår det også noe sykling.

22. Skipstad: Asmaløy: kasse var plassert ved kyststien. Dette er i hovedsak en lokalitet for besøkende som kommer fra de vestre øyene eller Fredrikstad. De fleste kommer til området til fots, eller med bil. I området er det populært å bade, raste og gå tur. Området er et mye brukt turområde med fine utsiktspunkt, og merket kyststi. I området foregår det også noe sykling og riding.

23. Vikerkilen: Asmaløy: kasse var plassert ved kyststien. Dette er i hovedsak en lokalitet for besøkende som kommer fra de vestre øyene eller Fredrikstad. De fleste kommer til området til fots, eller med bil. I området er det populært å bade, raste og gå tur. Området er et mye brukt turområde med fine utsiktspunkt og merket kyststi. I området foregår det også noe sykling og riding.

Figur 3 Kart som viser plassering til de 23 selvregistreringspunktene ved innfallsporter/lokaliteter i Ytre Hvaler nasjonalpark (oransje prikker). Se ramme over for navn og beskrivelse av kasselokalitetene (nummerert).

Tabell 2 Liste over lokaliteter med selvregistreringspunkt nummerert. Se **Figur 3** for kart som viser lokalitetene. Selvregistreringskassene var utplassert i perioden fra 07.06.18 til 12.10.18.

Lokalitet	Antall skjema (n)	Tidspunkt utplassering
1. Nordre Søster	65	12.06.-12.10.18
2. Søndre Søster	79	12.06.-12.10.18
3. Fredagshølet 1	43	9.06.-12.10.18
4. Fredagshølet 2	25	9.06.-12.10.18
5. Alholmen	49	9.06.-12.10.18
6. Kuvauen	172	14.06.-12.10.18
7. Guttormsvauen	530	14.06.-12.10.18
8. Harestokken	24	14.06.-12.10.18
9. Kjellvika	65	7.06.-12.10.18
10. Spjærkilen	165	7.06.-12.10.18
11. Akerøya-huset	7	11.07.-12.10.18
12. Akerøya-teltsletta	85	14.06.-12.10.18
13. Kaffebukta	58	15.06.-12.10.18
14. Smalsund	38	25.05.-12.10.18
15. Tisler-moloen	170	15.06.-12.10.18
16. Grønne Bakke	159	15.06.-12.10.18
17. Ørekroken	103	15.06.-12.10.18
18. Storesand	108	15.06.-12.10.18
19. Homlungen	18	13.07.-12.10.18
20. Filletassen	47	15.06.-12.10.18
21. Brattestø	183	14.06.-12.10.18
22. Skipstad	158	15.06.-12.10.18
23. Vikerkilen	206	15.06.-12.10.18
Totalt	2560	

Verneområdeforvalter informerte og innhentet samtykke fra grunneiere før utplassering av utstyret i felt og i lokale medier og på Facebook ble det informert om prosjektet. Svarkassene ble ettersatt i henhold til Miljødirektoratets veileder (Miljødirektoratet, 2018). Det ble ikke gjennomført bortfallstudie i Ytre Hvaler, det vil si at vi vet lite om de som ikke valgte å svare på skjemaet skiller seg fra de som svarte. Der flere personer har fylt inn skjema sammen er svarskjemaene duplisert og registrert to ganger¹ (Miljødirektoratet, 2018). Kun skjema fylt ut av personer over 14 år ble inkludert. Totalt ble det registrert 2560 svar i løpet av perioden fra juni til oktober måned². Nasjonalparkforvaltningen har hatt ansvar for å legge inn data fra skjemaene i Excel. Dette følger standard prosedyre beskrevet i veileder (Miljødirektoratet, 2018).

Antallet innsamlede skjema gir opplagt ikke et direkte tall på antall besøkende til verneområdet. Hvor mange svar man får er avhengig av hvordan kasseundersøkelsen blir gjennomført og hvor godt en får dekket opp innfallsportene til området med kasser, og om parken egner seg for denne typen undersøkelse (se de neste avsnittene om Varangerhalvøya nasjonalpark og om kassemetodikkens egnethet i kystparker). I tillegg er det alltid mange brukere som passerer kassene uten å fylle ut skjema eller som går inn/ut av området utenfor de målte innfallsporter eller ferdes langs andre stier. Men en godt gjennomført kasseundersøkelse vil gi et ganske representativt bilde av bruken (profil og volum) og dermed fordelingen av bruk på ulike innfallsporter. Siden det er brukt samme metodikk i alle verneområder er det også meningsfylt å sammenligne tallene mellom områdene.

¹ Også dersom flere enn to personer hadde fylt inn på kortet, altså ett og samme kort ble maksimalt registrert to ganger.

² Det varierte litt for de ulike kassene hvilket tidsrom de sto ute i – se for øvrig tabell 2.

Ytre Hvaler hører til blant nasjonalparkene som har middels antall innsamlede skjemaer, spesielt hvis vi ser dette i forhold til antall kasser. I Jostedalsbreen (2017), Jotunheimen (2010), Rondane (2009) og Trollheimen (2016), som er de områdene det har blitt samlet inn flest svar fra, ble det samlet inn henholdsvis 17161, 9110, 8234 og 7917 utfylte kasseskjema (Vistad mfl., 2018; Vorkinn, 2016; Wold mfl., 2017). På Varangerhalvøya, som er det området vi kjenner til der færrest har fylt ut kasseskjema, ble det samlet inn skjema fra 222 respondenter (Vistad mfl. 2014). Dette til tross for at Varangerhalvøya er en stor nasjonalpark, men den har veldig lite av stier og infrastruktur og det er helt på grensen å bruke registreringskasse-metoden der (som forutsetter stier/turruter). Fulu-fjellet nasjonalpark er en liten nasjonalpark som også har lite tilrettelegging; der ble det fylt ut kun 358 skjema (Wold & Selvaag, 2017 b).

Verneområder varierer mye i størrelse, i tilretteleggingsgrad og i bruksomfang og popularitet. Så lenge kassene er godt plassert og fanger opp de viktige innfallsportene/bruksområdene/startstedene, vil antall utfylte skjema som tidligere nevnt gi en indikasjon på bruksmengde. At Ytre Hvaler nasjonalpark har et relativt lite landareal og at bruken ikke begrenser seg til stier og infrastruktur, men med fri tilgang fra sjøen, kan være viktig i denne sammenheng. Nasjonalparker langs kysten kan bestå av ulike typer områder: fastlandsareal, skjærgård og/eller åpne havområder. Det er metodisk utfordrende å nå brukere og kartlegge bruken i slike områder, spesielt knytta til skjærgård og hav, fordi brukerne til sjøs har så veldig mange steder å starte turen sin fra (hytte, båtplass, roforening, offentlig brygge etc.) og å stige i land. Også på land kan det ofte være mindre definerte stier/innfallsporter enn i typiske skogs-/fjellområder og bruken kan være knyttet til arealer med spredt ferdsel slik som f.eks. badestrender eller friområder. Hvor egnet kassemetodikken er i slike områder er derfor et betimelig spørsmål, fordi det alltid vil være mange som ikke er i nærheten av en kasse, eller ikke ser kassa eller som er opptatt med helt andre ting der kassa står. I områder hvor mye av bruken er knyttet til skjærgård eller hav er det kanskje slik at kassemetodikken kartlegger noen typer bruk/brukere godt (de som følger hovedmønstre av ferdsel til lands), mens annen type bruk i noe mindre grad fanges opp (de som ferdes hovedsakelig til vanns, bruker arealene spredt eller går i land på mindre brukte områder). Dette kan utgjøre en svakhet i materialet og en må derfor være klar over dette. I en ideell brukerundersøkelse i et kystområde bør sannsynligvis kassemetoden begrenses til faste ferdselsruter på land (stier og turveger). Ellers bør gjestene/brukerne aktivt oppsøkes på viktige punktlokaliteter (brygger, parkerings-, leir- og badeplasser mm) etter et fast tids- og stedstilpasset opplegg (for å kunne gjenta undersøkelsen senere), av noen som deler ut skjema til utfylling eller fullfører intervjuet på stedet.

2.3 Etterundersøkelse

I kasseundersøkelsen ble det samlet inn totalt 850 e-postadresser og en oppfølgende etterundersøkelse ble dermed sendt ut til disse. Undersøkelsen ble opprettet i den web-baserte løsningen Questback (www.questback.com). Etterundersøkelsen inneholdt en rekke mer detaljerte spørsmål enn det som var inkludert på kasseskjemaet, og følger en «standard-mal» som benyttes i alle områder som inkluderes under rammeavtalen med Miljødirektoratet (se vedlegg 2). Det ble gjort noen endringer for å tilpasse undersøkelsen, se metodekapittel 2. En web-basert link til spørreskjemaet ble sendt ut til epostadressene i november 2018, etterfulgt av tre purringer. Undersøkelsen ble lukket 30 dager etter første utsendelse. Av de 850 e-postene var 269 adresser ugyldige, slik at utvalget utgjorde 581 respondenter. Svarprosenten var 61 %; det vil si at 354 respondenter besvarte etterundersøkelsen. Dette er en svarprosent som ganske lik det vi har fått i alle andre tilsvarende undersøkelser.

Vanligvis inkluderer kasseskjemaet et spørsmål med åtte påstander som samlet måler det vi kaller purisme. Det var imidlertid en feil i spørsmålet i kasseskjemaet, vi har derfor inkludert dette spørsmålet i etterundersøkelsene i stedet. De åtte purisme-spørsmålene ber respondentene å svare i forhold til en generell kontekst, for å få et bedre inntrykk av «hvem de er» når det gjelder tilrettelegging og trivsel/mistrivsel med mye/lite folk i sitt «idealområde». Spørsmålet lyder: «*Tenk deg at du skal gjennomføre en flertimers tur i skogs-/fjellterreng om sommeren. Tenk deg at området er slik du helst vil ha det – som om det var ditt «idealområde» for en slik tur.*»

Respondentene vurderer altså åtte utsagn, på en skala fra 1 *Svært negativt*, via 4 *Nøytralt* og til 7 *Svært positivt*:

Vil det være positivt eller negativt for deg:

- ... at det finnes tilrettelagte leirplasser med do, ved, bål, søppeldunker
- ... at du kan bli kvitt søppel i utplasserte søppeldunker
- ... at det finnes merkede stier i området
- ... at det er god skilting ved stistart og stikryss i området
- ... at det er lagt ned trestokker til å gå på der stien går over våt myr
- ... at det finnes hytter med matservering og oppredde senger i området
- ... at du møter mange andre friluftsfolk i løpet av turen
- ... at du kan gå milevis uten å møte et menneske

Poenget er å få fram hvor brukeren ligger på «purismeskalaen» - en skala som går mellom «lav-purist» (trives best med god tilrettelegging og mye folk) og høy-purist (trives best med lite tilrettelegging og lite folk). Ved å snu svarskaalen på de sju første variablene og så summere svarene på alle åtte spørsmålene (for de som har besvart alle åtte) og deretter dele på åtte, så finner vi en «gjennomsnittsholdning» til fysisk tilrettelegging og det å møte andre mennesker i turområdet. Skårverdien ligger mellom 1 og 7, der 7 er den mest høy-puristiske verdien (ønsker minst tilrettelegging og ønsker i liten grad å møte andre folk). Gjennomsnittsholdningen er altså uttrykk for folks «purisme-grad», og vi sorterer mellom lav-purist (1-3,5), mellom-purist (3,51-4,49) og høy-purist (4,5-7) – se Vistad & Vorkinn (2012).

2.4 Representativitet i etterundersøkelsen

Med mindre en gjennomfører gode bortfallsstudier vil en ikke kunne vite eksakt hvor godt kasseundersøkelsen faktisk representerer de besøkende i området. En bortfallsstudie undersøker de samme variablene som er på kasseskjemaet blant de som ikke velger å svare i selvregistreringskassene. Bortfallsstudier i fjellområder har blant annet vist at lokalbefolkningen, av ulike årsaker, i mindre grad velger å fylle ut kasseskjema (Kaxrud Wilberg, 2010; Vorkinn & Andersen, 2010). Vi vet lite om i hvilken grad lokalbefolkningen svarer på spørreskjemaet i kystområder, men vi synes det er rimelig å forvente en større deltakelse fordi områdene er en del av nærområdet deres på en annen måte enn det fjellområder er. Representativiteten i etterundersøkelsen sammenlignet med kasseundersøkelsen vises i Tabell 3. De sammenfallende variablene for begge undersøkelsene var kjønn, alder, nasjonalitet/bosted og tidligere besøk.

Tabell 3 Representativitet: etterundersøkelsen sammenlignet med kasseundersøkelsen for sammenlignbare variabler.

	Kasseundersøkelse	Etterundersøkelse
Alder, gjennomsnitt	49 år (n=2388)	53 år (n=354)
Kvinneandel	54 % (n=2531)	53 % (354)
Andel nordmenn	92 % (n=2536)	92 % (n=354)
Andel lokalt bosatte	38 % (n=2536)	38 % (n=354)
Andel førstegangsbesøkende	16 % (n=2379)	9 % (n=354)

Fordelingen mellom nordmenn og utlendinger, lokalt bosatte (hvilket betyr i kommunene Hvaler, Fredrikstad, Halden og Sarpsborg) og kvinneandel er veldig lik i de to utvalgene. Aldersgjennomsnittet gikk noe opp i etterundersøkelsen, men begge undersøkelsene hadde god representasjon fra ulike aldersgrupper. I etterundersøkelsen var andelen yngre (15-30 år) noe mindre³ og aldersgruppen over 60 år hadde en høyere andel i etterundersøkelsen⁴. Andelen førstegangsbesøkende synker noe, fra 16 til 9 % i etterundersøkelsen. Dette er også et mønster vi har funnet i andre områder (Selvaag mfl., 2017; Vistad mfl., 2017; Wold & Selvaag 2017 a; Wold mfl., 2017).

³ Alder 15-30 år: 5 % i etterundersøkelsen, 14 % i kasseundersøkelsen

⁴ Alder over 60 år: 31 % i etterundersøkelsen, 24 % i kasseundersøkelsen

Vi har valgt å ikke vekte datamaterialet fra etterundersøkelsen. Å vekte data innebærer å gi noen respondenters svar større betydning. Eksempelvis kunne vi valgt å la førstegangsbesøkendes svar telle noe mer enn flergangsbesøkendes svar, for å speile fordelingen i kasseundersøkelsen. En eventuell vektning gjøres selvsagt med en unik koeffisient – laget for det spesifikke tilfellet – for å gjenspeile den opprinnelige fordelingen på en korrekt måte. Vi mener at representativiteten gjennomgående er akseptabel og vi vet at skjevhetene ikke vil utgjøre store utslag, basert på forskjellene beskrevet i Tabell 3.

2.5 Analyse og fremstilling av data

Rådata fra kasseundersøkelsen og den web-baserte etterundersøkelsen ble importert til SPSS (se f.eks. Field (2009) og alle analyser ble gjennomført her. Figurer er laget i Excel. For de variablene som er like for både kasseundersøkelsen og etterundersøkelsen (se tabell 3) er det data fra kasseundersøkelsen som presenteres i resultatdelen – dette fordi antallet respondenter i kasseundersøkelsen er høyere og derfor har større statistisk styrke.

Gjennomsnittsverdi blir henvist til i teksten som «M» og forkortelsen for standardfeil «SE» er et mål på hvor stor usikkert denne gjennomsnittsverdien har. Utvalgsstørrelsen blir referert til i teksten som N og viser totalt antall respondenter som er med i analysen for det enkelte spørsmålet.

I oppdragsbeskrivelsen fremgår det at det er ønskelig at resultatene for Ytre Hvaler skal sammenlignes med funn fra brukerundersøkelser i andre nasjonalparker eller større verneområder. Tilsvarende brukerundersøkelser i verneområder ved kysten er ikke gjennomført før sommeren 2018 og på publiseringstidspunktet for denne rapporten er Raet nasjonalpark det eneste andre kystområdet vi har analyserte data for. For funn i Ytre Hvaler viser vi derfor hovedsakelig til tilsvarende tall fra andre verneområder i skog og fjell og/eller sier noe om hvordan funnene i Ytre Hvaler relaterer seg til funn fra slike områder, men tall fra Ytre Hvaler ligger også inne i figurene. Undersøkelsene fra skog/fjellområder inkluderer også ulike temaer og til dels også ulike spørsmålsformuleringer om de samme temaene. Derfor er ikke disse undersøkelsene nødvendigvis direkte sammenlignbare med hverandre. Foruten Raet er det undersøkelsene som ble gjennomført av NINA i 2017 og NINA og Oslo Economics i 2018 som har flest like spørsmål med årets undersøkelse i Ytre Hvaler og mange sammenligninger gjøres derfor med disse områdene. Tall fra andre brukerundersøkelser som sammenlignes med Ytre Hvaler er hentet fra rapporter som er laget for de ulike områdene og vil ikke refereres til direkte i rapporten (se vedlegg 8 nederst i rapporten for referansene til disse rapportene). Vorkinn (2016) sammenligner i sin rapport funn fra Femundsmarka og Gutulia med mange av de tidligere undersøkelsene som er gjort i andre områder, når vi refererer til Vorkinn eller bruker prosentfordelinger fra disse områdene referer vi til nettopp disse sammenligningene og ikke bare til funnene for Femundsmarka/Gutulia.

Dette oppdraget er først og fremst å rapportere funn for Ytre Hvaler. En omfattende sammenligning og analyse av hvilke områder som «burde» sammenlignes, forklaringsvariabler for hvorfor prosentfordelingene på enkeltspørsmål er like eller ulike for to områder er derfor et annet oppdrag. Sammenligningene som gjøres er av en mer beskrivende art, men skulle likevel svare til forventningen om å sammenligne funnene for Ytre Hvaler med andre områder.

Vi har i rapporten vektlagt en beskrivende form, fordi vi ikke har gjort feltarbeid eller kjenner lokale forhold i nasjonalparken godt nok til å vurdere og tolke mange av funnene.

3 Indikatorsett for Ytre Hvaler nasjonalpark

Indikatorsettet for brukerne i Ytre Hvaler nasjonalpark sommeren 2018 vises i Tabell 4. Funnene blir noe mer utdypende presentert videre i rapporten. Indikatorsettet tar utgangspunkt i det brukerne svarte da de fylte inn kasseskjemaet.

Tabell 4 Nøkkeltall/indikatorer for de besøkende i Ytre Hvaler nasjonalpark sommeren 2018 som fylte ut kort ved en av de 23 lokalitetene.

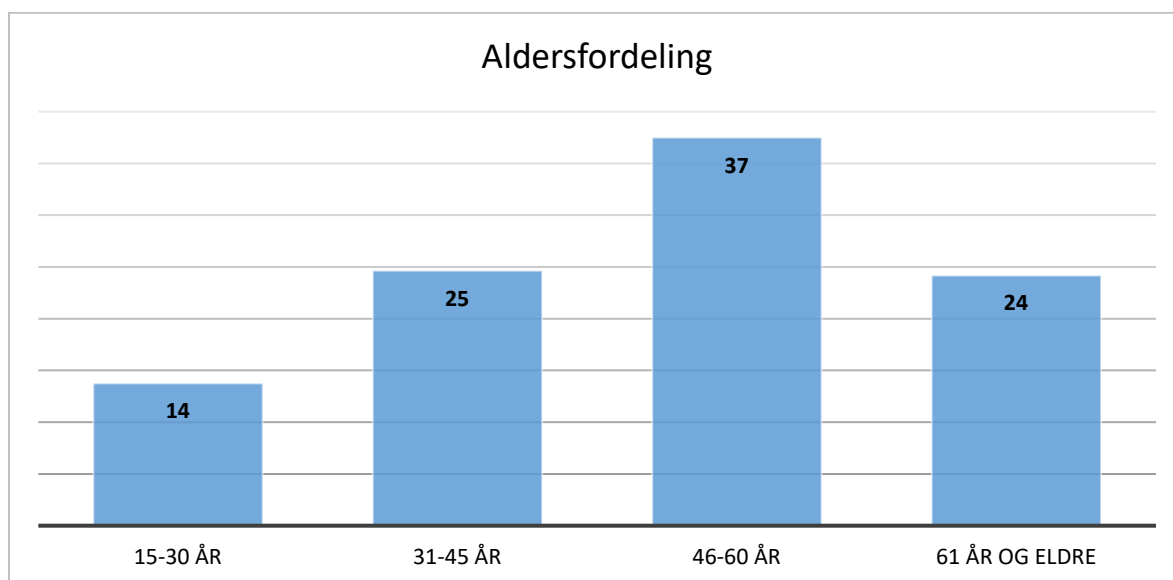
YTRE HVALER NASJONALPARK			
Antall innsamlede skjema 2018: 2560			
Andel nordmenn (n=2536)	92 %	Andel førstegangsbesøkende (n=2379)	16 %
Andel lokalt bosatte (Hvaler, Fredrikstad, Halden eller Sarpsborg) (n=2536)	38 %	Kvinneandel (n=2531)	54 %
Andel som er på dagstur (n=2482)	80 %	Alder, gjennomsnitt (n=2388)	49 år
Varighet dagstur (gj.snitt timer) (n=1887)	3,4 t.	Andel som går med barn under 15 år i følget (n=2539)	32 %
Varighet flerdagerstur (gj.snitt dager) (n=499)	4,8 d.	Andel som er med på organisert tur (n=2547)	3 %

4 Generelle trekk ved de besøkende

4.1 Kjønn, alder, utdanning, bosted

Kjønnsfordelingen blant de som fylte ut kasseskjema var relativt jevn, men det er noe flere kvinner enn menn blant de besøkende. Aldersspennet var fra 15 til 98 år og gjennomsnittet var 49 år, dette er noe høyere enn gjennomsnittlig, sammenlignet med de ti verneområdene som ble undersøkt av NINA i 2017 og 2018. **Figur 4** viser aldersfordeling for de besøkende inndelt i fire grupper.

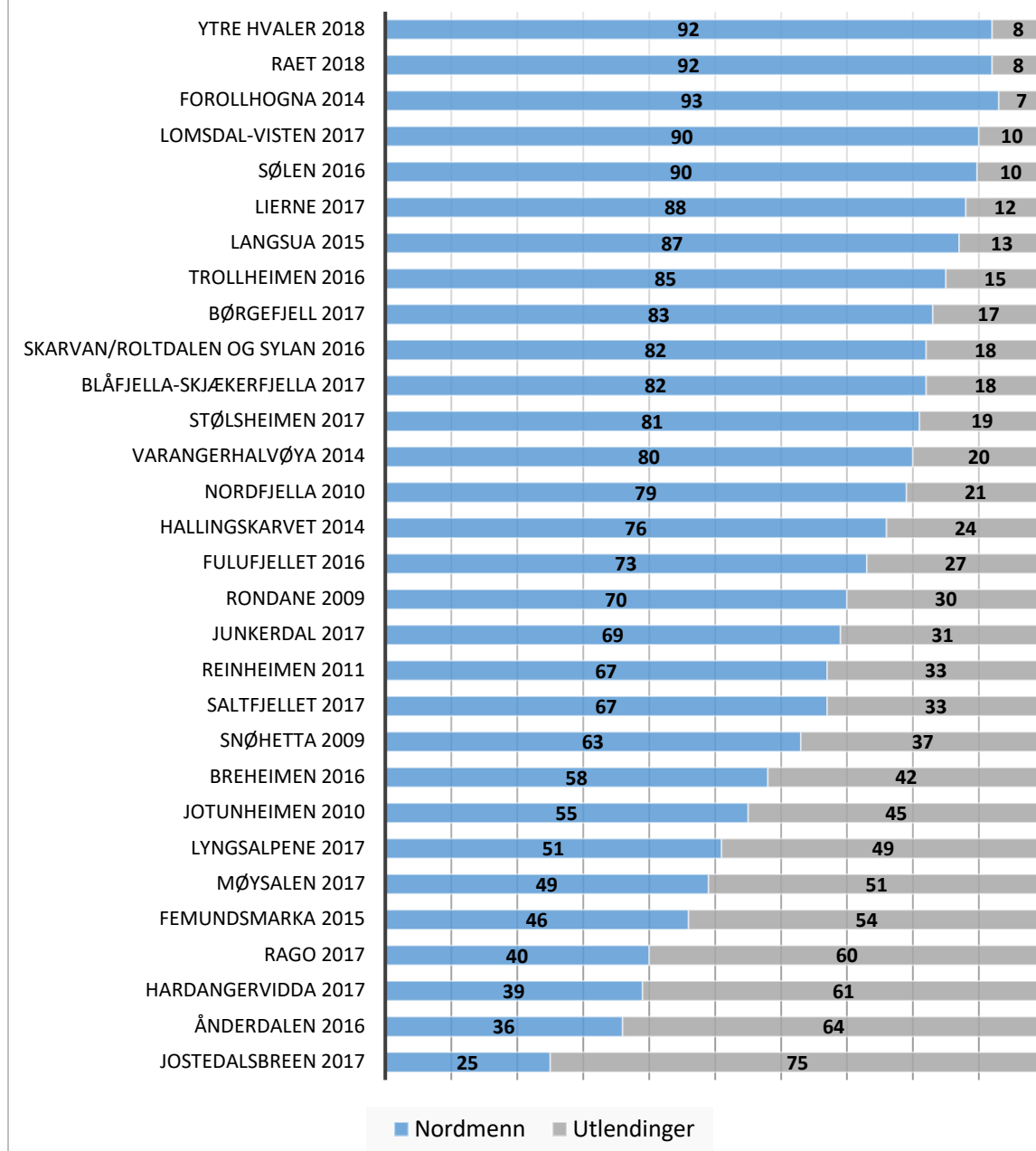
Figur 4 Aldersfordeling blant de besøkende, oppgitt i prosent (n=2388).

De fleste av de besøkende har høy utdanning; 80 % har høyskole-/universitetsutdanning, 18 % har videregående utdanning og 2 % grunnskole (n=354). Det at det er mange med høy utdanning finner en også i andre tilsvarende brukerundersøkelser (se f.eks. Vorkinn, 2016).

De aller fleste besøkende var nordmenn (se **Figur 5**) og av disse var 42 % bosatt lokalt – hvilket utgjør 38 % av de besøkende totalt. Lokalkommunene er Hvaler, Fredrikstad, Halden og Sarpsborg. Det vil si at 62 % var tilreisende til området. Kun 8 % av de besøkende var utlendinger, blant disse utgjorde tyskere og svensker de største andelene (henholdsvis 31 % og 23 % av de utenlandske). I alt 26 nasjonaliteter, i tillegg til nordmenn, ble registrert i Ytre Hvaler nasjonalpark.

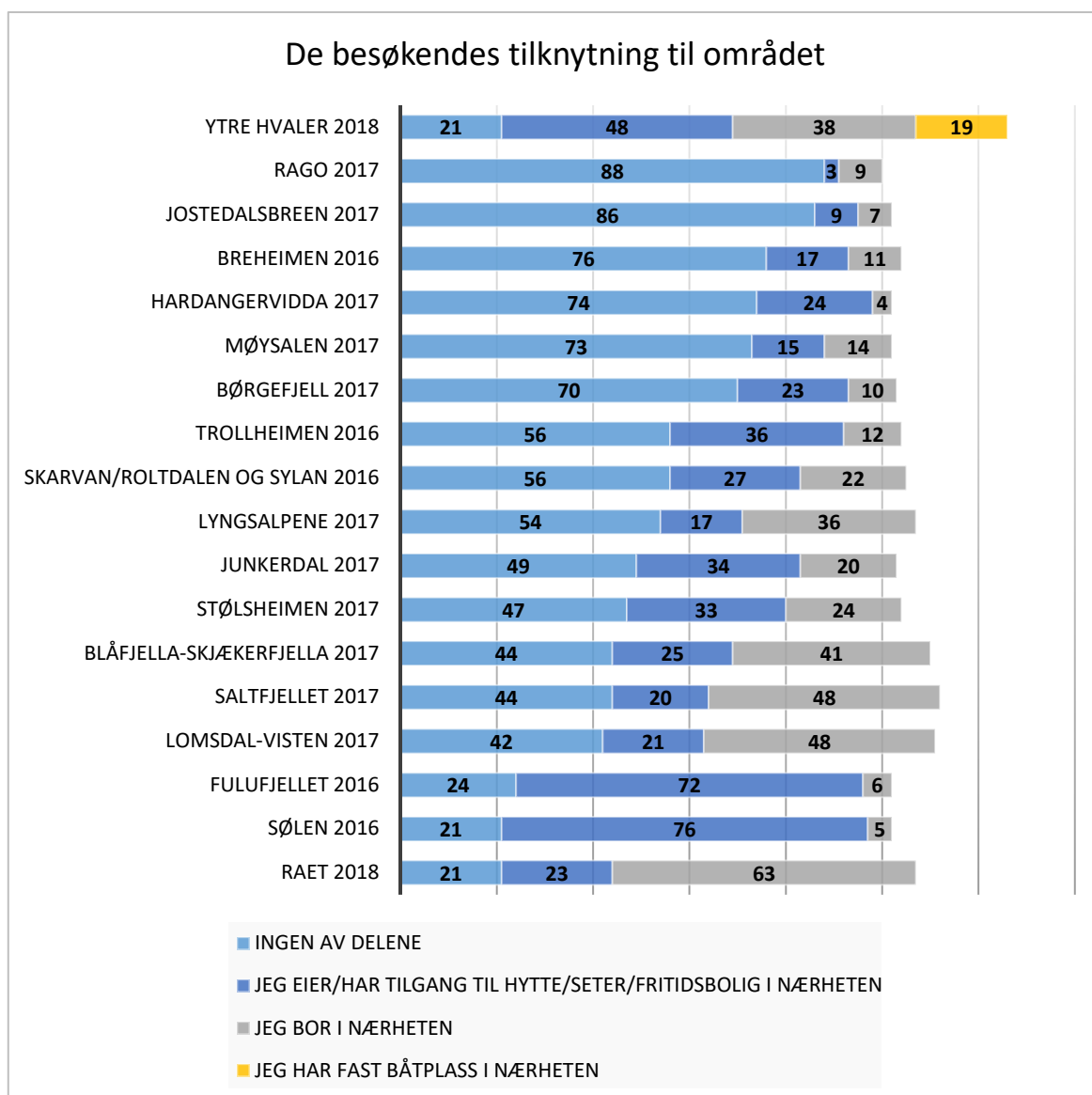
NASJONALITETSFORDELING I NORSKE VERNEOMRÅDER

Figur 5 Nasjonalitetsfordeling i Ytre Hvaler nasjonalpark sammenlignet med andre nasjonalparker/verneområder.

I etterundersøkelsen ble respondentene bedt om å oppgi sin tilknytning til området (se **Figur 6**). Det var 38 % som var bosatt i lokalkommunene og hele 48 % hadde tilknytning til området i form av å eie hytte/fritidsbolig. Det er noe overlapp mellom disse to gruppene og fast båtplass fordi noen av de som bor i lokalkommunene også har hytte/fritidsbolig og/eller fast båtplass ved Ytre Hvaler.

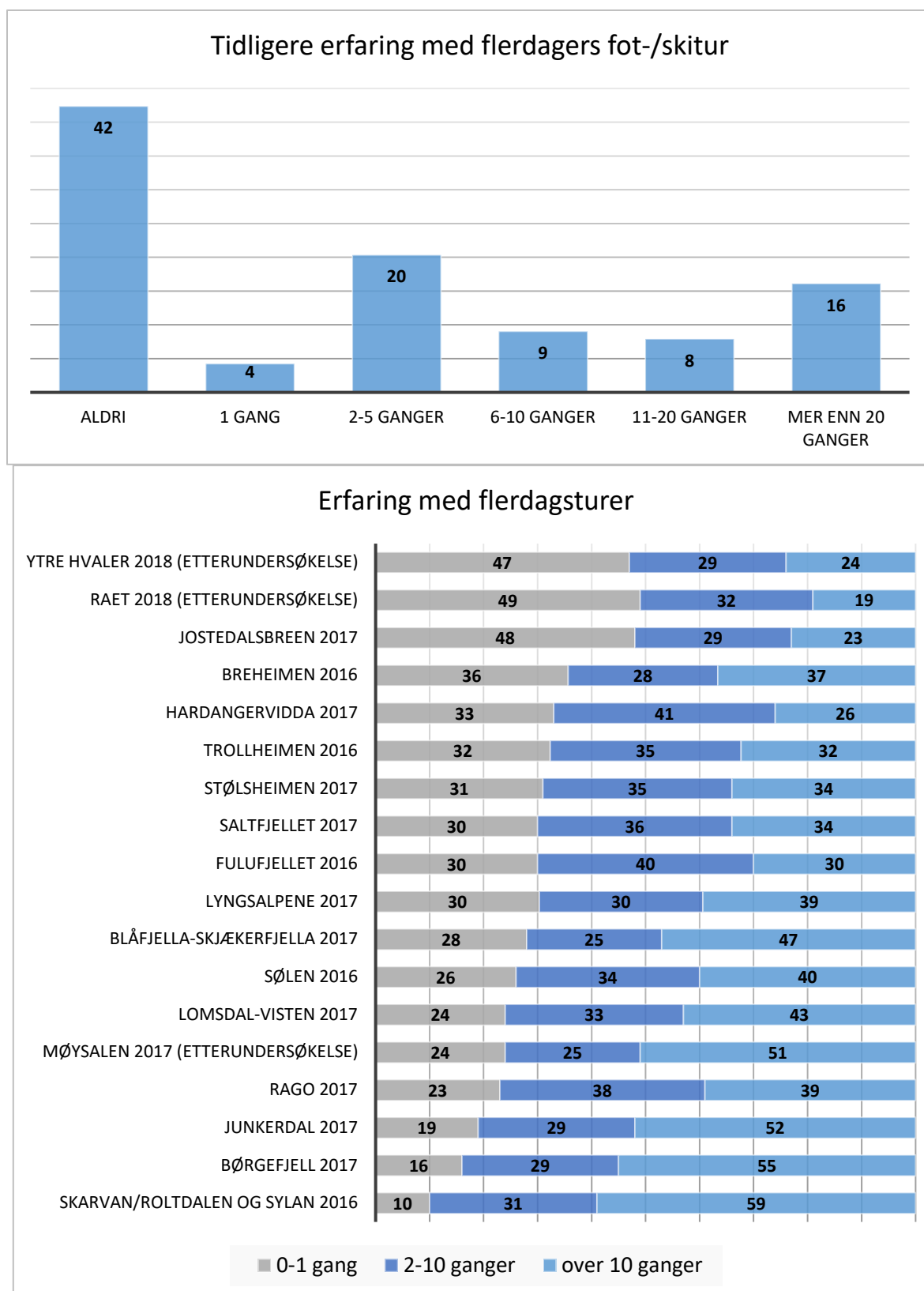
Ytre Hvaler ser ut til å ha en langt stor andel besøkende som har hytte/fritidsbolig enn mange av de andre områdene vist i **Figur 6** (fra Rago med den minste andelen: 3 % til Fulufjellet og Sølen med de høyeste andelen: 72 % og 76 %). I etterundersøkelsen oppga 21 % «ingen av delene», noe som betyr at de var tilreisende (både utenlandske og nordmenn) uten tilknytning til området via bosted eller hytte/båtplass i nærheten.

Figur 6 Hvilken tilknytning til de besøkende har til Ytre Hvaler nasjonalpark oppgitt i prosent ($n=354$) sammenlignet med tilsvarende fordeling for andre norske verneområder. Samlet prosent er høyere enn 100 fordi det var mulig å krysse av for flere alternativer. Fast båtplass i nærheten var først et alternativ i noen kyst-parker fra 2018.

4.2 Friluftslivserfaringer og friluftslivsinteresse

Figur 7 viser hvilken erfaring brukerne har med langtur-friluftsliv, ikke bare i Ytre Hvaler, men generelt. Erfaringene blant de besøkende var varierende. Andelene som hadde vært på mer enn 20 langturer er lav og det var en relativt stor andel som ikke hadde erfaring med flerdagerstur i det hele tatt. Dette viser at det er relativt få erfarne friluftslivutøvere i Ytre Hvaler nasjonalpark også sammenlignet med andre norske verneområder.

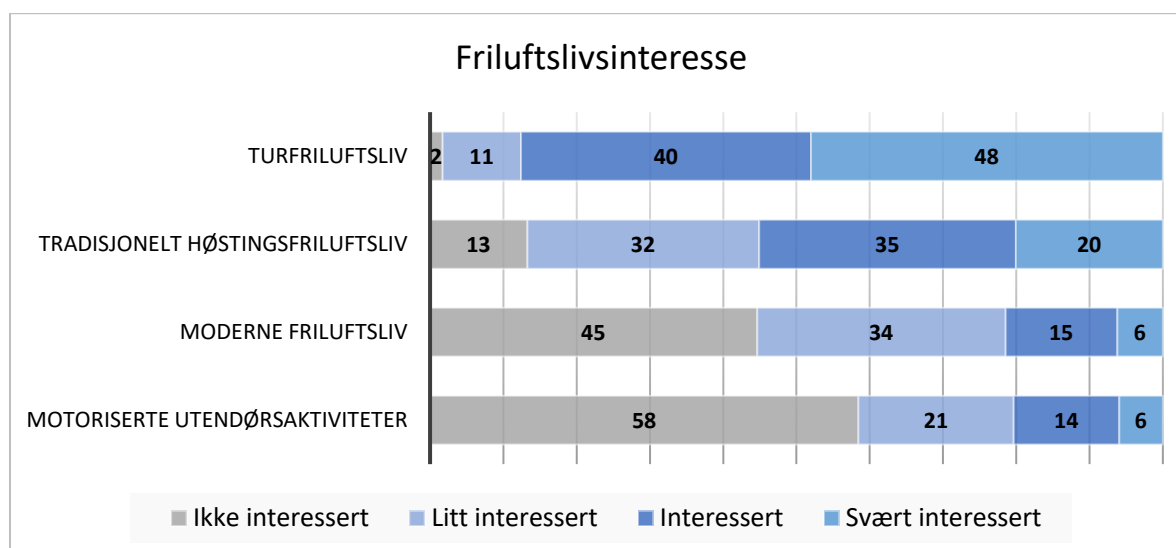

Figur 7 Øverst: Hvor mange ganger brukerne har vært på flerdagers fot-/skitur oppgitt i prosent ($n=354$). Nederst: Besøkende i Ytre Hvaler sin erfaring sammenlignet med andre verneområder. Merk at for de områdene det ikke er presisert at dataene er hentet fra etterundersøkelsen er de hentet i kasseundersøkelsen. I alle områder der vi har sammenlignbare tall i kasse- og etterundersøkelse ser vi at brukerne i etterundersøkelsen samlet har mer erfaring med langturfriluftsliv – altså at det er et lite frafall av mindre erfarne friluftslivsutøvere fra kasse- til etterundersøkelse.

Interessen for ulike typer friluftsliv ble kartlagt i etterundersøkelsen, hvor de ulike aktivitetene ble definert slik:

- **Tradisjonelt høstingsfriluftsliv** (matauk er viktig motiv, som jakt, fiske, bær/sopplukking)
- **Turfriluftsliv** (turer til fots og/eller på ski)
- **Moderne friluftsliv** (aktiviteter som krever spesielle ferdigheter og utstyr eks. dykking, windsurfing, terrengsykling, klatring, kiting, elvepadling, hanggliding, randonee)
- **Motoriserte utendørsaktiviteter** (eks. båtsport, vannskuter, snøscooter)

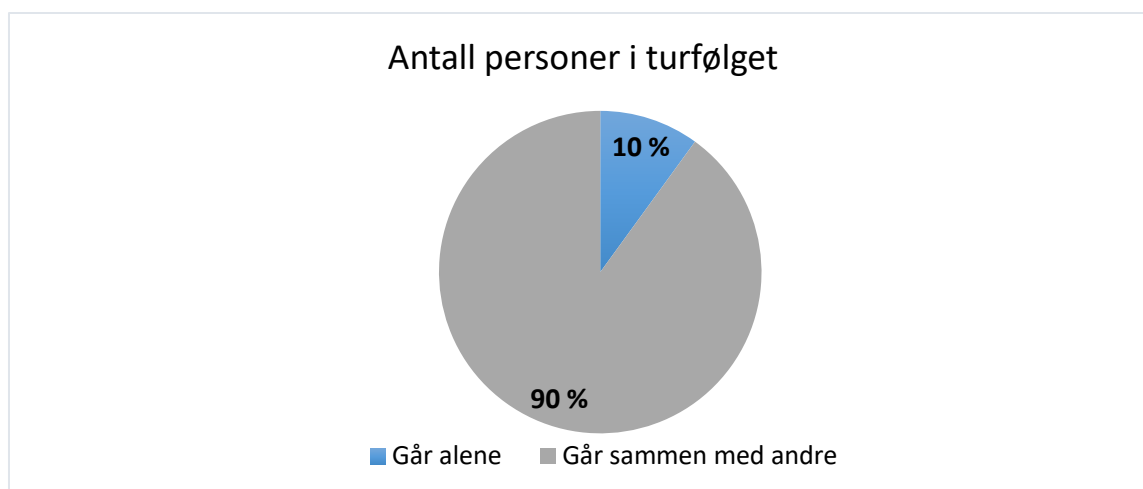
Det var særlig interessen for turfriluftsliv som var stor blant brukerne og det var få respondenter som var helt uinteressert i denne friluftslivsformen (se **Figur 8**). Sammenlignet med en del andre områder der vi har tilsvarende tall ser vi likevel at det er en noe lavere andel som oppgir at de er *svært interessert*. Interessen for høstingsfriluftsliv er også relativt stor og ligner funn fra andre verneområder. Motoriserte utendørsaktiviteter er den minst interessante friluftslivsformen. Her oppga 58 % at de ikke var interessert i det hele tatt. Likevel er det samlet sett større interesse for motoriserte utendørsaktiviteter i Ytre hvaler enn det en har funnet i flere andre nasjonalparker og verneområder der en har sammenlignbare tall, noe som kan – men ikke må – henge sammen med motorisert båtbruk.

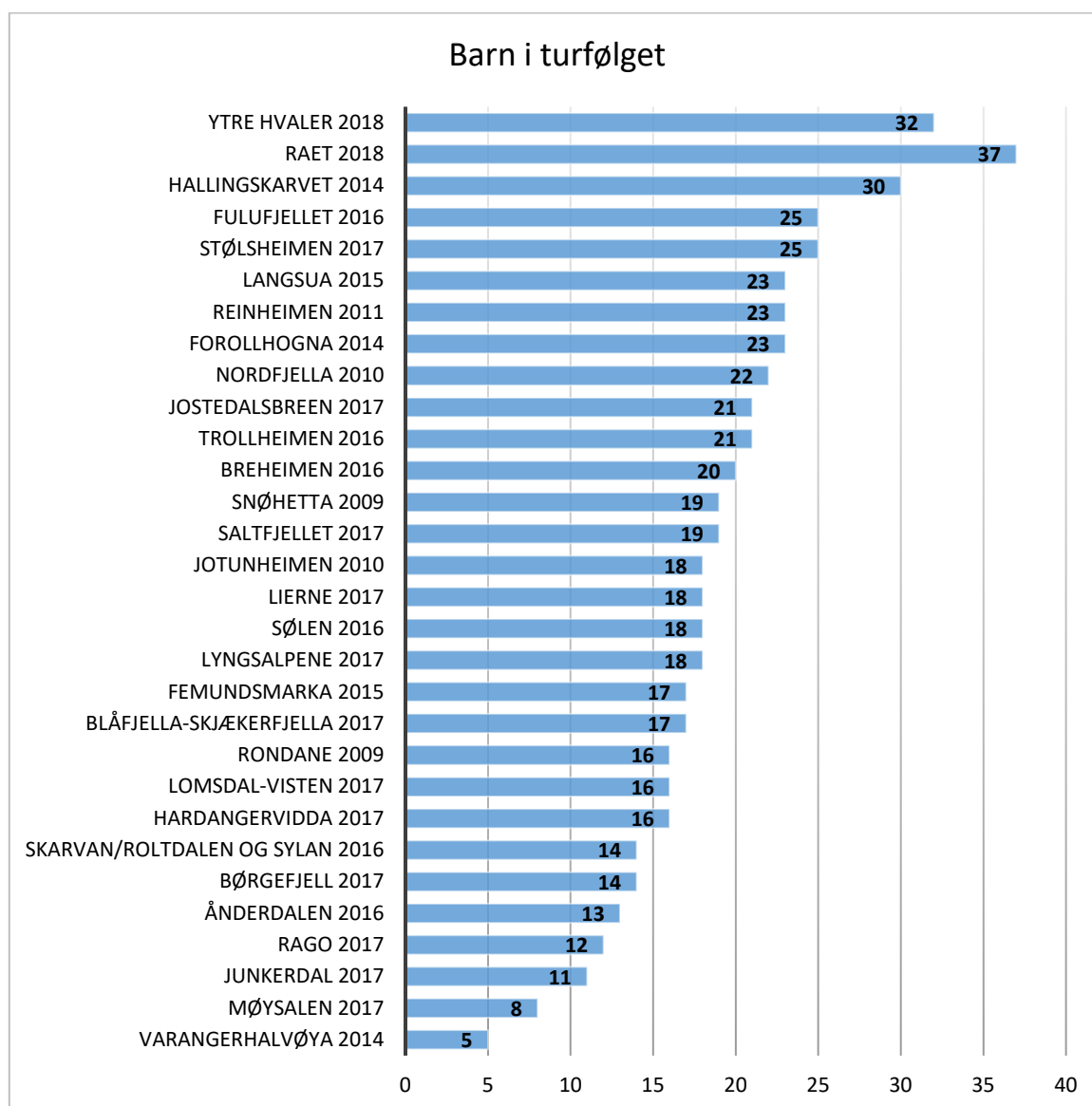
Figur 8 Interesse for ulike former for friluftsliv, vist i prosent (n=354).

4.3 Turfølget

Bruken av Ytre Hvaler er i veldig stor grad knyttet til det sosiale. De færreste var alene da de fylte ut kasseskjema (**Figur 9**). I gjennomsnitt besto de besøkenes turfølge av 4 personer (inkludert den som har fylt ut kasseskjema). Kun 3 % av de besøkenne gikk i turfølger med mer enn 10 personer og største gruppe besto av 139 personer. Sammenlignet med andre større verneområder hadde en stor andel av de besøkenne i Ytre Hvaler med barn under 15 år i turfølget (**Figur 10**). En liten andel på 3 % av de besøkenne var på en organisert tur da de fylte ut skjemaet. Tur i regi av familie/venner og turgrupper utgjorde de vanligste organiserte turene. De aller fleste ankom området med *bil/motorsykkel* (60 %) eller *motorbåt* (23 %), mens 4 % hadde benytte *seilbåt* og 2 % oppga at de hver seg hadde brukt *offentlig transport* eller *sykkel*. Andre framkomstmidler utgjorde 8 %, og dette inkluderer til fots, bil, robåt/kajakk, buss og surfeski.

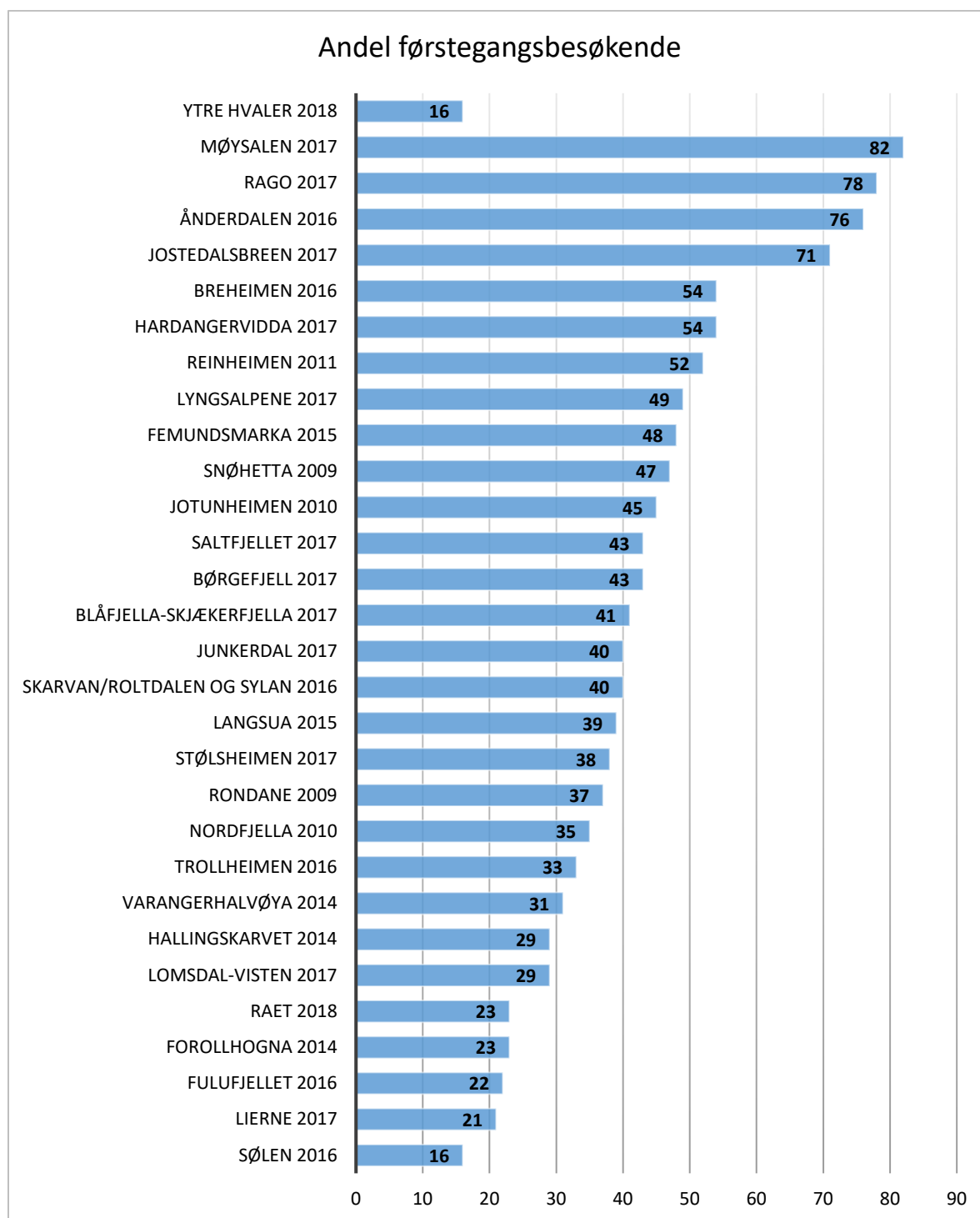
Figur 9 Gruppestørrelse på turen respondentene fylte ut kasseskjema (n=2494).

Figur 10 Andel som har med barn i følget (n=2539) sammenlignet med andre verneområder.

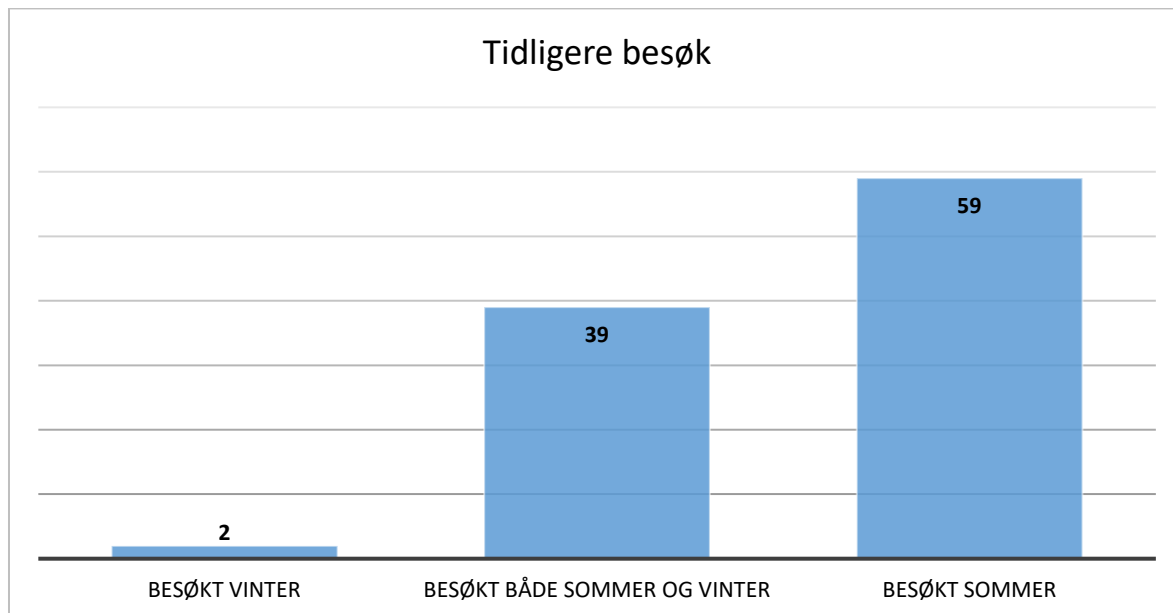
4.4 Tidligere besøk og kjennskap til Ytre Hvaler nasjonalpark

Kun 16 % prosent var i Ytre Hvaler nasjonalpark for første gang sommeren 2018. Sammenlignet med andre større verneområder er det en veldig lav andel førstegangsbesøkende i Ytre Hvaler (se **Figur 11**). Dersom vi splitter opp tallene finner vi at 59 % av de utenlandske besøkende besøkte området for første gang, mens den tilsvarende andelen for nordmennene (utenom lokale) var vesentlig lavere (15 %). For de av nordmennene som er lokalt bosatt var andelen førstegangsbesøkende naturlig nok enda lavere (7 %).

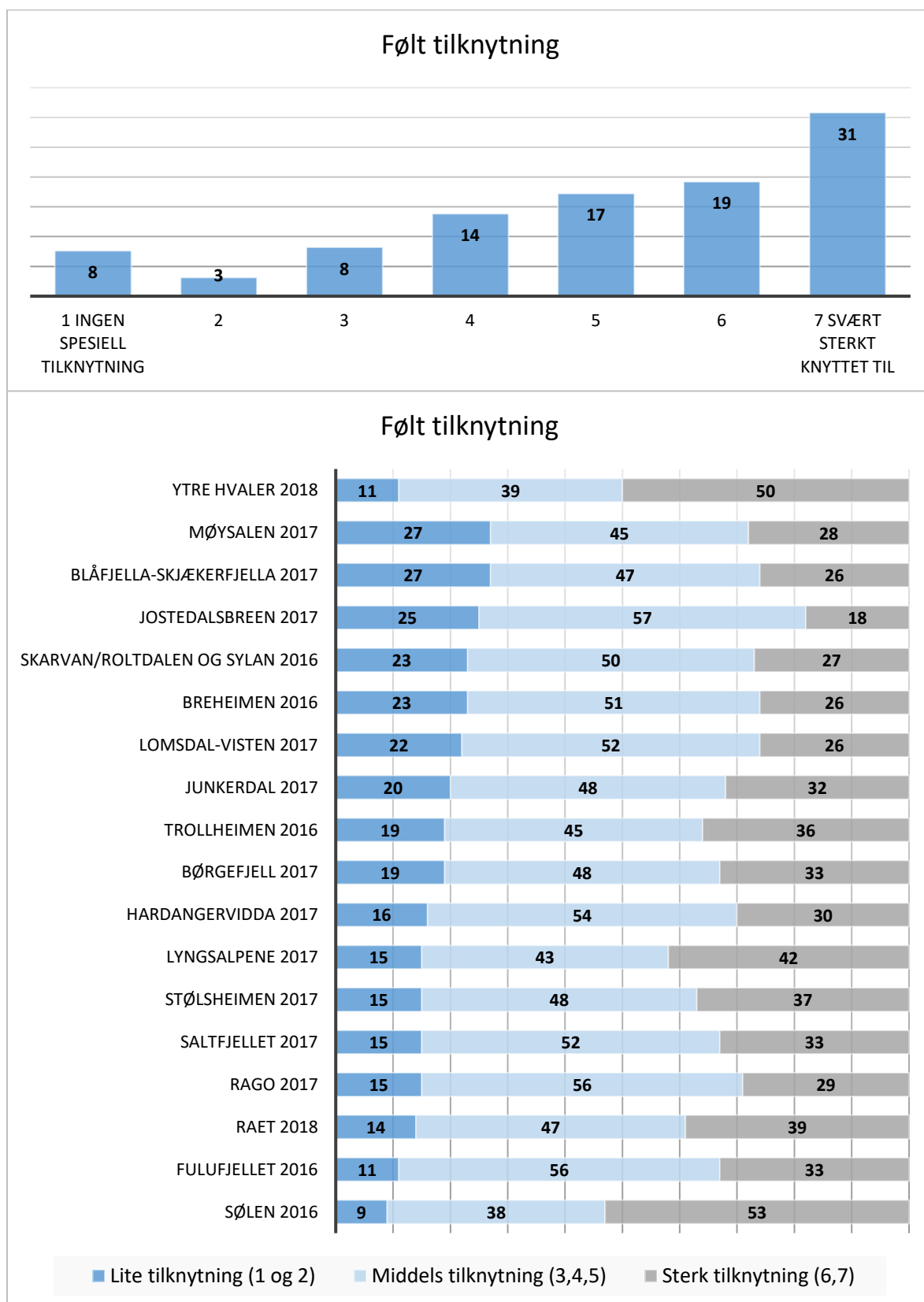
Figur 11 Prosentandeler førstegangsbesøkende i Ytre Hvaler nasjonalpark (n=2379) sammenlignet med andre norske verneområder.

Blant de som hadde besøkt Ytre Hvaler tidligere hadde de fleste vært der sommerstid (totalt 98 %); en del færre (41 %) hadde vært i området vinterstid (**Figur 12**). I gjennomsnitt hadde de som har besøkt området tidligere vært på 25 sommerturer ($n=1951$, $SE:0,643$) og 24 vinterturer ($n=830$, $SE:0,987$) i området. De som har vært i området før har generelt vært der relativt mange ganger, noe som nok henger sammen med at det er mange hytteeiere og en del lokale brukere i Ytre Hvaler.

Figur 12 Sesongfordeling for når de som har besøkt Ytre Hvaler tidligere har vært der, oppgitt i prosent ($n=1997$)

Figur 13 (øverst) viser hvor knyttet brukerne oppga at de føler seg til Ytre Hvaler nasjonalpark. Samlet er det ganske mange som følte mer enn middels sterk tilknytning (verdi 5-7) til området (67 %). Følelsen av tilknytning henger oftest sammen med lang tids bruk og erfaring fra området. Blant de som har besøkt området før var det 71 % som oppga at de følte en tilknytning over middels og for førstegangsbesøkende var tilsvarende prosentandel kun 25 %. Vi konkluderer med at sammenlignet med andre verneområder føler de besøkende til Ytre Hvaler relativt stor grad av tilknytning til området (**Figur 13**, nederst).

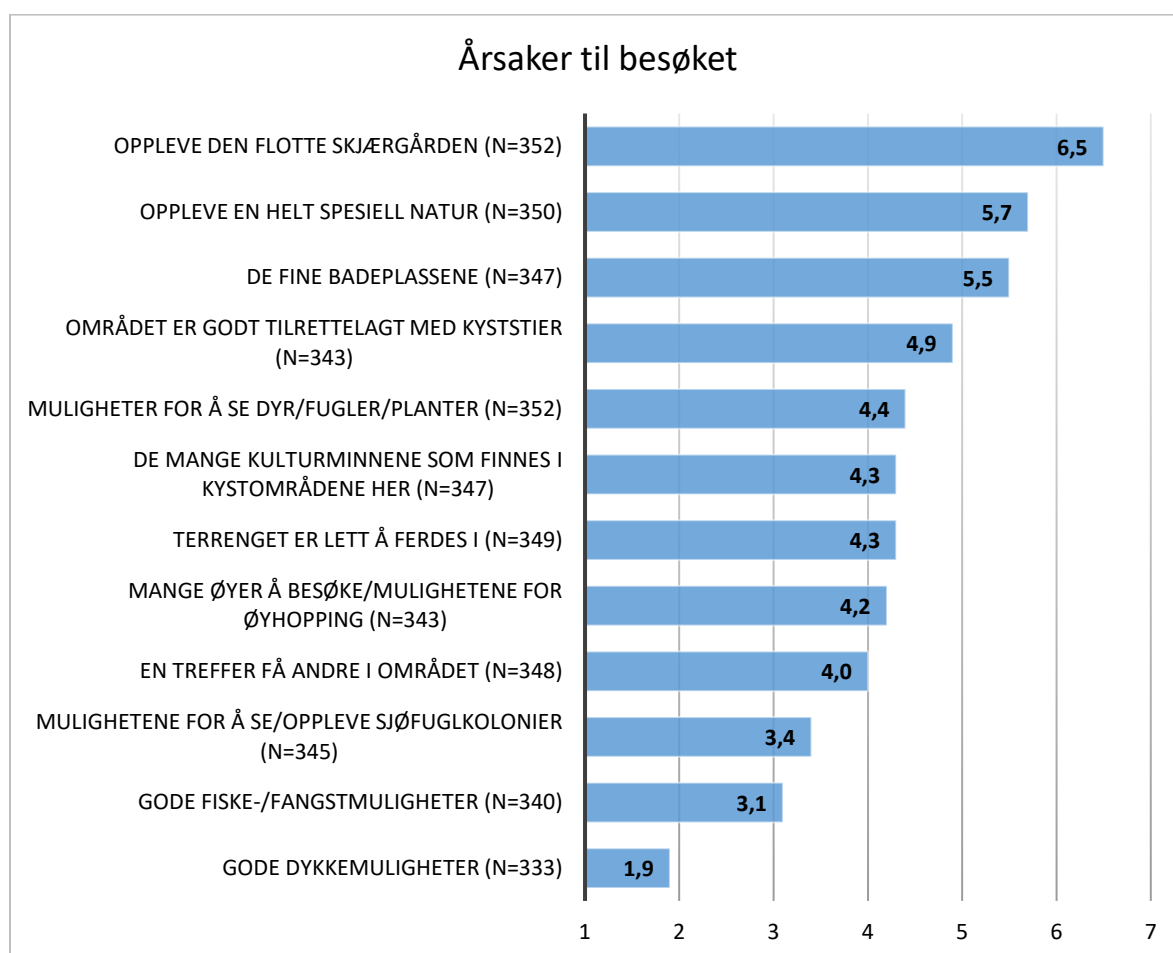

Figur 13 Øverst: prosentfordeling som viser hvor knyttet brukerne føler seg til Ytre Hvaler nasjonalpark (n=354). Nederst: prosentfordeling som viser hvor knyttet brukerne i andre verneområder følte seg til respektive område.

4.5 Årsaker til å besøke Ytre Hvaler

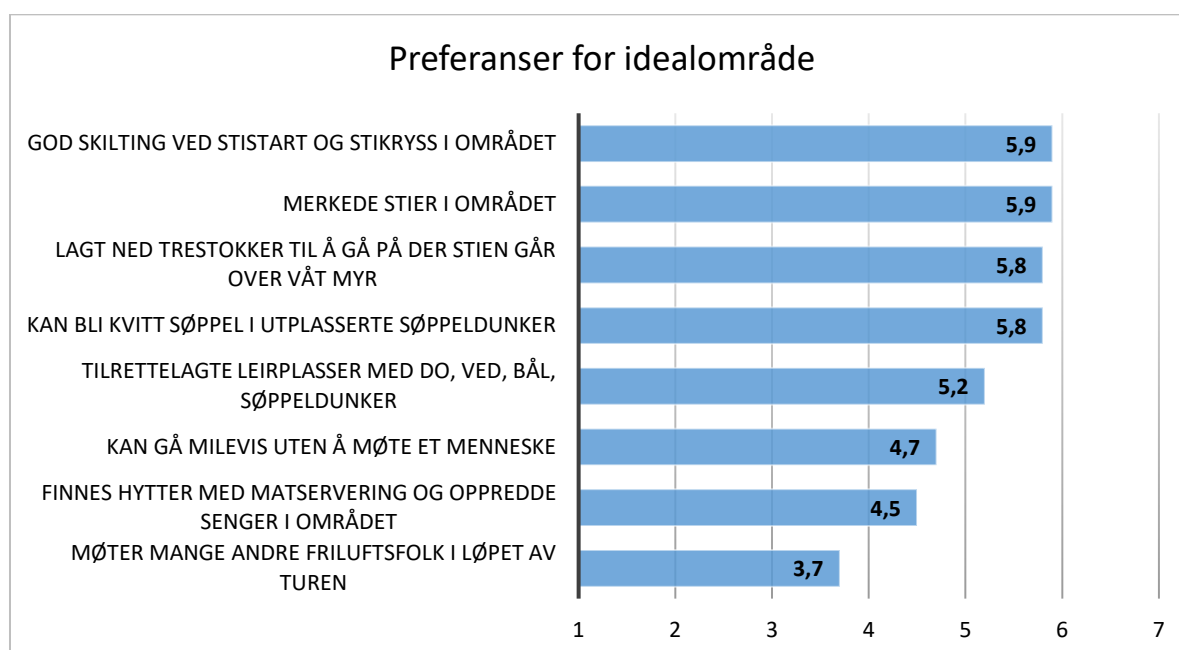
Brukerne ble bedt om å oppgi hvor viktig ulike årsaker var for at de valgte å besøke Ytre Hvaler nasjonalpark siste år (**Figur 14**). Det ble listet opp fire ganske generelle årsaker og åtte årsaker som var tilpasset området. De sistnevnte omhandlet kystlandskapet som sådan og øyer/holmer, kyststier, badeplasser, kulturminner, sjøfuglkolonier, fangst/fiske- og dykkemuligheter. Hvilke årsaker som er viktige for brukerne vil også henge sammen med/påvirke aktivitetsutøvelse, hva slags tur en er på m.m. De klart viktigste motivene var knyttet til naturopplevelse, noe en også har funnet i nær sagt «alle» undersøkelser i naturområder i Norge (også utenfor verneområder). Selv om ordlyden er ulik i undersøkelsene og ikke kan sammenlignes direkte er dette likevel et helt tydelig resultat (Vorkinn 2016; Selvaag mfl., 2017; Wold & Selvaag 2017a, b; Vistad mfl. 2017). I Ytre Hvaler 2018 ble formuleringene *å oppleve en helt spesiell natur* og *å oppleve den flotte skjærgården* brukt, disse fikk en gjennomsnittsskår på henholdsvis 5,7 og 6,5 (av 7). Også *fine badeplasser, tilretteleggingen med kyststier, muligheter for å se dyr/planter, kulturminnene i området, at terrenget er lett å ferdes i* og *at det er mange øyer å besøke/mulighetene for øyhopping* fikk gjennomsnittsverdier over middelerdien (4). De resterende årsakene fikk gjennomsnittsskårer på eller under middelerdien 4. Dette kan henge sammen med at noen av disse er mer spesifikke/for spesielt interesserte og kanskje mindre aktuelle for alle typer turer, aktiviteter eller besøkende. Det kan også være at respondenter ikke skiller helt på hvor stor betydning disse forholdene hadde for at de valgte å besøke området og hvordan de samme forholdene ble oppfattet på den aktuelle turen. Dette kan for eksempel være gjeldende for påstanden «*terrenget er lett å ferdes i*».

Figur 14 Gjennomsnittsskår for hvor viktige ulike årsaker var for at en valgte å besøke Ytre Hvaler nasjonalpark siste år, på en skala fra 1 «ingen betydning» til 7 «svært stor betydning». (Antall respondenter var 354, men variablene har lavere utvalgsstørrelse fordi noen krysset av for «vet ikke»).

4.6 Idealområde og purisme

Respondentene ble bedt om å oppgi hvordan de stilte seg til åtte ulike forhold for deres tenkte «idealområde» for en lengre tur i skogs- eller fjellterreng om sommeren, altså er svarene på dette spørsmålet ikke knyttet til Ytre Hvaler nasjonalpark som sådan (se for øvrig ytterligere utdyping av dette spørsmålet i kapittel 2.3). Disse variablene er lagt inn i spørreskjemaet fordi vi vet at individuelle naturbrukere er ulike, har ulike forventninger til et turområde og har ulike preferanser for tilrettelegging etc. **Figur 15** viser gjennomsnittsskår for de åtte variablene. Generelt er respondentene mer enn gjennomsnittlig positive til de fleste av forholdene. Brukerne var svært positivt til merking, både det at det er god *skilting ved sti-start/stikryss* og *at det finnes merkede stier*, fikk veldig høye gjennomsnittsskårer. Det samme gjorde *at det er lagt ned trestokker der stien går over våt myr* og *det å kunne bli kvitt søppel i utplasserte søppeldunker*. *Det at det finnes tilrettelagte leirplasser* fikk også relativt høy gjennomsnittsskår. Det *å møte mange andre friluftsfolk i løpet av turen* var respondentene derimot mer negative til og dette forholdet fikk en gjennomsnittsverdi under middels.

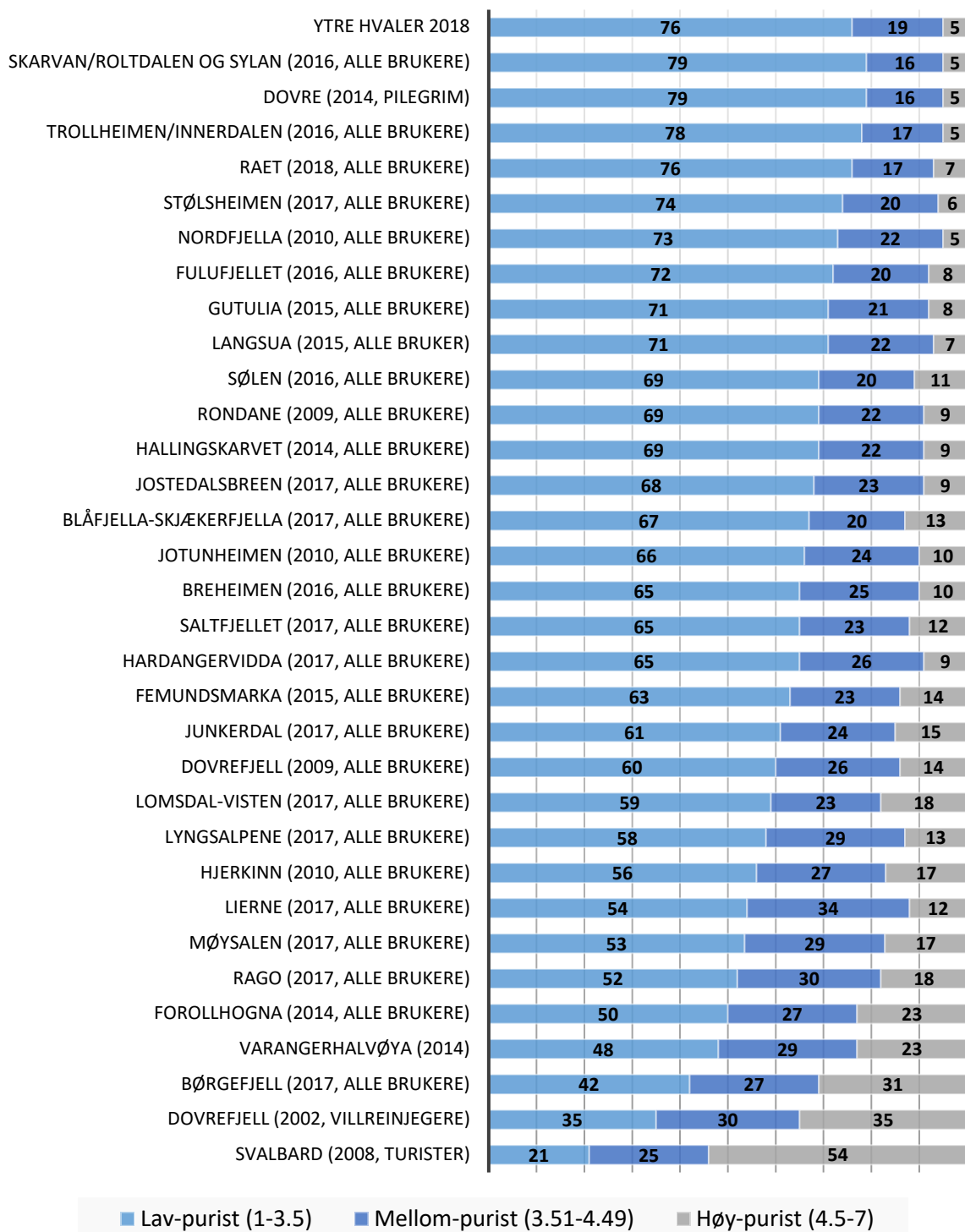
Figur 15 Respondentenes gjennomsnittsskår på åtte ulike preferanser for det ideelle langturområde, på en skala fra 1 svært negativt, via 4 nøytralt, til 7 svært positivt (n=354).

Fra disse åtte variablene⁵ kan en kategorisere den totale gjennomsnittsskåren for det vi kaller purisme, som beskriver brukernes preferanser for tilretteleggingstiltak og for i hvilken grad en foretrekker å møte andre mennesker på tur (se forøvrig kapittel 2.3 for ytterligere beskrivelse av variabelen). Lavpurister foretrekker tilrettelegging og det å møte mange mennesker på tur er greit eller preferert, mens høypurister foretrekker lite tilrettelegging og vil i større grad være alene på tur. Ved inndeling av respondentene i purismeklasser var andelen lavpurister på 76 %, mellompurister 19 % og høypurister 5 % (se **Figur 16**).

Figur 16 viser purismeklassifisering for en rekke ulike brukere/naturområder i Norge. Vi ser at Ytre Hvaler nasjonalpark er plassert i øvre del av figuren. Området har en høy andel lavpurister og lav andel høypurister sammenlignet med andre områder det finnes tilsvarende data fra.

⁵ Her er skalaen for 7 av utsagnene «snudd» for å få alle på samme skala: purismeskalaen, se ytterligere beskrivelse i kapittel 2.1

Purismeklassifisering sammenlignet med andre områder/brukergrupper

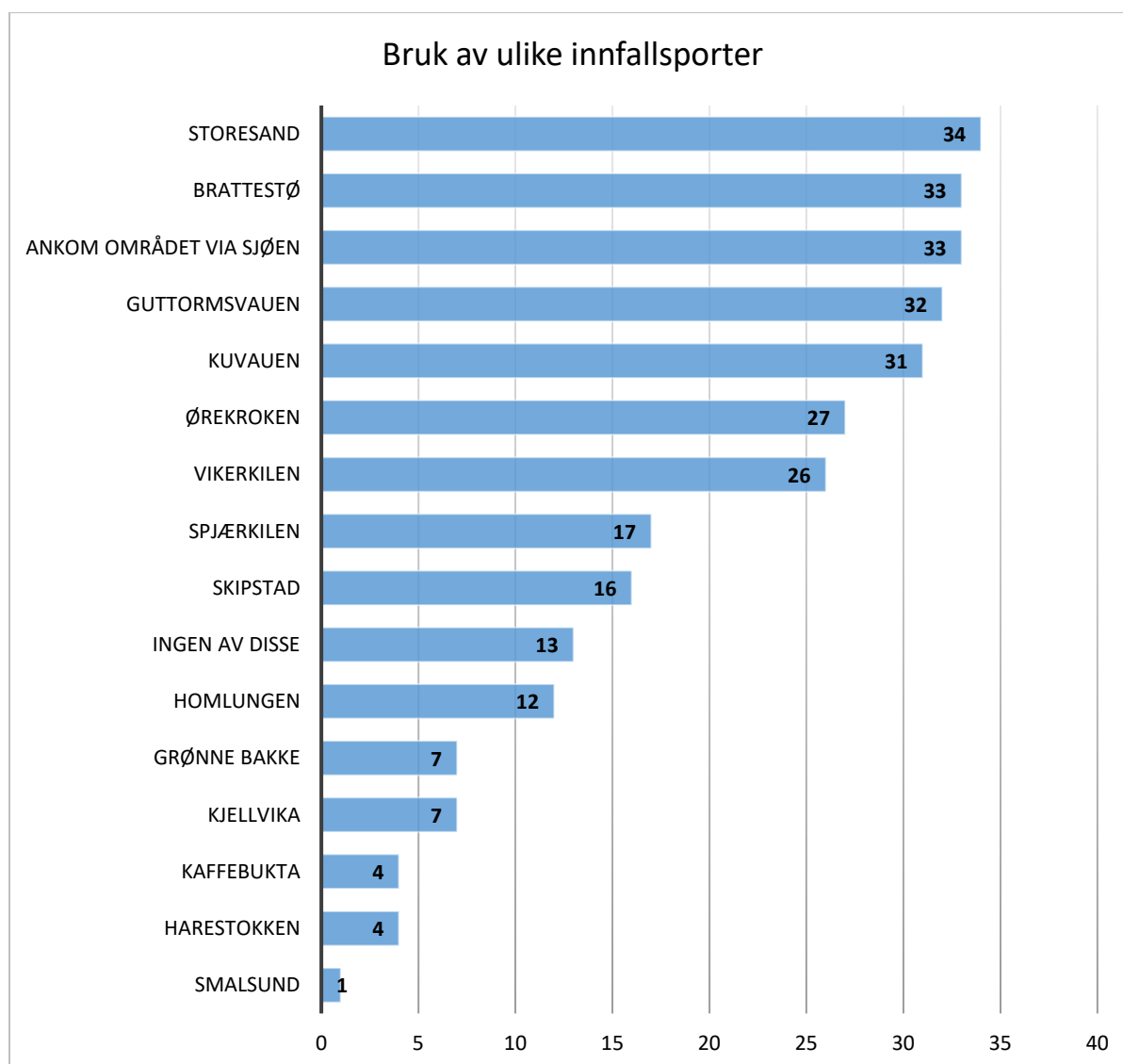

Figur 16 Inndeling i de ulike purismekategoriene for ulike områder/brukergrupper, oppgitt i prosent. Tall fra Svalbardturister er hentet fra Hagen mfl. (2012), resten er fra litteraturliste brukerundersøkelser i vedlegg.

5 Bruken av området

5.1 Romlig bruk

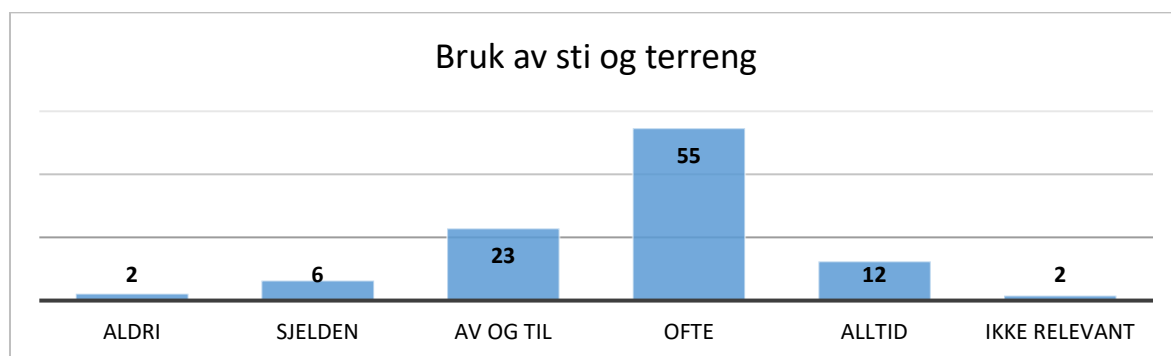
Respondentene ble spurt om de hadde startet turen(e) sin(e) i Ytre Hvaler det siste året ved en eller flere av 14 opplistede startsteder (se **Figur 17**) – i tillegg kunne de krysse av at turen startet via sjøen og det var også et alternativ som lød «ingen av disse». Av de 14 startstedene som var listet opp var Storesand, Brattestø, Guttormsvauen og Kuvauen de mest brukte; ca en tredjedel av respondentene hadde startet en tur ved disse plassene siste år (se **Figur 17**). Til sammen oppga 33 % at de hadde ankommet område via sjøen. Den samlede prosenten i **Figur 17** (alle innfallsporter/startsteder samlet utgjør 297 %) indikerer at mange av de besøkende har brukt flere av innfallsportene/startstedene i 2018. Dette stemmer godt overens med at det er mange flergangsbesøkende, spesielt hytteeiere og lokale blant brukerne av Ytre Hvaler. 13 % oppga at de hadde ankommet Ytre Hvaler via andre steder enn disse (svaralternativet «ingen av disse»).

Figur 17 Prosentfordeling som viser respondentens bruk av ulike innfallsporter/startsteder i Ytre Hvaler det siste året (n=354). Totalprosenten er langt høyere enn 100 %, noe som indikerer at mange har brukt flere innfallsporter/startsteder i 2018.

5.2 Bruk av sti og vei

I etterundersøkelsen ble respondentene som hadde gått eller syklet i området⁶ spurt om hvor mye av tida de brukte tydelige/merkede stier og veier i Ytre Hvaler i 2018 (se **Figur 18**). Til sammen oppga 67 % at de **alltid** eller **ofte** brukte stier/veier, mens 31 % gjorde det **av og til** eller **sjeldnere** – 2 % svarte «ikke relevant» på dette spørsmålet. Det er liten tvil om at stien er det viktigste «anlegget» for friluftsliv på land, både innenfor og utenfor verneområdene. Veldig mye av naturbruken er knyttet til stier. Det er imidlertid viktig å ha i bakhodet at selvregistreringskassene for det meste er plassert ved innfallsporter/langs stiene – respondentene som besvarer spørreskjemaet ved slike lokaliteter har valgt å bruke stien på turen (i hvert fall på starten av turen), det vil derfor være sannsynlig at ferdsel utenfor sti/vei kanskje har et noe større omfang enn det som fremkommer av svarfordelingen på dette spørsmålet. Det er også nærliggende å tenke at noe ferdsel også foregår på svaberg, øyer o.l. der det i mindre grad er stier, men likevel lett framkomst til fots/sykkel. Mange flergangsbesøkende, og det at det er en del bruk på sjøen tilsier også at bruken utenfor sti/vei kan være større enn svaret på spørsmålet antyder. Mye av bruken i Ytre Hvaler er knyttet til sjøen, hvor stier er irrelevante, samtidig hadde kun 11 % i undersøkelsen verken gått eller syklet i området det siste året, så når det gjelder bruk av landarealene er nok estimatene for stibruk-utenfor sti ganske pålitelige.

Figur 18 Prosentfordeling som viser bruken av tydelige/merkede stier og veier når de besøkende gikk eller syklet i Ytre Hvaler nasjonalpark sist år (n=207).

5.3 Sesongbruk

I etterundersøkelsen oppga over 80 % av de besøkende at de hadde besøkt Ytre Hvaler nasjonalpark flere ganger i løpet av siste år. Dette virker logisk med tanke på den høye andelen hyttebrukere og lokale. Brukerne (uavhengig av om de hadde besøkt området en eller flere ganger siste år) ble også bedt om å oppgi bruken siste år fordelt på fire ulike sesonger (se Tabell 5). Naturlig nok hadde nesten alle vært der i løpet av sommersesongen. I overkant av 60 % hadde vært i Ytre Hvaler i vårsesongen. Vinter- og høstsesongen var de periodene da færrest hadde vært i området, men rundt halvparten brukte området også da. Av de som brukte området til ulike årstider var gjennomsnittlig antall bruksdager i vinter-, vår-, og høstsesongen 13 dager og sommeren 21 dager. Dette indikerer at en del av de besøkende bruker området relativt mye og gjennom ulike deler av året, noe som sannsynligvis har sammenheng med de høye andelen hytteiere og lokale.

Tabell 5 Bruk av Ytre Hvaler nasjonalpark gjennom året (n=354).

	N	%	Min	Max	Gj.snitt	Std.feil
Antall dager i vintersesongen: jul-påske?	166	47	1	100	13	1,83
Antall dager i vårsesongen: etter påske (t.o.m. mai)?	217	61	1	100	13	1,42
Antall dager i sommer/høstsesongen: juni-september?	334	94	1	100	21	1,29
Antall dager senhøstes: oktober-jul?	184	52	1	100	13	1,74

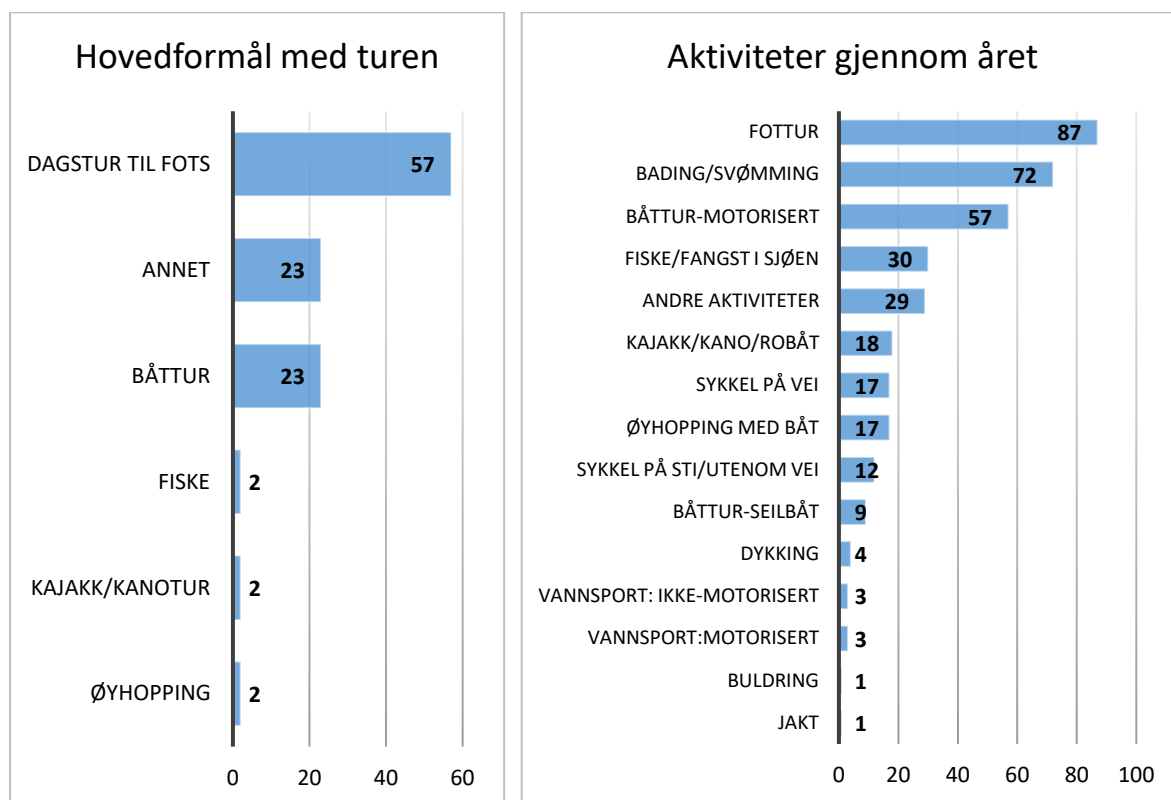
⁶ Se **Figur 19** for å se hvor mange som hadde syklet/gått.

5.4 Type bruk

5.4.1 Formålet med turen og bruken gjennom året

Respondentene ble bedt om å oppgi hovedformålet med turen de var på da de fylte ut kasseskjemaet (se **Figur 19**, venstre side). Fem ulike formål var listet opp, i tillegg til «*annet*». I alt 57 % skulle på dagstur til fots og 23 % skulle på båttur. Det var lave andeler som skulle på øyhopping, kajakk/kanotur eller fiske. I *annet*-kategorien var det 23 % som krysset av for og de fleste nevnte ulike former for hytte/telt/camping-turer, strand/soling/bading og sykkelturner. Det var mulig å krysse av for flere svaralternativ og den sammenlagt prosentfordelingen er dermed over 100 %.

I etterundersøkelsen ble respondentene bedt om å oppgi hvilke aktiviteter de hadde drevet med i Ytre Hvaler nasjonalpark i løpet av det siste året. Prosentfordelingen for ulike aktiviteter vises også i **Figur 19** (høyre side). Det var flest som oppga fottur, noe vi også finner i fjell-/skog-nasjonalparker. I overkant av 70 % hadde badet/svømt og over halvparten hadde vært på motorisert båttur – noe som skiller seg vesentlig, om enn ikke overraskende, fra fjell-/skogs-nasjonalparker. Rundt en tredjedel hadde bedrevet fiske/fangst i sjøen eller drevet med andre aktiviteter. Blant «andre aktiviteter» var det pikniktur, løping, fotografering, geocaching og sopp-/bærplukking som ble hyppigst nevnt. Blant de 18 % som hadde vært på kajakk/robåt/kanotur hadde 86 % brukt kajakk, 14 % hadde brukt robåt og 2 % hadde brukt kano (n=65)⁷. Til sammen hadde 20 % syklet⁸ og av disse hadde rundt 90 % syklet på vanlig sykkel og rundt 10 % hadde brukt el-sykkel eller sti-/fatbike.

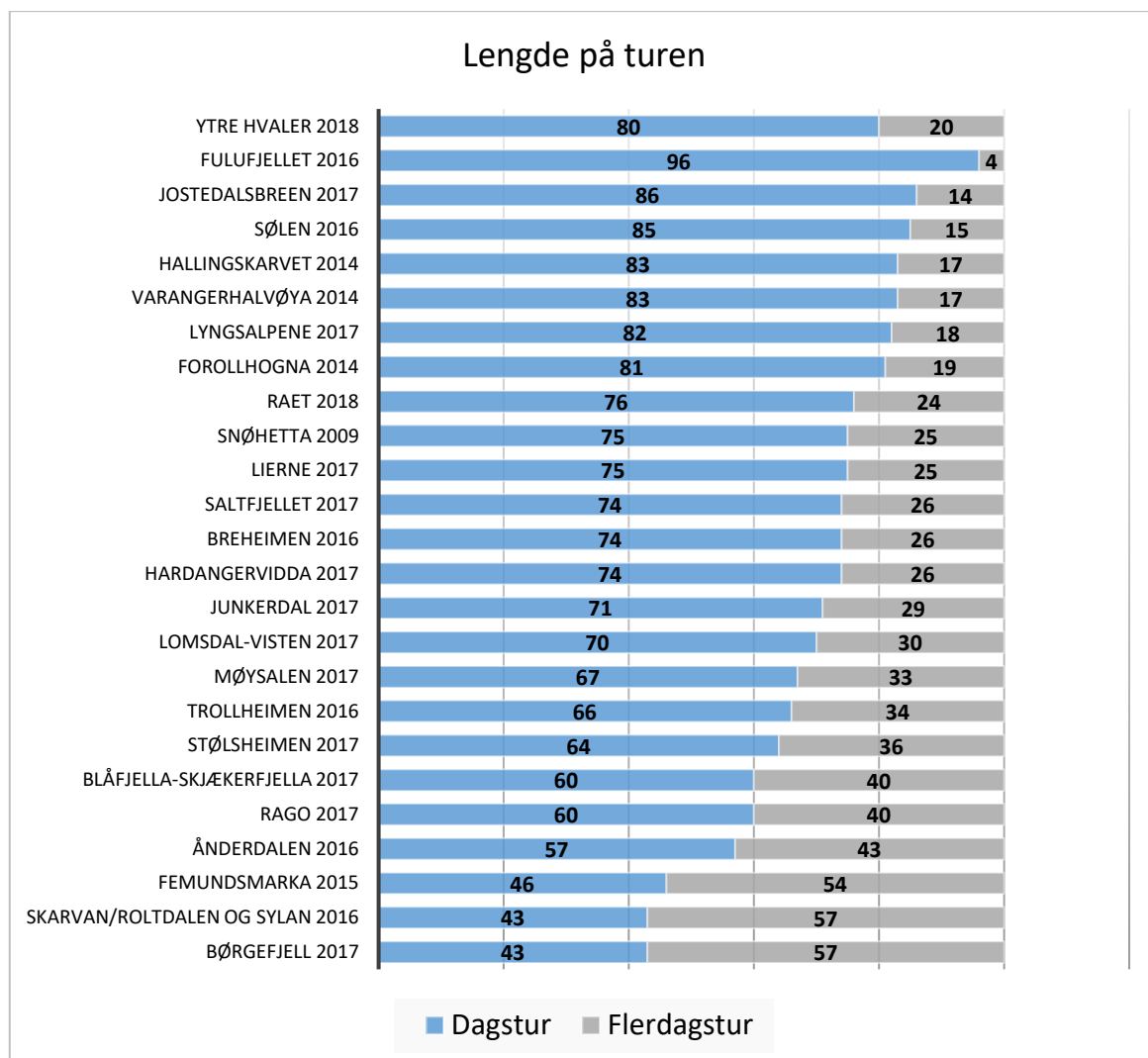
Figur 19 Deltakelse i ulike aktiviteter i Ytre Hvaler nasjonalpark på turen da de fylte ut kasseskjema (til venstre, n=2560) og for siste år (til høyre, n=354). Oppgitt i prosent av respondentene. Det var mulig å krysse av for flere svaralternativ så den totale prosenten overstiger 100. For utdypende informasjon om hva vannsportkategoriene innbefatter se vedlegg 2.

⁷ Det var mulig å krysse av for flere typer ikke-motorisert båt, slik at den samlede prosenten overstiger 100.

⁸ Flere hadde både syklet på vei og utenfor vei dermed overlapper andelene som hadde syklet og totalandel som hadde syklet i området er lavere enn de to sykkel-kategoriene.

5.4.2 Tid i nasjonalparken og overnatting

Figur 20 viser at 80 % av de besøkende var på dagstur da de fylte ut kasseskjemaet. Dagsturene varierte i lengde fra 6 minutter til 24 timer, og en gjennomsnittlig tur var på i overkant av 3 timer (SE=0,058). Flerdagersturene varte fra 2 dager og opptil 90 dager, men var i gjennomsnitt på i underkant av 5 dager (SE=0,275).

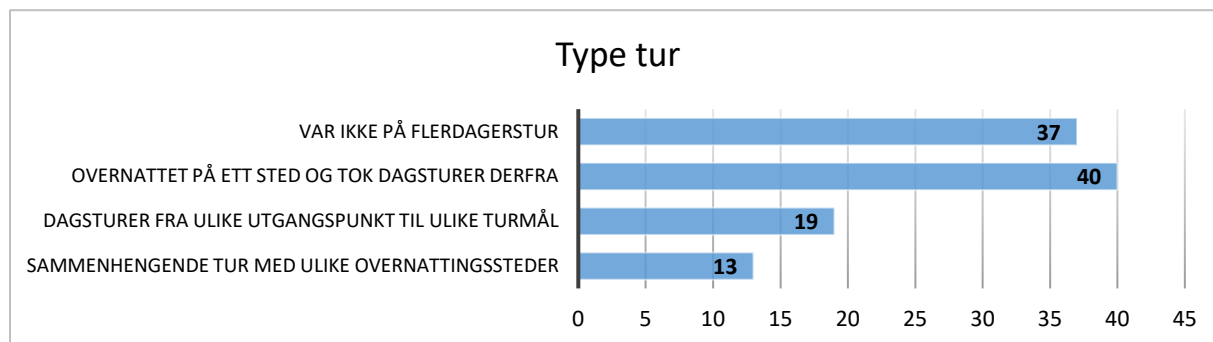

Figur 20 Turlengde på den aktuelle turen da de besøkende fylte inn kasseskjema (n=2482).

Brukerne ble også bedt om å oppgi hva slags turer de hadde vært på i Ytre Hvaler i løpet av siste år (i etterundersøkelsen). I alt 37 % hadde bare vært på dagstur(er) (**Figur 21** indikert via nederste søyle var ikke på flerdagersturer), mens 63 % hadde vært på tur(er) over flere dager. Vi ser at andelen som oppgir at de har vært på flerdagerstur gjennom hele året er langt større enn det som ble oppgitt i kasseundersøkelsen (**Figur 21**). Dette kan ha flere årsaker. En mulig årsak er at de som ferierer på hytte/fritidsbolig fyller inn dagstur på kasseskjemaet fordi det der spørres om lengde på denne turen. I etterundersøkelsen spør vi mer spesifikt om turen(e) dersom brukeren har vært i området sammenhengende i flere dager, og særlig alternativet «overnattet et sted og gikk dagsturer fra dette stedet» kan tenkes å være sammenfallende med det å være på hytte/fritidsbolig. En annen mulig årsak er at vi har en skjevhet i etterundersøkelsen sammenlignet med kasseundersøkelsen: at det er flere flerdagersbesøkende enn dagsbesøkende som har oppgitt e-postadresse. I tillegg fyller de fleste inn kort bare en gang selv om de har vært i området flere ganger, og det kan også være slik at det tilfeldigvis har vært slik at noen har vært på dagstur da de fylte inn kort, men at de i løpet av året også har vært på flerdagersturer.

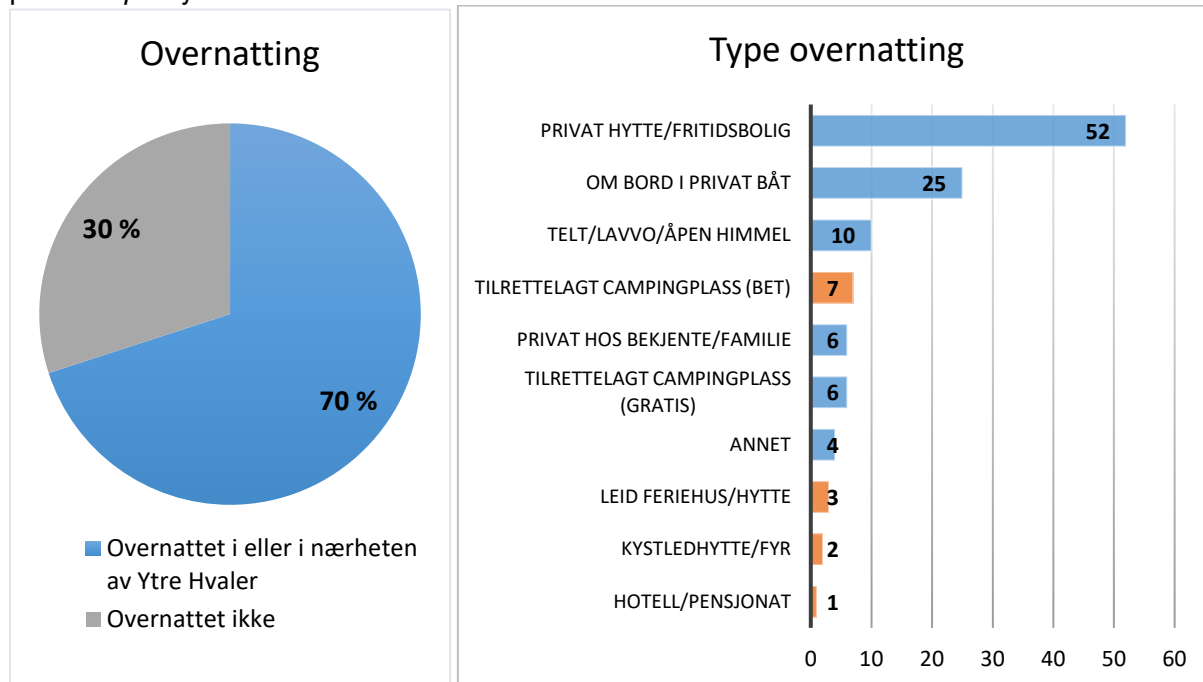

Etterundersøkelsen viser at av de som var på flerdagersturer i Ytre Hvaler i 2018, overnattet 40 % på ett sted og gikk dagsturer fra dette stedet. Nesten 20 % gikk dagsturer fra ulike utgangspunkt til ulike turmål, mens 13 % gikk en sammenhengende tur med ulike overnattingssteder. Det var veldig mange forskjellige turmål som ble nevnt på alternativet *dagsturer fra ulike utgangspunkt til ulike turmål* (se vedlegg 3 for fullstendig liste). Det var mulig å krysse av flere alternativ og den sammenlagte prosenten overstiger 63 %, så noen respondenter har vært på flere ulike typer flerdagersturer.

Figur 21 Svarfordeling for spørsmålet «Hvis du var i Ytre Hvaler nasjonalpark sammenhengende i flere dager for å f.eks gå tur, sykle eller farte rundt med båt hva slags tur(er) var du på?» - oppgitt i prosent (n=354).

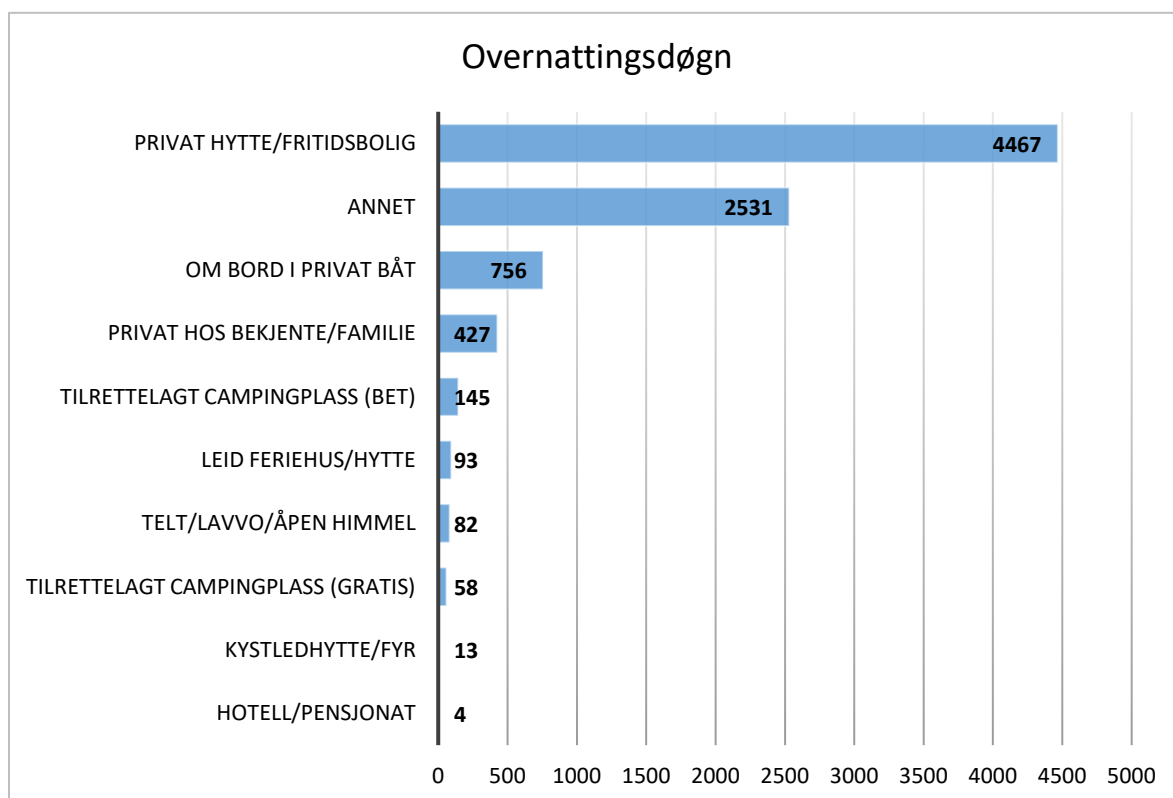
I alt 70 % hadde overnattet i eller i nærheten av Ytre Hvaler nasjonalpark i forbindelse med besøket/besøkene siste år (**Figur 22**). Dette betyr at besøkene i Ytre Hvaler også genererer overnattingsdøgn blant lokale (utover bosted) i tillegg til tilreisende og hytteeiere. I overkant av halvparten av de lokale hadde overnattet, mens 76 % av de andre besøkende til området hadde gjort det samme. Det var flest som overnattet i *privat hytte eller fritidsbolig*, en god del overnattet også om bord i *privat båt* og rundt 10 % overnattet i *telt/lavvo/under åpen himmel*. Færrest hadde overnattet på *hotell/pensjonat*.

Figur 22 Prosentandeler som har overnattet i eller i nærheten av Ytre Hvaler nasjonalpark i forbindelse med besøket/besøkene i løpet av siste år til venstre (n=354). Prosentfordeling som viser hvor mange av respondentene som har overnattet på ulike måter i løpet av siste år til høyre (n=248). Det var mulig å krysse av flere overnattingsformer slik at prosenttallene totalt overstiger 100. De alternativene med oransje farge er overnattingsformer der man må betale for å overnatte, mens de blå er gratis overnattingsformer. «Annet»-kategorien kan være både betalte og gratis overnattingsformer.

Hvis vi ser nærmere på antall overnattingsdøgn, og ikke bare på prosentandeler av respondentene som benyttet overnattingsalternativene, blir bildet noe mer nyansert (se **Figur 23**). Det var over 4000 overnattingsdøgn knytta til privat hytte/fritidsbolig og over 2000 overnattingsdøgn knytta til «*annet*»– og dette skilte seg klart ut. Få krysset av for «*annet*», men dette alternativet hadde et høyt antall overnattingsdøgn. Det var kun egen bolig⁹ som ble nevnt som overnattingsform i alternativet «*annet*» bortsett fra en person som hadde bodd i bil. *Overnatting om bord i privat båt* og *privat hos bekjente/familie* hadde også relativt mange overnattingsdøgn, mens de andre overnattingsformene genererte relativt få overnattingsdøgn.

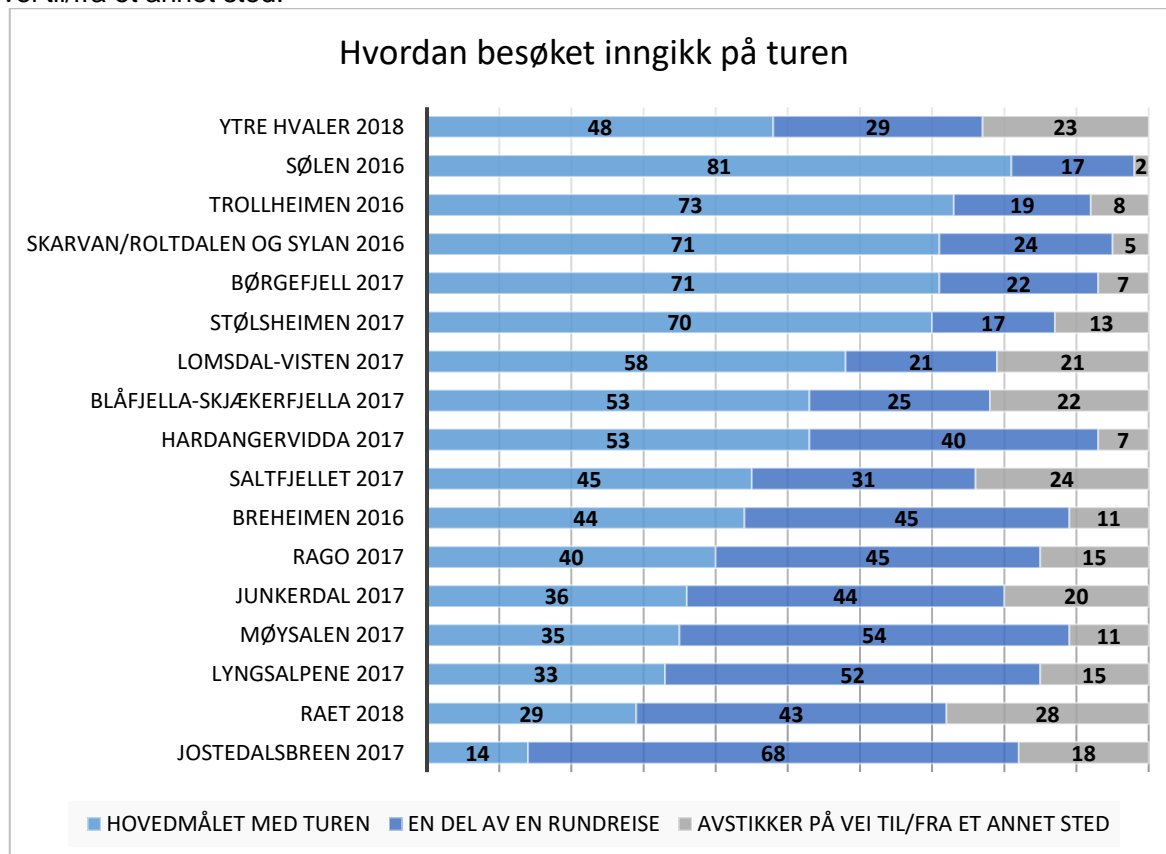

Figur 23 Antall overnattingsdøgn til sammen for respondentene som hadde overnattet i de ulike overnattingsformene.

⁹ Det er ikke spesifisert i spørsmålsordlyden hvorvidt overnatting i fast, privat bolig skal registreres eller ikke. Gitt den store andelen lokalt bosatte og hvor få som har krysset av alternativet *annet* er det selvsagt at brukerne i undersøkelsen reelt sett har langt flere overnattingsdøgn hjemme i privat bolig enn det som fremkommer i dataene. Sett i et kommersielt reiselivsperspektiv er imidlertid overnatting i privat bolig mindre interessant og søylen *annet* i figur 23 mindre relevant.

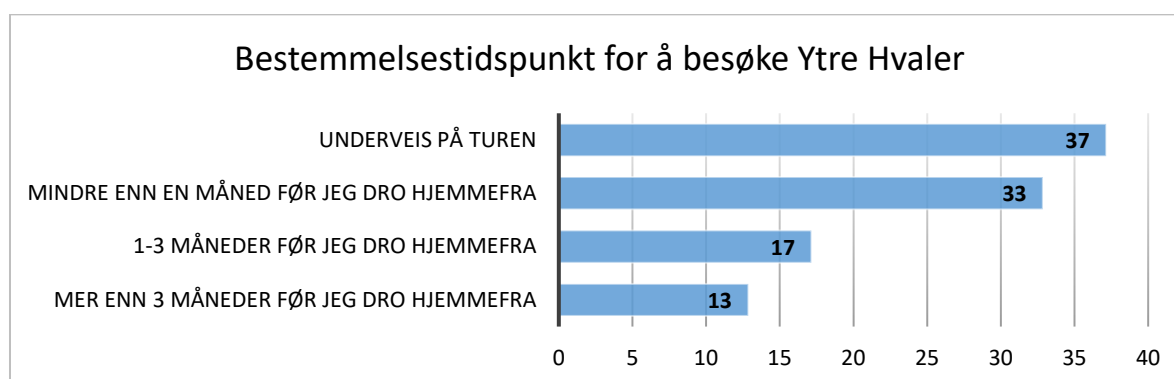
5.5 Ytre Hvaler nasjonalpark som besøksmål

De som bare hadde besøkt Ytre Hvaler nasjonalpark én gang siste år (20 % av respondentene) fikk spørsmål i etterundersøkelsen om hvordan besøket i nasjonalparken inngikk i den turen de var på (se **Figur 24**). Av disse oppga 48 % at Ytre Hvaler var hovedformålet med turen, mens henholdsvis 29 og 23 % oppga Ytre Hvaler som en del av en rundreise eller at det var en avstikker på vei til/fra et annet sted.

Figur 24 Prosentfordeling som viser hvordan besøket i Ytre Hvaler inngikk i turen de besøkende var på (n=70) sammenlignet med andre større verneområder i Norge. Spørsmålet ble stilt til de som oppga at de hadde besøket området en gang siste år.

De som oppga at de kun hadde besøkt Ytre Hvaler en gang siste år ble også spurt om når de bestemte seg for å besøke området (se **Figur 25**). De aller fleste bestemte seg underveis på turen eller mindre enn en måned før de dro hjemmefra, kun 30 % bestemte seg mer enn en måned før turen hadde begynt.

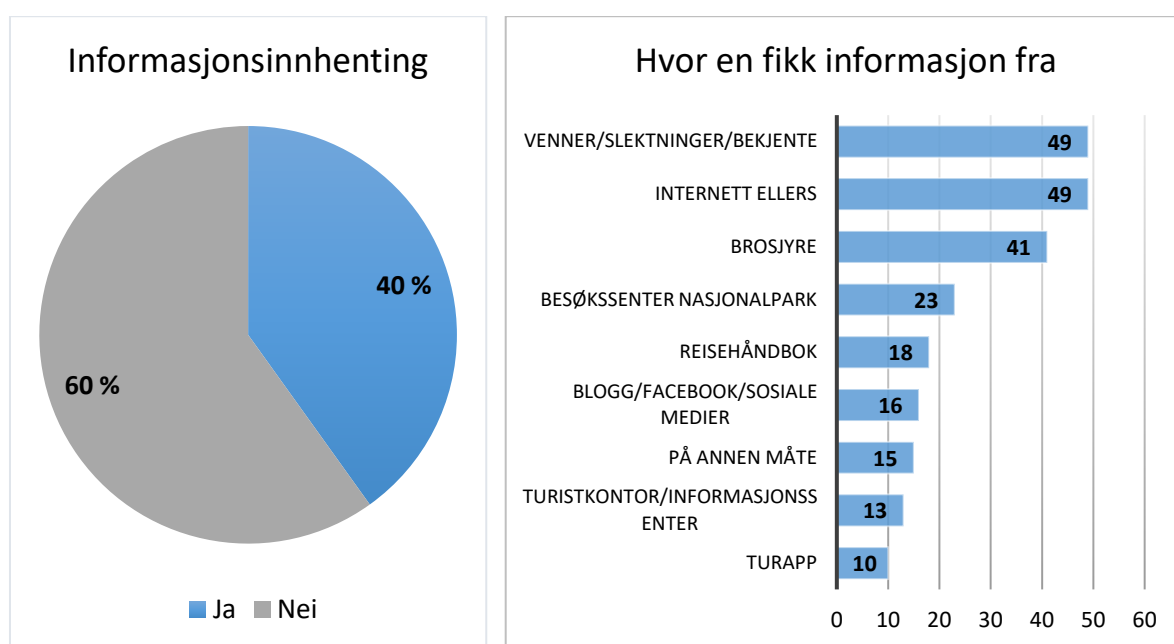

Figur 25 Beslutningstidspunkt for å besøke Ytre Hvaler (n=70). Spørsmålene ble stilt til de som oppga at de kun hadde besøkt Ytre Hvaler nasjonalpark en gang siste år.

6 Innhenting av informasjon og bruk av sosiale media

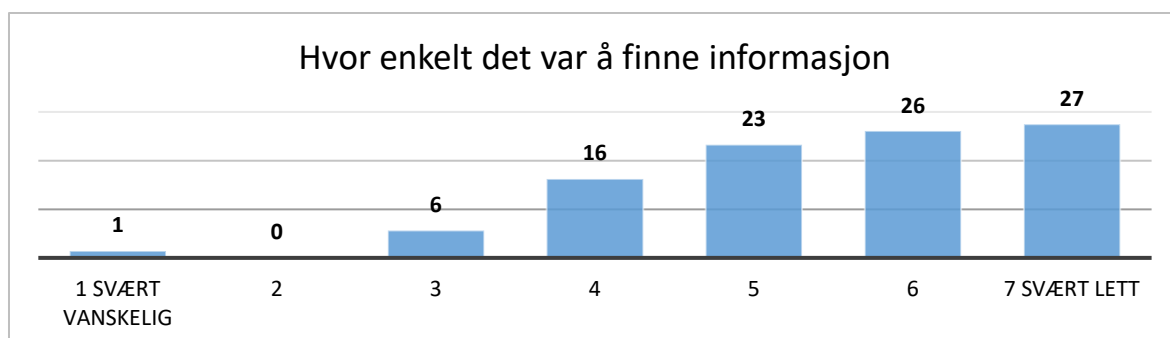
6.1 Innhenting av informasjon og foretrukket informasjon

I etterundersøkelsen oppga 40 % at de hadde innhentet informasjon om Ytre Hvaler nasjonalpark før besøket/besøkene (se **Figur 26**). Det er naturlig å tenke seg at førstegangsbesøkende i større grad enn erfarne brukere søker informasjon i forkant av besøket. I etterundersøkelsen var andelen førstegangsbesøkende 9 %, noe som kunne være med på å forklare at andelen som innhenter informasjon er forholdsvis lav. Ser vi på informasjonsinnhenting og tidligere besøk i sammenheng ser vi imidlertid at andelen er omtrent like lav blant de førstegangsbesøkende (merk imidlertid at det dreier seg om få respondenter slik at tilfeldigheter kan gi utslag). Venner/slektninger/bekjente, internett og brosjyre var de klart vanligste informasjonskildene (se **Figur 26**). Facebook, Ytre Hvaler NP og Hvaler kommune sine egne hjemmesider og karttjenester var de internettsidene som ble nevnt flest ganger (se vedlegg 4 for fullstendig liste). I alt 15 % krysset av for alternativet «på annen måte» og her var det egne erfaringer med området som ble nevnt, samt ulike bøker, kart og media.

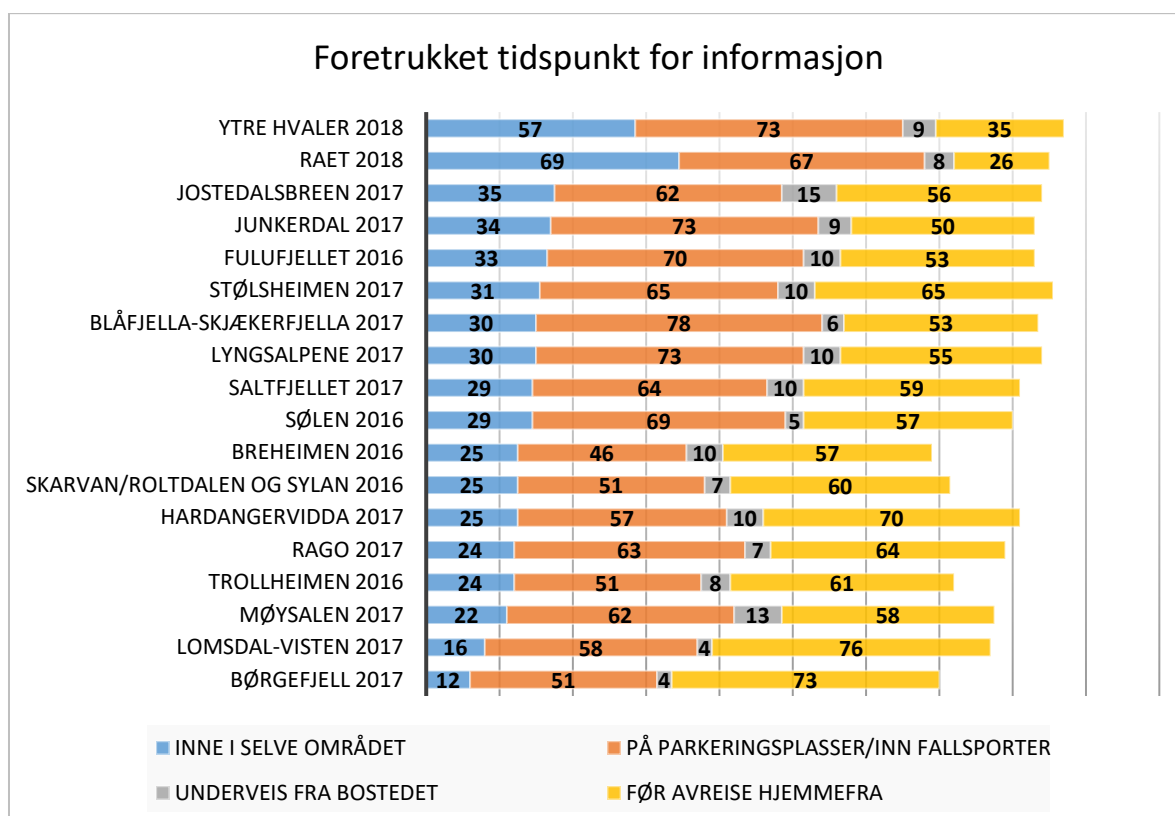
Figur 26 Prosentfordelinger som viser hvor mange som skaffet seg informasjon før besøket/besøkene til Ytre Hvaler nasjonalpark før man kom til området i 2018 ($n=354$) og hvor en fant denne informasjonen til høyre ($n=142$).

De besøkende opplevde det som relativt lett å finne den informasjonen de ønsket (**Figur 27**). I alt 76 % synes det var over middels enkelt å finne ønsket informasjon (svaralternativ 5-7). De som oppga at det var vanskelig å finne ønsket informasjon (svaralternativene 1-4, se **Figur 27**) fikk spørsmålet om hva de synes det var vanskelig å finne informasjon om. Vedlegg 4 gir oversikt over svarene på dette spørsmålet.

Figur 27 Prosentfordeling som viser hvor vanskelig/enkelt det var å finne den informasjonen en ønsket om Ytre Hvaler (n=142).

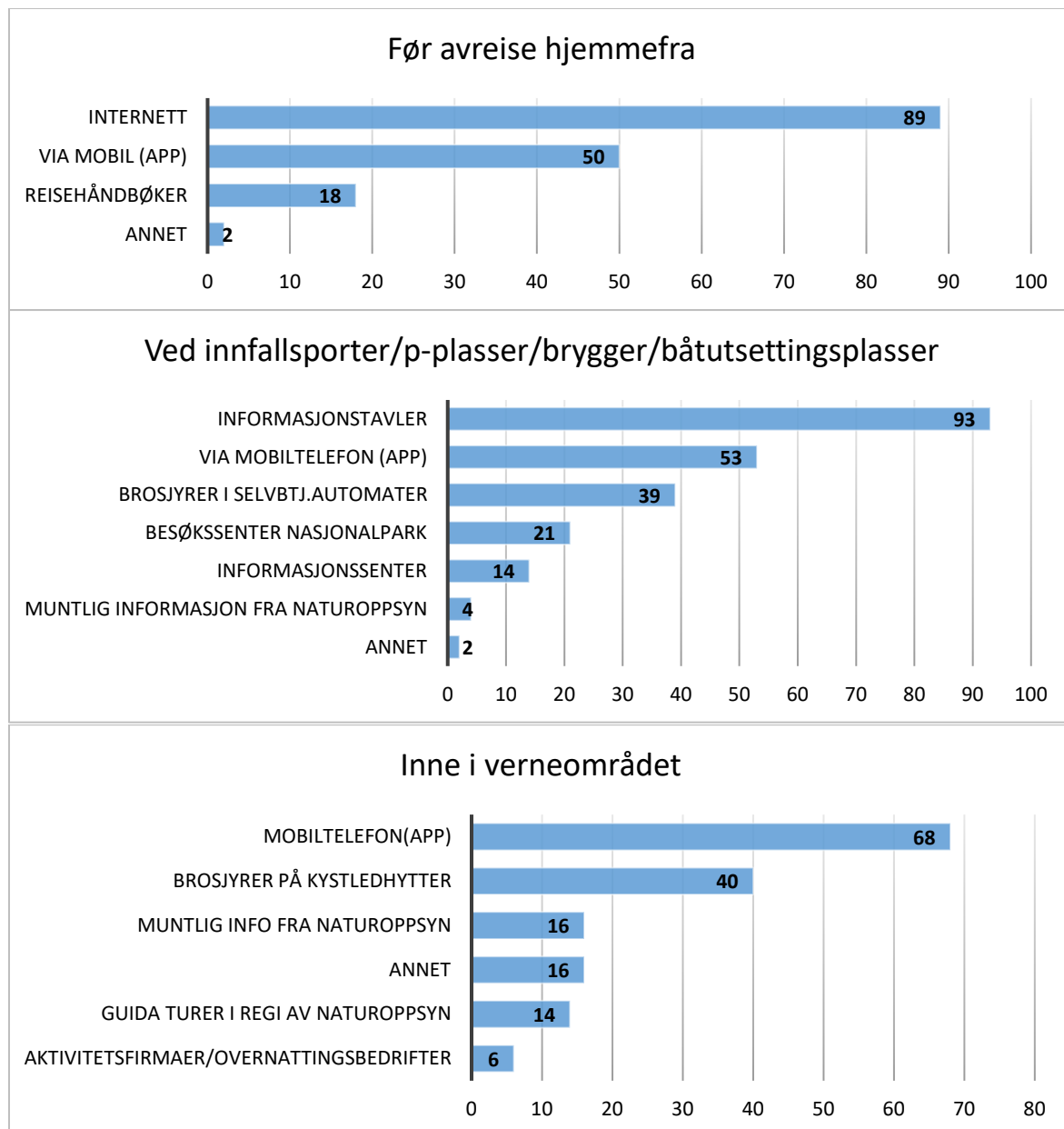
Dersom de besøkende skulle motta mer informasjon fra forvaltningsmyndigheten er de foretrukne tidspunktene helt klart enten på parkeringsplasser/innfallsporter/brygger/båttutsettingsplasser til området eller inne i nasjonalparken (**Figur 28**). At så mange besøkende ønsker informasjon inne i selve området og at en relativt lav andel ønsker informasjon om nasjonalparken før avreise hjemmefra samsvarer med kystparken Raet, men skiller seg fra funn fra verneområder i skog/fjell. At brukerne av de undersøkte marine nasjonalparkene ønsker informasjon inne i selve området kan ha en sammenheng med at områdene har mer infrastruktur/boliger og dermed at informasjonstavler etc. ikke oppleves negativt/forstyrrende (noe en kanskje kan anta ville være tilfelle i mer «villmarkspregede» områder). De besøkende kan ha andre forventninger til disse områdene. I de undersøkte marine nasjonalparkene er det heller ikke like definerte innfallsporter og mange kommer til områdene uten å være innom typiske innfallsporter og de kan dermed ha et større ønske og behov om å motta informasjon inne i selve parken.

Figur 28 Prosentfordeling som viser når brukerne foretrekker å motta informasjon dersom forvaltningsmyndigheten skulle gi mer informasjon om området sammenlignet med andre norske verneområder (n=354, det var mulig å krysse av på flere alternativ). For Ytre Hvaler inkluderer ordlyden i andre alternativ også **brygger** og **båttutsettingsplasser** (på parkeringsplasser/innfallsporter/brygger/båttutsettingsplasser).

6.2 Foretrukket måte å innhente informasjon

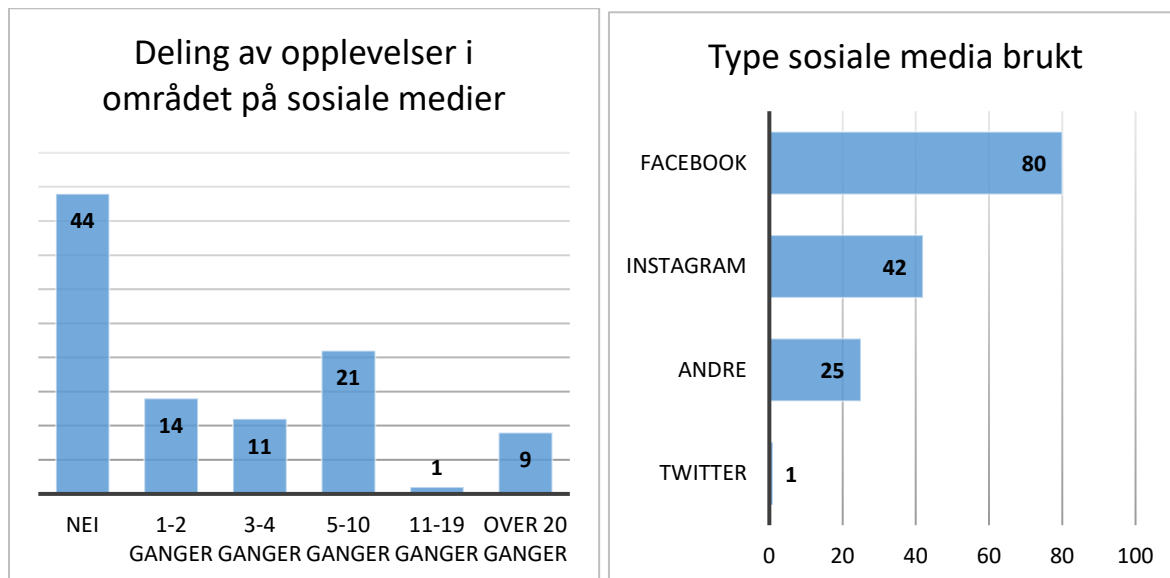
Respondentene foretrakk å få informasjon om Ytre Hvaler nasjonalpark inne i selve området eller på parkeringsplasser/innfallsporter/brygger/båttutsettingsplasser til området. **Figur 29** viser hvilke kanaler som er foretrukket på de ulike tidspunktene. Før avreise hjemmefra er internett helt klart mest foretrukket, etterfulgt av mobil (App). Når en er ved parkeringsplasser/innfallsporter/brygger/båttutsettingsplasser derimot, foretrekker 93 % informasjonstavler, men en del (53 %) foretrekker mobil (App) også her. En høy andel ønsket å få informasjon inne i selve området og her var det mobil (App) som var mest foretrukket (68 %) og vi ser altså at mobil er en relativt foretrukket informasjonskanal/kilde uavhengig av når informasjonen innhentes. Annet-kategorien under «inne i verneområdet» på 16 % utgjorde for det meste flere informasjonsskilt/plakater inne i selve området.

Figur 29 viser prosentvis hvilken kanal som er foretrukket for å innhente informasjon på ulike tidspunkt. Øverst før avreise hjemmefra (n=125), ved parkeringsplasser/innfallsporter/brygger/båttutsettingsplasser til området (n=259) og nederst inne i selve området (n=200). Det var mulig å krysse av flere alternativ.

6.3 Bruk av sosiale media

Brukerne i Ytre Hvaler nasjonalpark er relativt aktive på sosiale media når de er i området, og over halvparten oppga at de delte opplevelsene sine via sosiale media (se **Figur 30**). De fleste delte opplevelser flere ganger. Facebook var den klart vanligste kanalen å dele opplevelser på, Instagram ble også benyttet en god del. I kategorien «andre» var det flest som brukte Snapchat.

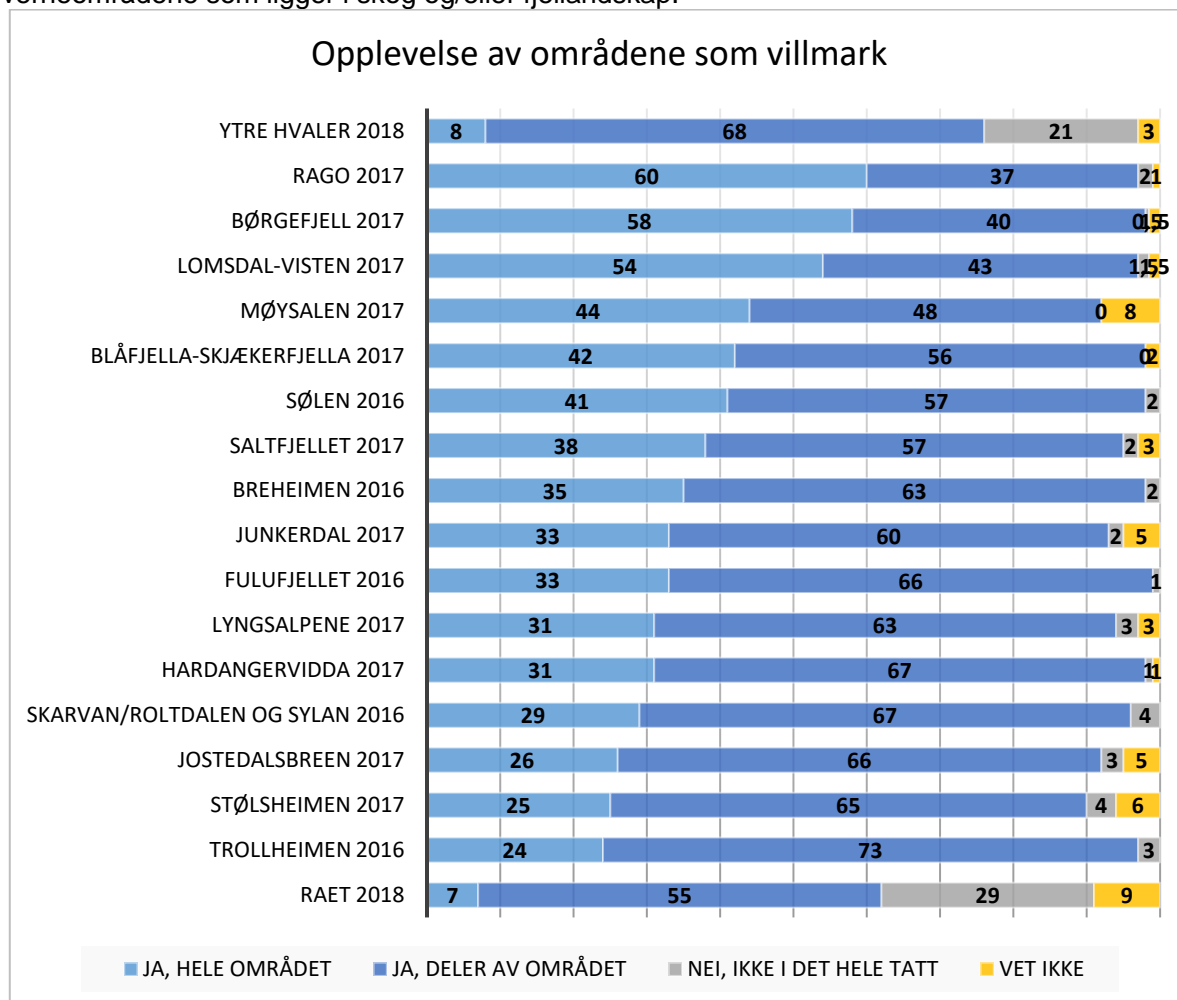

Figur 30 Prosentfordeling som viser hvorvidt brukerne delte sine opplevelser i Ytre Hvaler via sosiale medier ($n=354$) til venstre, og hvilke medier de hadde brukt ($n=201$) til høyre.

7 Opplevelse av dagens tilstand i Ytre Hvaler

7.1 Ytre Hvaler som villmarksområde

Ytre Hvaler nasjonalpark blir i ganske liten grad oppfattet som et villmarksområde. Bare 8 % opplever hele området som villmark, mens 68 % opplever deler av området som villmark og 21 % svarte «nei, ikke i det hele tatt» (Figur 31). Dette skiller seg stort fra hvordan folk opplever de verneområdene som ligger i skog og/eller fjellandskap.

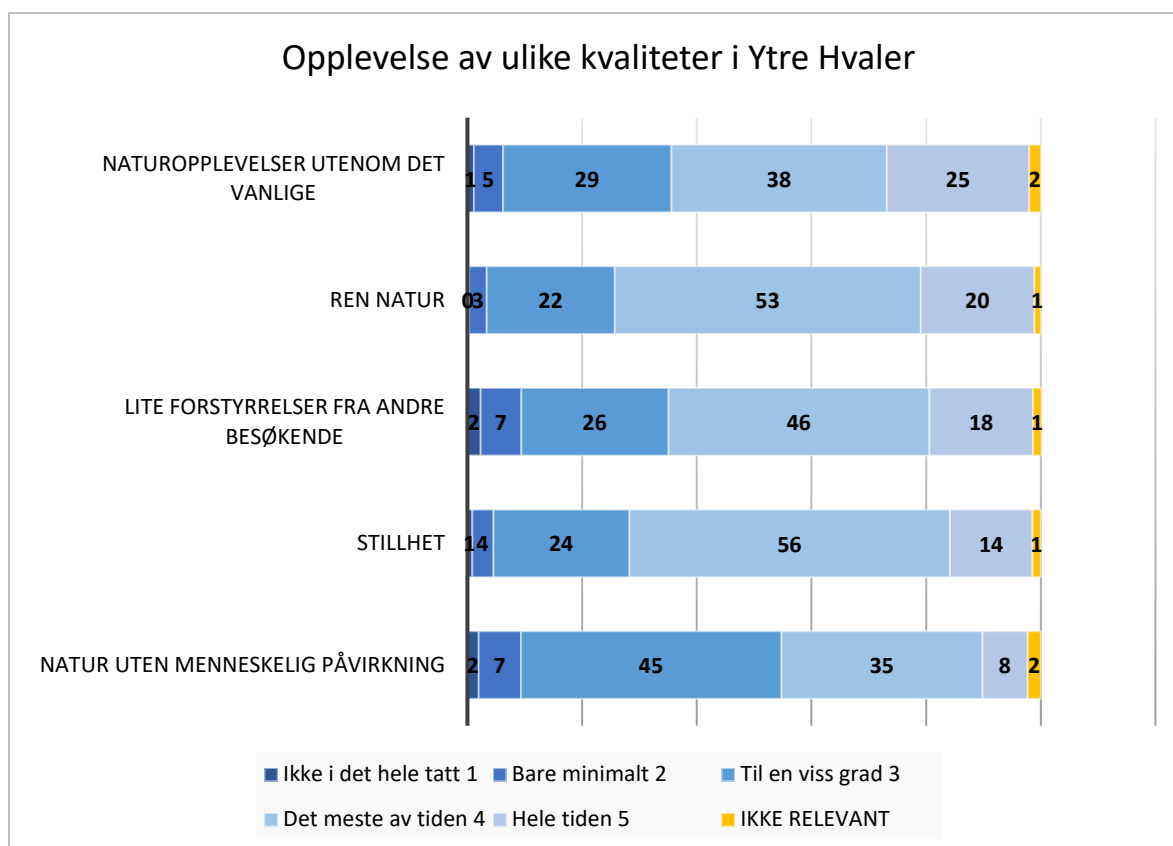

Figur 31 Prosentfordeling som viser brukernes opplevelse av Ytre Hvaler som villmarksområde (n=354) sammenlignet med andre norske verneområder.

De respondentene som kun opplevde deler av Ytre Hvaler som villmark ble spurt om hvilke områder de mente ikke var villmark. Det var spesielt områder der det er mye folk/tilrettelegging/bebyggelse som ble nevnt, som campingplasser, badeplasser og brygger/havner. Når det gjelder spesifikke steder ble Brattestø og Storesand hyppigst nevnt. Vedlegg 5 gir en fullstendig liste over svarene.

Respondentene ble også spurt om i hvilken grad de opplevde ulike forhold som stillhet, forstyrrelser osv. under sine besøk til Ytre Hvaler i 2018 (se Figur 32), der svaralternativene ble presentert på en femdelt skala fra «ikke i det hele tatt» til «hele tiden». Rundt 70 % av de besøkende opplevde *ren natur* hele eller det meste av den tiden de var i Ytre Hvaler. Det var noe færre som opplevde *naturopplevelser utenom det vanlige, lite forstyrrelser fra andre besøkende og stillhet*, men i overkant av halvparten opplevde også dette hele eller det meste av tiden. Når det gjelder *opplevelse av natur uten menneskelig påvirkning* var respondentene mer delte i sine svar, og flertallet opplevde dette bare til en viss grad eller minimalt.

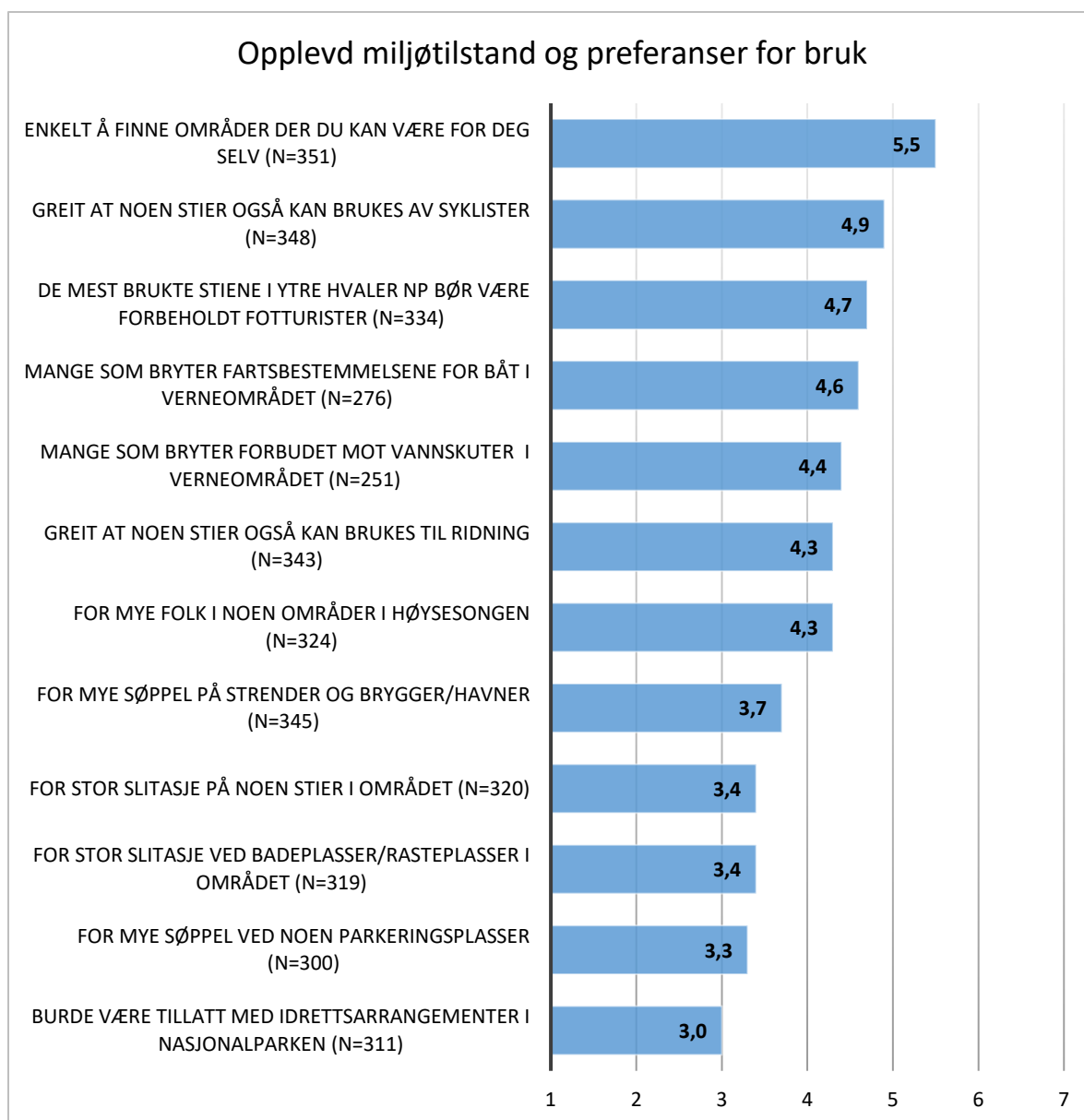

Figur 32 Prosentfordeling som viser hvordan de besøkende opplevde ulike kvaliteter i Ytre Hvaler på sine besøk i nasjonalparken i 2018 (n=354).

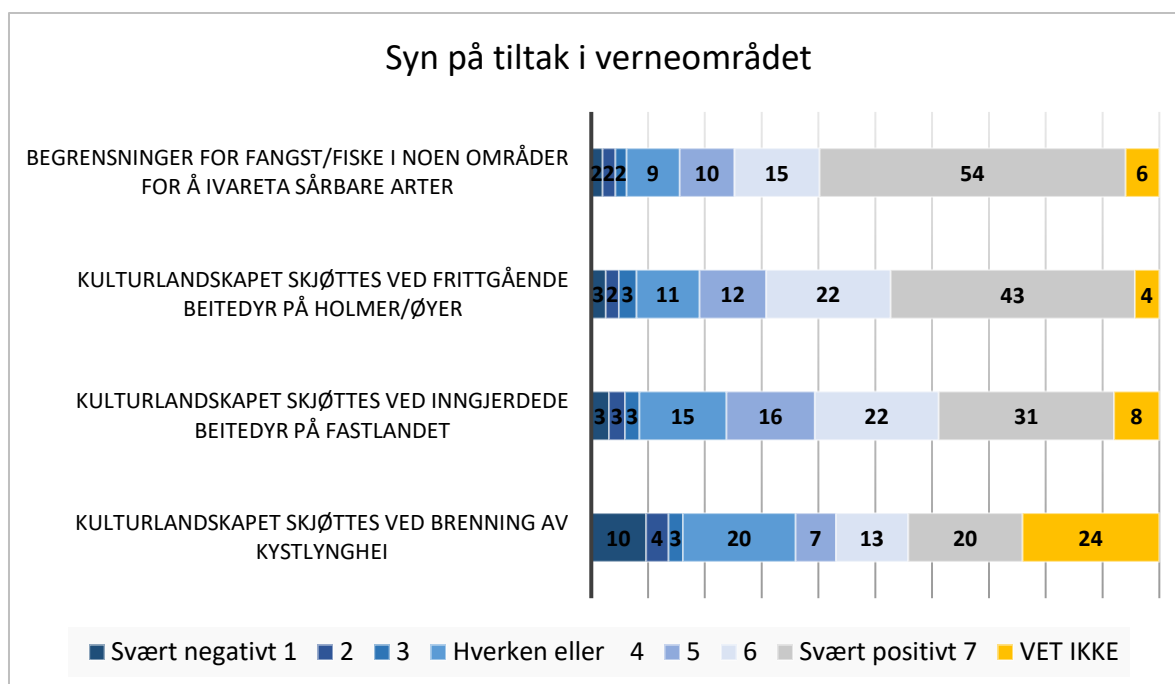
Det ble også spurt om respondentene møtte andre besøkende de reagerte negativt på, 9 % svarte ja på dette spørsmålet. På et åpent spørsmål om hva de da reagerte negativt på ble det hyppigst nevnt forsøpling, bålbrenning, løse hunder og syklistene og båtførere som ikke tar hensyn.

Respondentene ble også spurt om hvor enig/uenige de var i et antall påstander som omhandler bruk og miljøtilstand i Ytre Hvaler (se **Figur 33**). Svarene skulle angis som en tallverdi fra 1 «*helt uenig*» til 7 «*helt enig*» og figuren oppgir gjennomsnittskårene for alle brukerne samlet. Den påstanden det er størst enighet om er at *det er enkelt å finne områder der en kan være for seg selv*, samtidig får påstanden om at *det er for mye folk på enkelte områder i høysesongen* en gjennomsnittskår litt over middelveien, noe som indikerer at de er mer enig enn uenig i dette. Påstandene som omhandler slitasje (på hhv. badeplasser og stier) og søppel (ved hhv. parkeringsplasser og strender) fikk gjennomsnittskårer under middelveien og svært få har krysset av de høyere verdiene (6 og 7 helt enig) – det ser altså ut til brukerne verken er enig eller uenig i disse påstandene eller tenderer mot å anse dette som et mindre problem. Brukerne er også relativt enige i at det er greit at noen stier brukes til sykling og til ridning, men toleransen for sistnevnte er noe mindre. Brukerne er også relativt enige i at *hovedstiene bør forbeholdes fotturister*. Påstandene om at *det er mange som bryter fartsbestemmelsen for båt* og *forbudet mot vannskuter i verneområdet* får også høye gjennomsnittskårer, og hele 21 % og 22 % er helt enige i dette. De besøkende tenderer til å være uenige i at *det burde være tillatt med idrettsarrangementer i nasjonalparken*, i alt 33 % var helt uenig i dette.

Figur 33 Gjennomsnittskår for hvordan brukere stiller seg til ulike påstander som omhandler bruk og miljøtilstand i Ytre Hvaler nasjonalpark på en skala fra 1 «helt uenig», 4 «verken enig eller uenig» til 7 «helt enig». Antall respondenter var 354, men variablene har lavere utvalgsstørrelse fordi noen krysset av for «vet ikke».

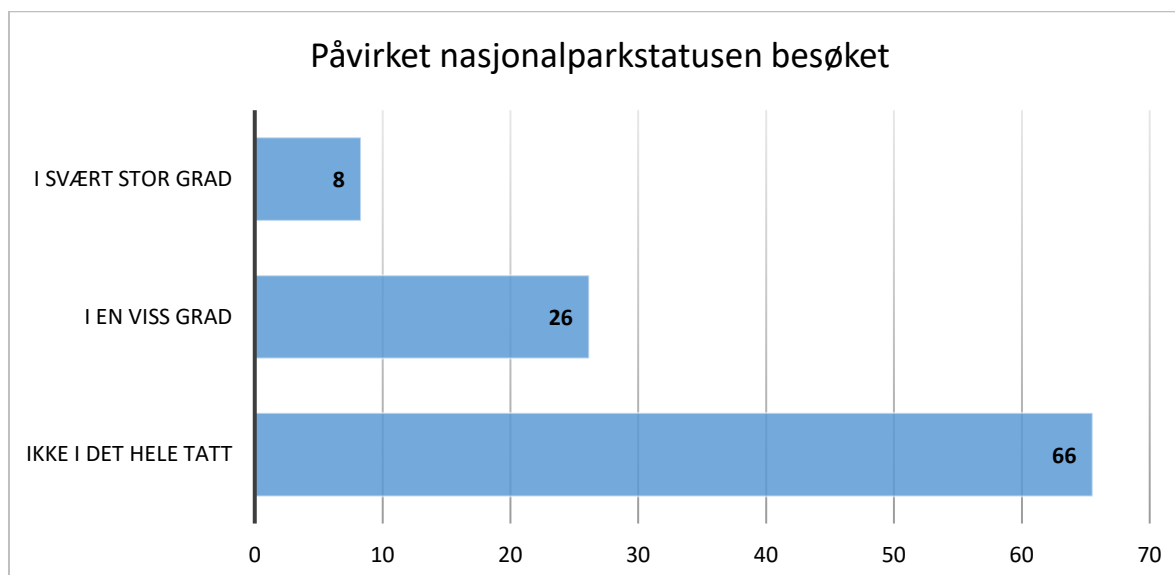
I etterundersøkelsen ble det også spurt om respondentene synes det var positivt eller negativt med ulike tiltak knyttet til forvaltningen av området. Disse spørsmålene er langt på vei også standard-spørsmål og ikke lokaltilpasset, så alle spørsmål trenger ikke være aktuelle for alle verneområder. For Ytre Hvaler sin del gjelder det at området ikke består av fastland, men at de fire store øyene har fastlandsforbindelse. Dermed bør disse resultatene leses med et visst forbehold og med bakgrunn i lokale forhold. Over halvparten stilte seg svært positive til at det legges begrensinger for fangst/fiske i noen områder for å ivareta sårbare arter (for eksempel torsk og hummer) og mange var også positive til at kulturlandskapet skjøttes av frittgående dyr på holmer og øyer. En lavere andel stilte seg positive til et tilsvarende tiltak på fastlandet (som trolig kan tolkes som øyene med fastlandsforbindelse) og de besøkende var mest usikre på om kulturlandskapet burde skjøttes i form av brenning av kystlynghei (se **Figur 34**).

Figur 34 Prosentfordeling som viser hvordan de besøkende stiller seg til ulike forvaltningstiltak i Ytre Hvaler nasjonalpark i 2018 (n=354).

7.2 Ytre Hvaler som nasjonalpark

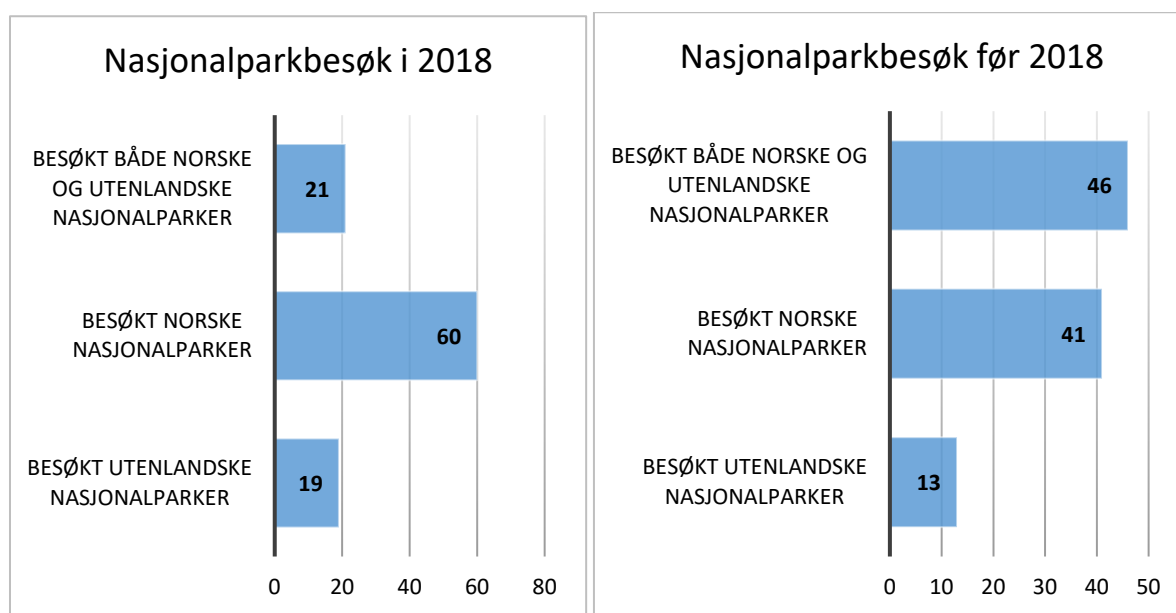
I overkant av 90 % av de besøkende visste at Ytre Hvaler er vernet som nasjonalpark før de besøkte området. De som visste at Ytre Hvaler er vernet ble videre spurt om det at området er nasjonalpark påvirket valget om å komme dit. For svært mange hadde ikke vernestatus noe innvirkning på valget om å besøke området. For 26 % påvirket nasjonalparkstatusen i en viss grad valget om å besøke Ytre Hvaler, men bare 8 % oppga at det påvirket i svært stor grad (se **Figur 35**).

Figur 35 Hvor stor påvirkning nasjonalparkstatusen hadde på valget om å besøke Ytre Hvaler for de som viste om vernestatusen, oppgitt i prosent (n=325).

Det ble også spurt om respondentene hadde besøkt andre nasjonalparker i Norge eller i utlandet i 2018. I alt 62 % hadde besøkt andre nasjonalparker. Av disse hadde 60 % kun besøkt andre nasjonalparker i Norge og 19 % hadde bare besøkt nasjonalparker i utlandet. Rundt 21 % hadde besøkt både norske og utenlandske nasjonalparker i 2018 (se venstre diagram, **Figur 36**). Se vedlegg 6 for liste over hvilke andre nasjonalparker i Norge respondentene besøkte i 2018.

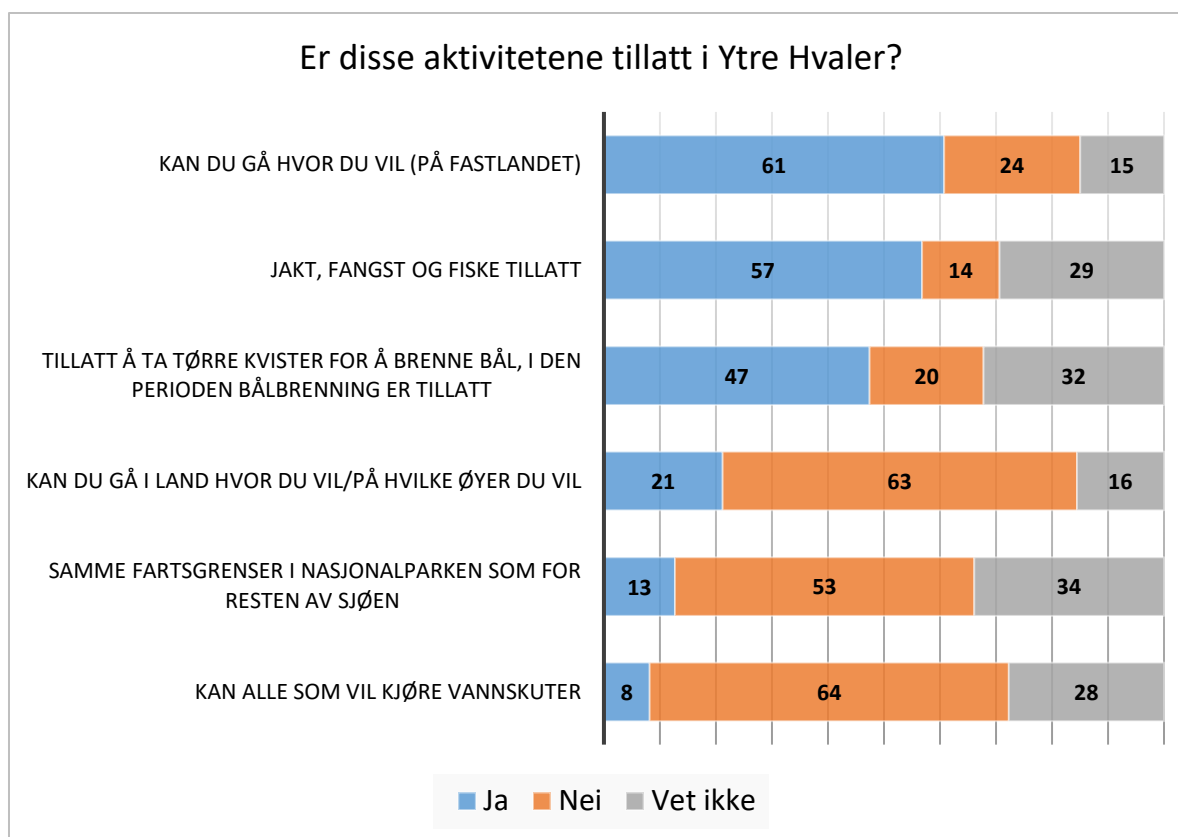
Det ble også spurt om respondentene hadde besøkt andre nasjonalparker i Norge eller i utlandet før 2018, og hele 91 % hadde det. Av de som hadde besøkt nasjonalparker tidligere hadde 46 % besøkt nasjonalparker i Norge og utlandet, 13 % hadde kun besøkt nasjonalparker i utlandet og 41 % kun besøkt nasjonalparker i Norge i tidligere år (se høyre diagram, **Figur 36**).

Figur 36 Prosentfordeling som viser besøk i nasjonalparker i 2018 til venstre (n=218) og besøk i nasjonalparker før 2018 til høyre (n=322).

I undersøkelsen ble det listet opp seks spørsmål knyttet til hva som er tillatt/ikke-tillatt i nasjonalparken: om ferdsel, bålbrekking, jakt/fangst/fiske, fartsgrenser og vannskuterkjøring (se **Figur 37**). Svaralternativene var ja (=tillatt), nei (=ikke tillatt), i tillegg til «vet ikke». Andelen som svarte *vet ikke* på disse spørsmålene var høye og varierte fra 15 til 34 %. Samtidig er dette også spørsmål det er lett å gjette på og påstandene om å ta tørre kvister til bålbrekking og jakt/fangst/fiske kan misforstås ved at henholdsvis jakt kun er tillatt i visse perioder og ved kjøp av jaktkort og at det kun er lov å bruke nedfalt virke til bålbrekking. Disse spørsmålene er langt på vei også standardspørsmål og ikke lokaltilpasset, så alle spørsmål trenger ikke være aktuelle for alle verneområder. For Ytre Hvaler sin del består heller ikke parken per definisjon av fastland, men de fire store øyene har fastlandsforbindelse. Dermed bør disse resultatene leses med et visst forbehold og med bakgrunn i lokale forhold, selv om det ser ut til at brukerne har svart med det utgangspunkt at øyene er å regne som fastland.

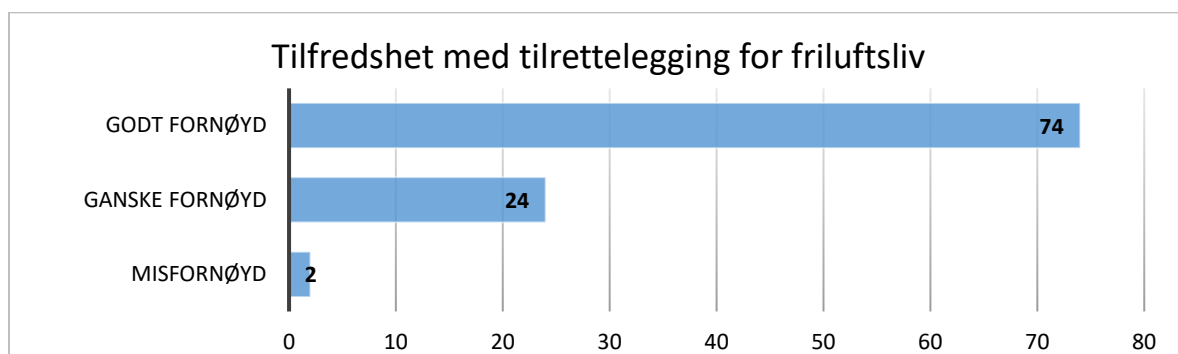
Over halvparten vet at man kan ferdes hvor man vil på fastlandet og at jakt/fangst/fiske er tillatt. Rundt halvparten mente også at en kan ta tørre kvister til bålbrekking. Det er samtidig ganske mange som oppga at de ikke visste om dette var tillatt eller ikke. Over halvparten visste også at man ikke kan gå i land på alle øyer man vil, men samtidig var det 21 % som tror at man kan det og 16 % som ikke vet. Når det gjelder motorisert ferdsel er en høy andel usikre på om det er samme fartsgrenser i nasjonalparken som i sjøen ellers over halvparten svarte «nei» på dette spørsmålet. Dette kan henge sammen med at det i sone E i nasjonalparken er hastighetsbegrensning på 5 knop. Når det kommer til at alle som vil kan kjøre vannskuter er mange folk også usikre, men over halvparten vet at det er forbud mot vannskuterkjøring i nasjonalparken.

Figur 37 Prosentfordeling som viser om brukerne mener ulike aktiviteter i Ytre Hvaler nasjonalpark er tillatt eller ikke (n=354).

7.3 Tilretteleggingen for friluftsliv

I kasseundersøkelsen ble brukerne spurt om hvor fornøyd de var med tilretteleggingen for friluftslivutøvere i Ytre Hvaler (se **Figur 38**). Brukerne var generelt godt fornøyd med tilretteleggingen og det var kun 2 % som var misfornøyd. I etterundersøkelsen ble det spurt om det var noen steder i Ytre Hvaler hvor brukerne opplevde tilretteleggingen som spesielt dårlig og 19 % besvarte dette spørsmålet (n=354). Mange ulike områder ble nevnt uten at noen skilte seg spesielt ut, men noen svarte også uten spesifikk stedsangivelse: spesielt at man ønsket flere båtplasser/ankringspunkt, parkeringsplasser og søppelkasser og at stier er dårlig merket. Det var også noen som benyttet dette spørsmålet til å oppgi at de ikke ønsket mer tilrettelegging i Ytre Hvaler. For fullstendig liste over svarene på dette spørsmålet se vedlegg 7.

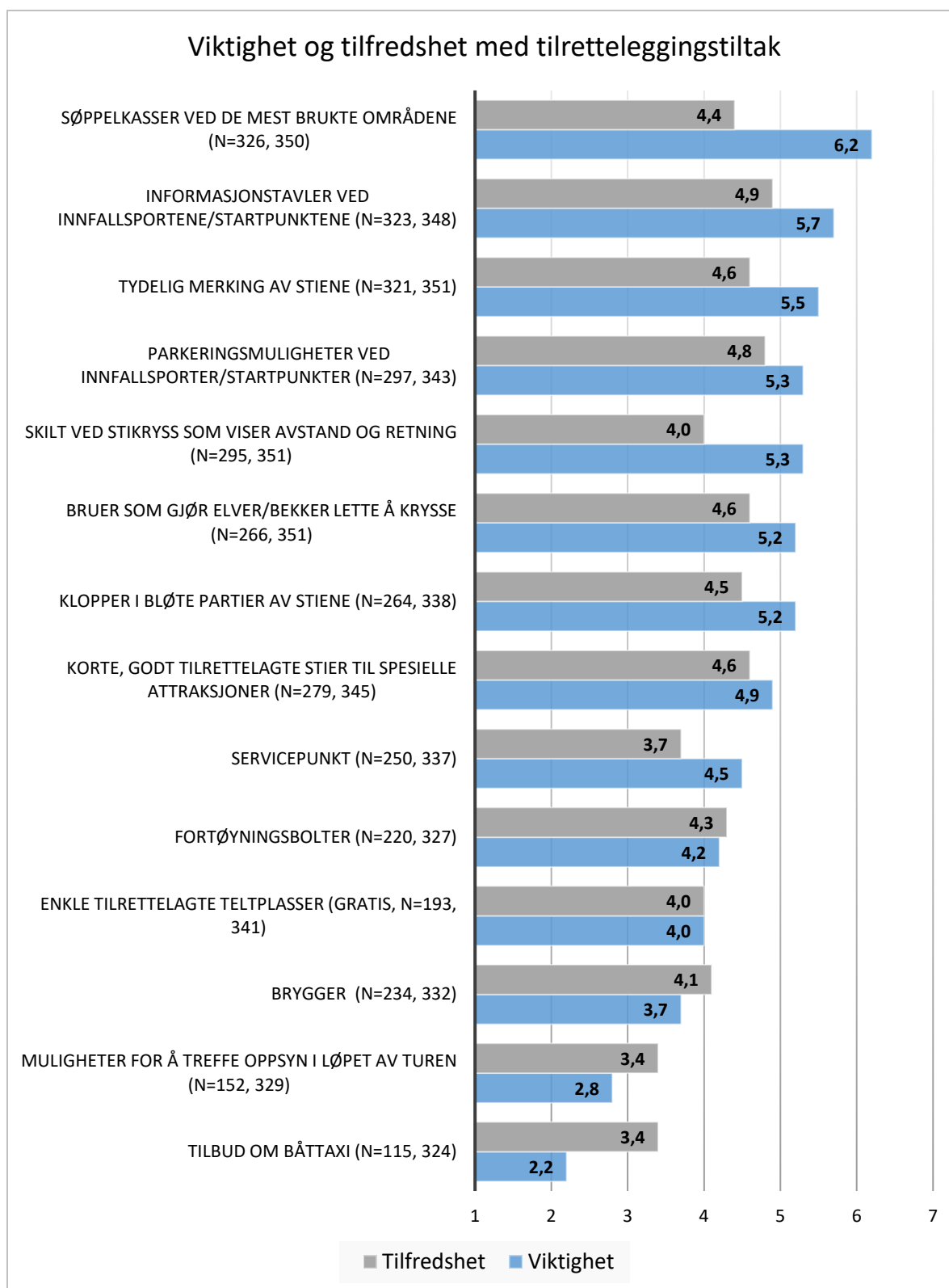

Figur 38 Hvor fornøyd brukerne er med tilretteleggingen for friluftslivutøvere i Ytre Hvaler nasjonalpark, oppgitt i prosent (n=2504).

I etterundersøkelsen ble respondentene spurt om hvor viktig ulike tilretteleggingstiltak var når de var på tur i Ytre Hvaler og hvor fornøyd de var med kvaliteten på de samme tiltakene (se **Figur 39**). Svarene på hvor viktig ulike tiltak var skulle angis som en tallverdi fra 1 «*ikke viktig i det hele tatt*» til 7 «*svært viktig*». Svarene på tilfredshet med tilretteleggingen skulle også angis som en tallverdi mellom 1 og 7, men her representerte 1 «*svært dårlig/mangelfullt*», 4 «*verken dårlig eller bra*» og 7 «*svært bra*». Respondentene skulle altså svare på viktighet og tilfredshet med ulike tilretteleggingstiltak, men om folk klarer å skille mellom disse to aspektene er usikkert. Det kan tenkes at det som oppleves som viktig også er det de besøkende er tilfreds med, eller tvert imot. Disse spørsmålene er langt på vei også standardspørsmål og ikke lokaltilpasset, så alle spørsmål trenger ikke være aktuelle for alle verneområder. Dermed bør disse resultatene leses med et visst forbehold og med bakgrunn i lokale forhold.

En del av tiltakene var viktige for brukerne, 10 av 14 tiltak fikk en gjennomsnittskår over 4 (se **Figur 39** – viktighet vises med de blå søylene). Det var spesielt tiltak ved innfallsportene/startstedene, søppelkasser og tiltak for å lette framkommelighet som var viktige for de besøkende. Søppelkasser ved de mest brukte områdene sammen med informasjonstavler og parkeringsmuligheter ved innfallsportene/startstedene var de tre tiltakene som fikk høyest gjennomsnittsverdi. Bruer for å lette krysning av bekker, tydelige merking av stier, skilt i stikryss og bruer/klopper i våte partier var også viktig for de besøkende – alle tiltak som har med framkommelighet å gjøre. Fire tiltak fikk en gjennomsnittsverdi på eller under middels viktig og dette var enkle tilrettelagte teltplasser, brygger, treffe oppsyn i løpet av turen og tilbud om båttaxi. Noen tiltak er mer aktuelle for noen typer bruk, for eksempel gjelder dette fortøyningsbolter og brygger. Ikke overraskende er disse tiltakene langt viktigere for de som er på båttur (motorisert eller ikke) og øyhopping med båt – fortøyningsbolter fikk en gjennomsnittsverdi på 5,0 og brygger 4,2 for de som hadde bedrevet disse aktivitetene i Ytre Hvaler sist år, mens samme spørsmål fikk henholdsvis gjennomsnittsverdi 2,1 og 2,5 av resten av respondentene.

Av eksisterende tilretteleggingstiltak er respondentene spesielt fornøyd med informasjonstavler ved innfallsporter/startpunkt, parkeringsmuligheter, korte, godt tilrettelagte stier til spesielle attraksjoner, tydelig merking av stiene og bruer som gjør elver/bekker lette å krysse. Fem tiltak fikk her en gjennomsnittsverdi på eller under middelveien når det gjelder tilfredshet og dette gjaldt tilbud om båttaxi, muligheten for å treffe oppsyn i løpet av turen, servicepunkt (med sanitæranlegg, vannpost og mulighet for septiktømming), enkle tilrettelagte teltplasser (gratis) og skilt ved stikryss som viser avstand og retning.

Figur 39 Blå farge viser gjennomsnittskår for hvor viktige ulike tiltak var da de var på tur i Ytre Hvaler nasjonalpark på en skala fra 1 «ikke viktig i det hele tatt» til 7 «svært viktig». Grå farge viser gjennomsnittskår for hvor tilfreds de besøkende er med ulike tilretteleggingstiltak i Ytre Hvaler nasjonalpark på en skala fra 1 «svært dårlig/mangefult», 4 «verken dårlig eller bra» og til 7 «svært bra». Antall respondenter var 354, men variablene har lavere utvalgsstørrelse fordi noen krysset av for «vet ikke», spesielt gjelder dette for tilfredsheten med ulike tiltak.

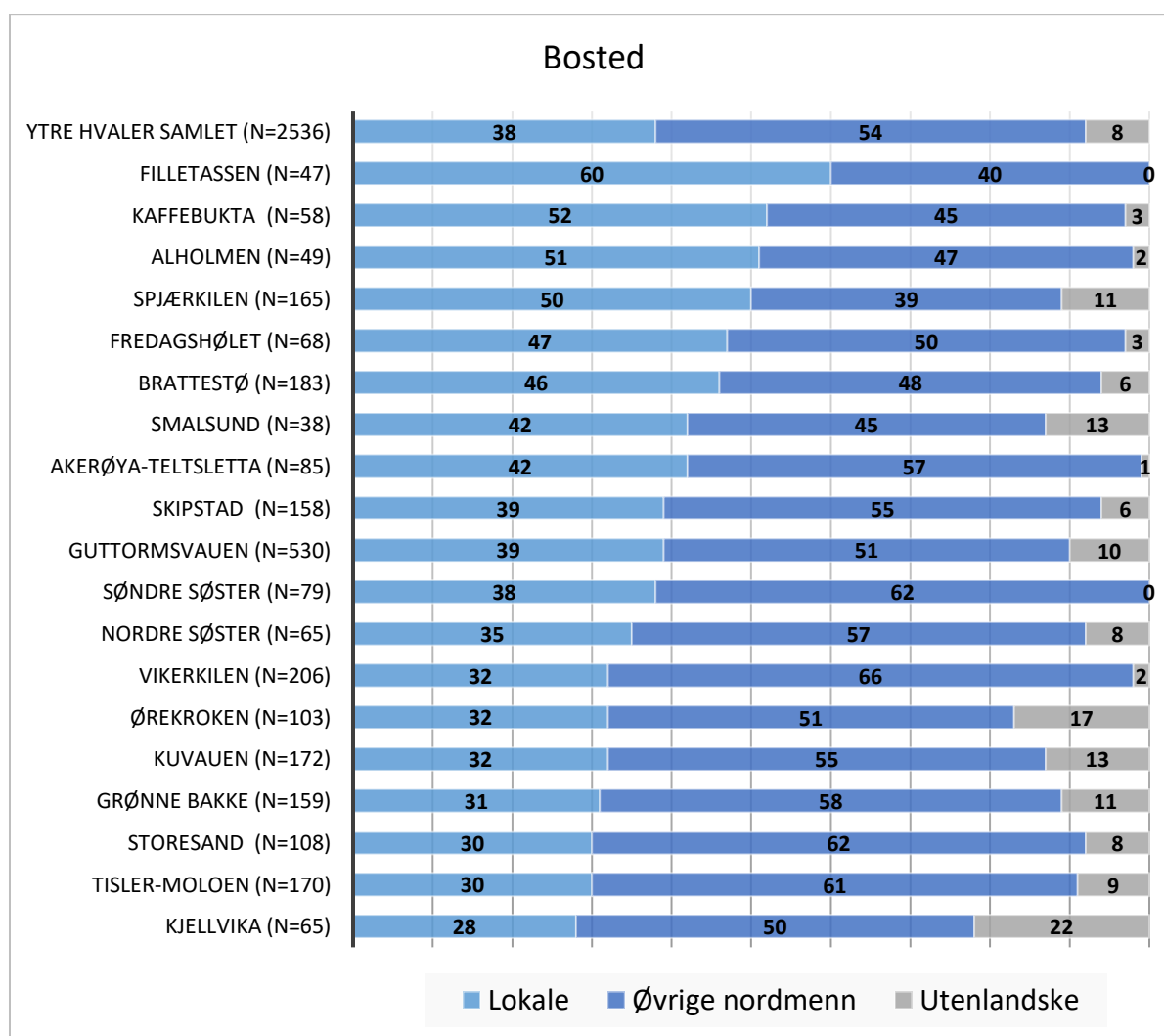

8 Sammenligning av brukere ved ulike lokaliteter

Fordi vi (forfatterne) ikke kjenner lokale forhold og særpreg ved de ulike kasselokalitetene så presenterer vi bare prosentfordelinger for utvalgte indikatorer, både for hver av lokalitetene og for hele Ytre Hvaler-området (som en referanse). Her må forvaltningen og andre (som kjenner lokale forhold) vurdere årsakene til at det eventuelt er forskjeller i svar og fordelinger, når det gjelder bruk, brukere og holdninger/vurderinger mellom de ulike lokalitetene. Vi nevner i denne sammenheng prinsippet om differensiert forvaltning – noe som betyr at vi oppfordrer forvaltningen til å vurdere graden av tiltak i de ulike lokalitetene/innfallsportene når det gjelder informasjon, tilrettelegging, tiltak sammen med lokalkunnskap om bruk, brukere, naturtyper, kulturverdier osv. Med andre ord vil for eksempel lokaliteter med stor andel lokale brukere og barn i følget, kunne ha en annen forvaltning enn lokaliteter med mange tilreisende, utlendinger og folk som er der for første gang. Forvaltningen har også forskjellig mulighet til å styre/påvirke/kanalisere ferdselen i de ulike lokaliteter/innfallsporter hvis det er ønskelig.

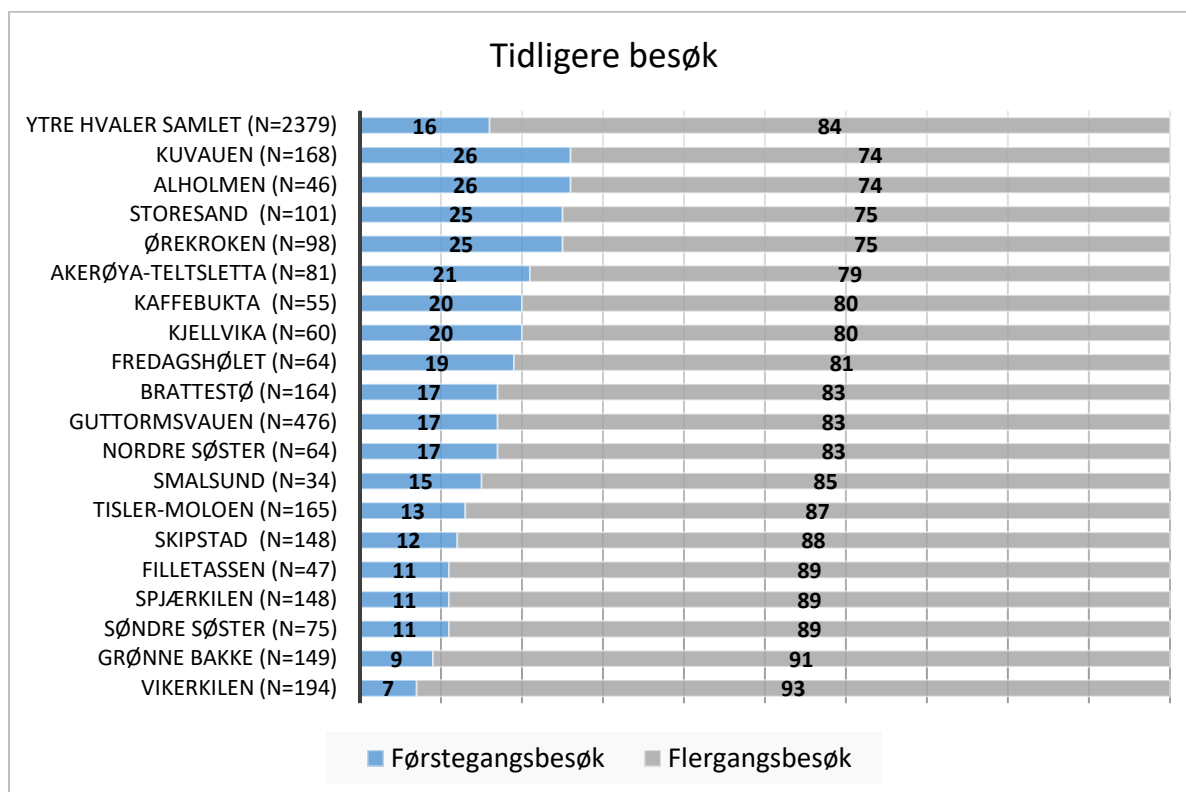
Fordi antallet besøkende som har fylt inn skjema ved enkelte av lokalitetene er lavt har ikke disse blitt tatt med i sammenligningen av kasselokaliteter i Ytre Hvaler. Dette gjelder Akerøya-huset, Homlungen og Harestokken (fra kun 7 til 24 personer). Fredagshølet 1 og 2 er slått sammen. Alle respondentene er inkludert i søylene som viser tall for Ytre Hvaler samlet.

Bosted/Nasjonalitet

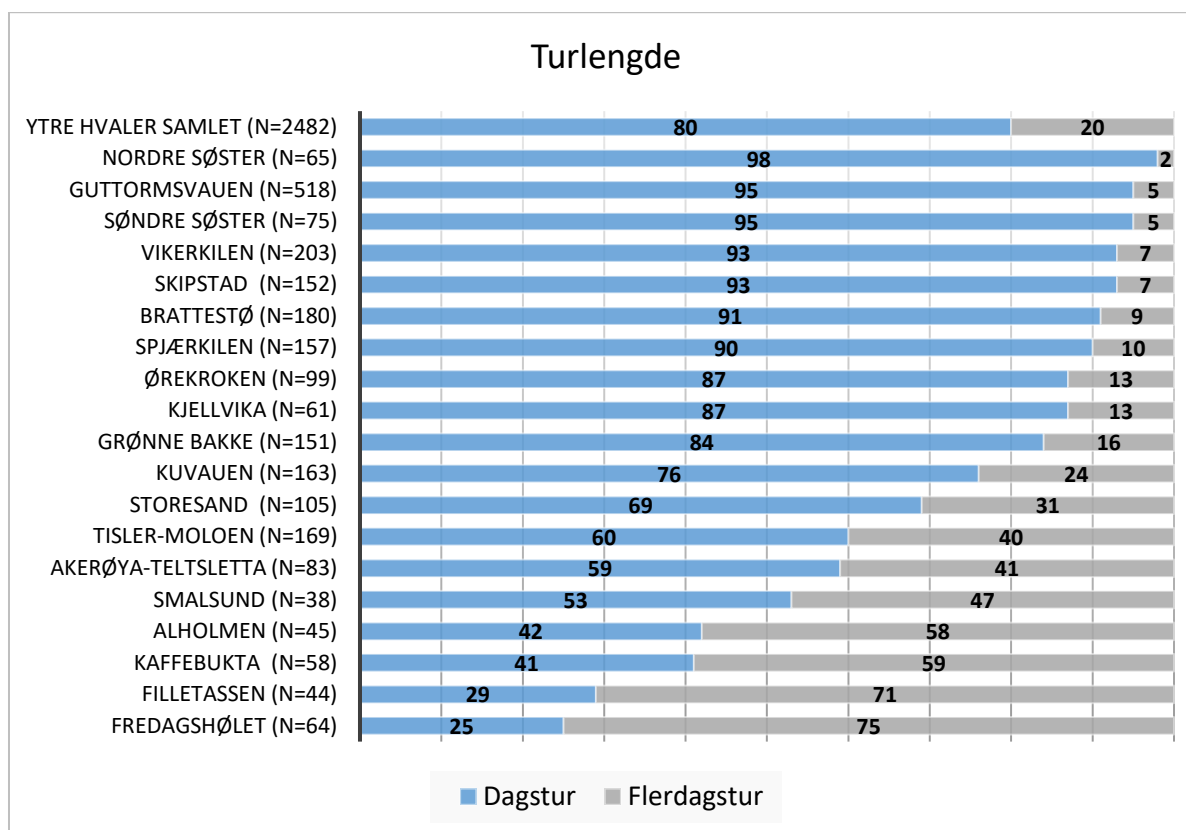
Figur 40 Prosentandeler for bosted/nasjonalitet vist for de ulike kasselokalitetene.

Tidligere besøk

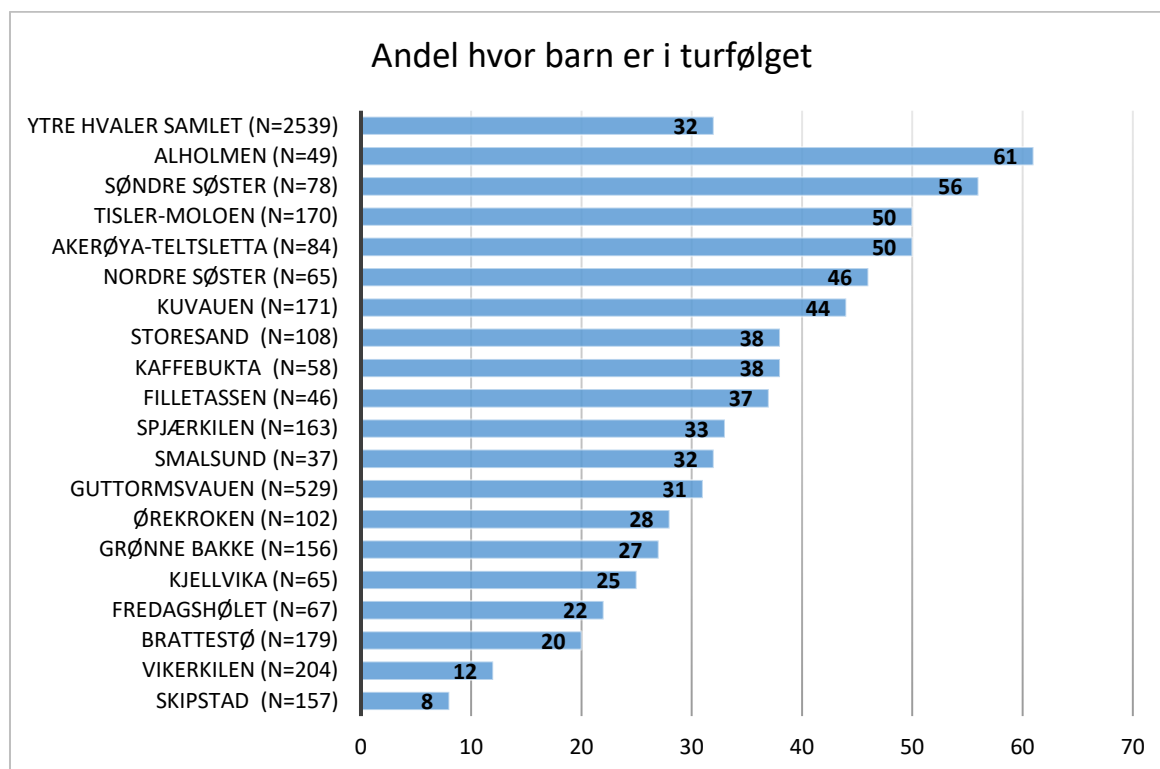
Figur 41 Prosentandeler førstegangs- og flergangsbesøkende vist for de ulike kasselokalitetene.

Turlengde

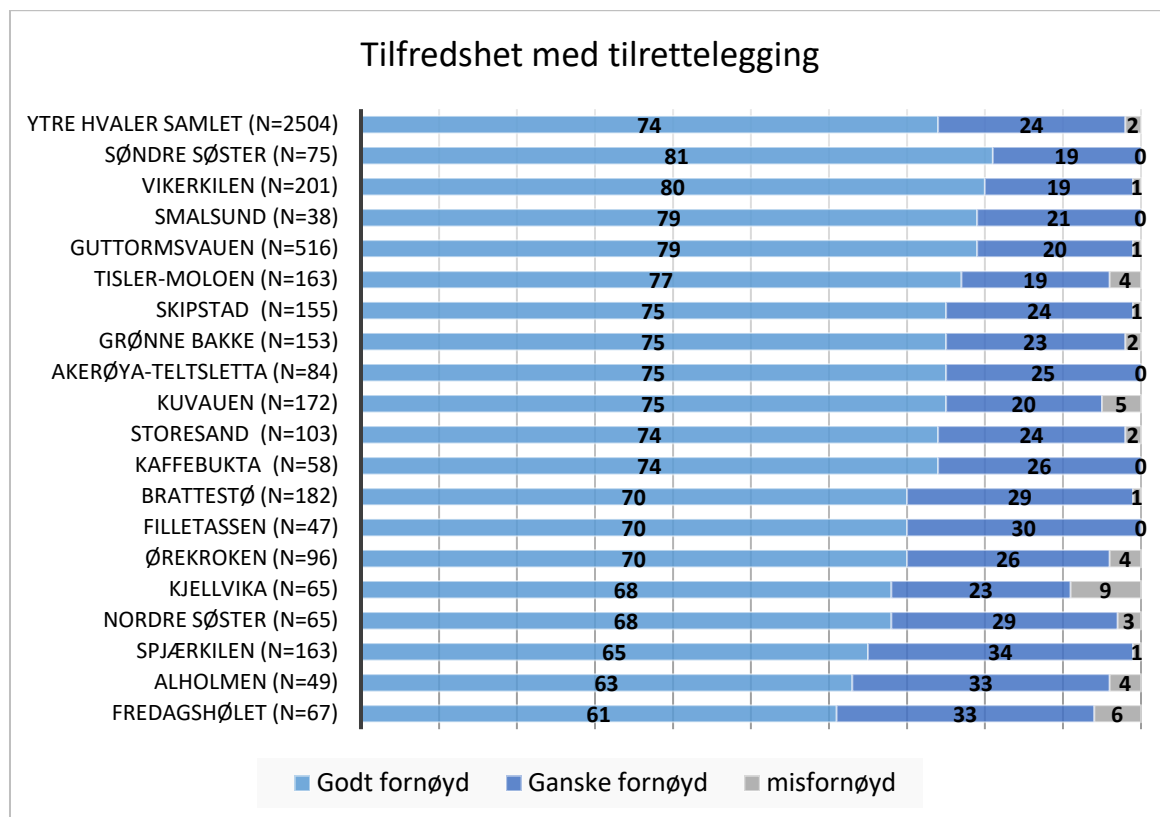
Figur 42 Prosentfordeling som viser dagstur og flerdagerstur, vist for de ulike kasselokalitetene.

Barn i turfølget

Figur 43 Prosentandel besøkende med barn i følget, vist for de ulike kasselokalitetene.

Tilfredshet med tilrettelegging

Figur 44 Prosentandeler som viser hvor fornøyd brukerne var med tilretteleggingen for friluftslivs-utøverne i Ytre Hvaler, vist for de ulike kasselokalitetene.

9 Diskusjon – om bruk og forvaltning

I dette kapitlet vil vi drøfte noen av funnene opp mot føringer i forvaltningsplanen for Ytre Hvaler nasjonalpark som sist ble revidert i 2018 (Ytre Hvaler nasjonalparkstyre, 2018) og informasjon vi har fått fra forvaltningsmyndighetene. Denne diskusjonen blir mest tematisk og klarer i mindre grad å nyansere geografisk (f.eks. med fokus på ulike innfallsporter/lokaliteter) siden vi (forfatterne) ikke kjenner områdene i Ytre Hvaler godt nok.

9.1 Representativiteten

Vi kan delvis måle hvor representative brukerne i etterundersøkelsen er sammenlignet med de som fylte ut kasseskjema, fordi noen spørsmål er like i begge undersøkelsene. Vi har alt konstatert at det er et lite ekstra frafall av førstegangsbesøkende i etterundersøkelsen. Sannsynligvis har bortfallet av førstegangsbesøkende sammenheng med at disse har mindre motivasjon for å bruke tid på å fylle ut en etterundersøkelse, både fordi de kanskje har mindre kjennskap til Ytre Hvaler og/eller at de har mindre interesse for temaene. Men dette er bare en side ved representativiteten. Hvem som har/ikke har fylt inn kasseskjema er vanskeligere å kontrollere og dermed også hvor godt denne undersøkelsen dekker opp hele brukergruppen i Ytre Hvaler sommeren 2018. Å nå ut til alle relevante brukere på en representativ måte er utfordrende i kystområder hvor store deler av det vernede arealet utgjør sjø og hvor en god del bruk er knyttet til nettopp sjøarealet. Vår faglige og metodiske erfaring tilsier at å kun bruke kassemetodikk i et slikt område trolig medfører en underrepresentasjon av brukere og bruksmåter knyttet til sjøen. Et annet moment er at kassemetoden fungerer dårligere på lokaliteter der folk «virrer» eller har spesielle gjøremål utover det å vandre langs en sti/turveg (parkeringsplasser, badeplasser, vegkryss, kaier osv.), fordi kassa blir oversett eller «forsvinner» blant mye annet som krever oppmerksomhet. Forvaltningen mener at det blant annet kan virke som relativt få av de som bruker/telter på Storesand har svart på undersøkelsen. Storesand er et litt uoversiktlig område med tanke på plassering av kasse, da området er stort og består av ulike «elementer». Kassen var plassert ved siden av en informasjonstavle mellom kiosk, teltplasser, strand og parkeringsplass, men langsmed kyststien. Det gjør at den blir lite synlig for flere av de besøkende og trolig også at det oppfattes som litt uklart for folk hvem som skal fylle ut skjema.

Generelt er det et overraskende lavt antall skjemaer i et så intensivt brukt område som Ytre Hvaler. Når det er sagt virker plasseringen av kassene i Ytre Hvaler å være godt gjennomtenkt og en har dekket ulike typer lokaliteter: både badeplasser, stier og øyer i skjærgården. Dersom man forsøker å ha et bevisst forhold til hvilke typer brukere og hva slags bruk man trolig i mindre grad har fanget opp via kassene har man i hvert fall tatt de forhåndsreglene man kan for å ivareta en større del av brukerspekteret i området. Vi oppfordrer forvaltningen (og andre lokalkjente, f.eks. SNO, mfl.) om å vurdere om det er andre brukergrupper, bruksmåter eller «innfallsporter»/lokaliteter som ikke er representerte og som kanskje burde ha vært det. Dette er særlig viktig i forhold til hvilke bruksformer og brukergrupper man vil vektlegge i den framtidige besøksstrategien, og hvor i området man eventuelt vil gjøre tiltak (se også mer om dette lenger ned).

Et annet viktig forhold i denne sammenheng er antall kasser som er brukt, og hvor mange innfallsporter/områder/lokaliteter man vil kartlegge. Eller sagt på en annen måte: Om man plasserer alle kassene ved de mest populære «turistområdene», så er det en seleksjon som kan gi et skjevt utvalg av brukerne i området. Dette kan gjøre at man får data som er godt egnet til å utvikle besøksstrategier for de tilreisende og for utvikling av en viss type turisme/bruk. Men man kan risikere å miste en del av den lokale bruken i materialet. Det kan tyde på at dette er en mindre utfordring for Ytre Hvaler – forvaltningen har plassert svarkassene for å kunne dekke opp både ulike brukergrupper og ulike bruksmengder. For eksempel er Kuvauen et populært buldreområde, Ørekroken et yndet område for kitere og Storesand byr på strand- og/eller teltliv. Når det gjelder bruksmengde er det også store forskjeller mellom de ulike lokalitetene; Harestokken og Guttormsvauen er to eksempler på det. Vi har også sett at lokale utgjør en relativt stor del av respondentgruppen. De lokale og hytteiere har dette som sitt nærområde, og er derfor engasjert i bruk og forvaltning av området.

Likevel må man selvsagt vurdere om det er former for bruk som ikke er representert (spesielt knyttet til bruk av sjøen). Forvaltningen har blant annet opplyst om at det er en mye båttrafikk som passerer området – men de som ikke legger til i uthavner (hvor det var satt opp kasser) i liten grad er dekket opp i undersøkelsen.

9.2 Bruk og vern, tilrettelegging og informasjon

Ytre Hvaler nasjonalpark har som et av sine formål at «*allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging*». Samtidig ligger det en overordnet føring i alle store verneområder at dersom brukerinteresser og verneverdier kommer i konflikt så må bruken vike. Nasjonalparken har også et lite landareal sammenlignet med mange andre norske nasjonalparker. Et overordnet resultat er at utfylte skjema i de 23 selvregistreringskassene var 2560 skjema, gjennomsnittlig i overkant av 111 skjema per kasse, og dette er rundt middels mange sammenlignet med andre norske verneområder. Dette forsterker inntrykket av at mye av bruken i nasjonalparken er tilknyttet sjøen og at det er en mer beskjeden bruk på land som er dominert av besøkende med tilgang til hytte/fritidsbolig og lokale brukere sammenlignet med andre verneområder. Men hva som er mye eller lite bruk må også vurderes i forhold til hvor sårbare områdene er for ferdsel.

I forvaltningsplan for Ytre Hvaler peker man på utfordringer i å oppfylle verneformålet. For friluftslivet sin del er det en utfordring å finne en god balanse mellom ulike friluftslivsaktiviteter som for eksempel fritidsbåttrafikken og andre rekreasjonsinteresser, og mellom de som søker stillhet og ro og andre brukergrupper mer rettet mot sport og prestasjon (Ytre Hvaler nasjonalparkstyre, 2018). Brukerundersøkelsen viser at brukerne er interessert i det vi kan kalle det tradisjonelle friluftslivet – både interessen for og den faktiske bruken (aktiviteter) tilsier det – samtidig er selvsagt motorisert båtbruk en viktig aktivitet. Det er imidlertid viktig å ha i bakhodet hvem en har nådd gjennom brukerundersøkelsen og hvilke brukergrupper som kanskje er dårligere representert. Selv om tradisjonell bruk dominerer er over halvparten interessert (i ulik grad) i moderne friluftsliv og over 40 % interessert i motoriserte utendørsaktiviteter – de største andelene angir riktignok at de er litt interessert (vs. Interessert og svært interessert). Det er nærliggende å anta at båtbruk utgjør en relativt stor del av dette. Fritidsbåtbruken i vesentlige deler av verneområdet er meget omfattende, noe som forvaltningen påpeker gir betydelig støyvirkninger og potensial for ulykker og konflikter med andre friluftslivbrukere (Ytre Hvaler nasjonalparkstyre, 2018). Andre aktiviteter på sjøen, som kiting og brettseiling, kan trolig også ha negative konsekvenser for sårbart dyreliv, for eksempel sjøfugl (se Eide mfl. 2018 for sårbarhetsvurdering av lokaliteter i Ytre Hvaler). Til tross for at vannskuterkjøring er ulovlig i parken er bruken stadig økende og forvaltningen opplever at det er en utfordring å hindre dette (Ytre Hvaler nasjonalparkstyre, 2018). I forvaltningsplanen pekes det på at det er en utfordring «*å fremme en form for friluftsliv som ikke skader naturmiljøet men samtidig er i tråd med dagens utvikling...Det enkle friluftslivet med liten grad av teknisk tilrettelegging kan være i kontrast til et stadig mer ressurskrevende friluftsliv med spesialisering av utstyret og økende krav til tilrettelegging og tilgjengelighet med bil*». Det er blant annet en veldig omfattende bruk av Storesandområdet sommerstid og et behov for flere parkeringsplasser og/eller bedre kollektivtransporttilbud tilknyttet de største friluftsliv- og utfartsområdene (Ytre Hvaler nasjonalparkstyre, 2018). I denne undersøkelsen kom det frem at Ytre Hvaler i liten grad oppleves som et villmarksområde og store andeler opplever *natur uten menneskelig påvirkning* kun til en viss grad eller mindre. Samtidig opplever halvparten av de besøkende *ren natur, stillhet, naturopplevelser utenom det vanlige og lite forstyrrelse fra andre besøkende* hele tiden eller det meste av tiden.

Brukerne var generelt fornøyd med tilretteleggingen for friluftsliv i parken. Likevel oppga altså 19 % at det var områder der de opplevde tilretteleggingen som spesielt dårlig. Det er ingen områder som peker seg spesielt ut, men det brukerne påpeker er stort sett dårlig merkede stier og at de ønsker flere båtplasser/ankringspunkt og søppelkasser. I forvaltningsplanen er det utarbeidet en egen plan for tilrettelegging for ferdsel og friluftsliv (se vedlegg 10 i forvaltningsplanen for beskrivelse, Ytre Hvaler nasjonalparkstyre, 2018). Skilting/merking av stier som tåler mer bruk er tiltak som vil kunne ha en positiv effekt for både brukerne og med tanke på verneverdiene.

Utenom dette ønsker brukerne i Ytre Hvaler seg spesielt tiltak ved innfallsportene (parkeringsmuligheter og informasjonstavler, se **Figur 39**). Samtidig vil slike fysiske tiltak kunne stimulere til økt ferdsel og muligens komme i konflikt med blant annet brukere som ikke ønsker fysisk tilrettelegging for friluftsliv. Det kan også være en utfordring å tilpasse tilretteleggingstiltakene så de ikke kommer i konflikt med verneverdiene og naturkvalitetene i nasjonalparken. I Forvaltningsplanen står det at tekniske inngrep vil være hovedtrusselen mot den verdien opplevelsen av urørt natur har (Ytre Hvaler nasjonalparkstyre, 2018). I denne sammenheng kan differensiert forvaltning av nasjonalparken være viktig for at både verneverdiene og brukeropplevelsene blir ivaretatt. I Forvaltningsplanen pekes det på at ferdsel i seg selv ikke er en trussel mot naturkvalitetene, men når ferdselen går over fra å være sporløs til å forårsake slitasje og forsøpling kan opplevelsen av urørt natur bli forringet. Hvis vi ser på gjennomsnittskårene i **Figur 33** var de fleste besøkende relativt enige i at det generelt er lite søppel og slitasje i området.

Forvaltningen peker på to spesielle utfordringer: å ha nok beitedyr for å holde verdifulle kulturlandskap og viktige friluftsområder åpne og hindre gjengroing, og å tilrettelegge og forvalte de marine ressursene slik at korallrevne bevares og bestandene av rødlistede fiske- og krepsdyrarter øker (Ytre Hvaler nasjonalparkstyre, 2018). I dag er det ikke lagt begrensninger på husdyrbeite i Ytre Hvaler nasjonalpark, men det finnes begrensninger på fiske ved å benytte en geografisk soneinndeling. I sone A er alle former for aktiviteter som kan skade sjøbunnen forbudt, blant annet tråling etter reke og sjøkreps og oppankring ved dykking. Innenfor verneområdet er det også et frednings- og bevaringsområde for hummer. Viktige holmer for hekkende sjøfugl og kasteplasser for sel blir ivaretatt med særskilte forbud mot ilandstigning i hekke- og yngletida (Sone C og D) og jaktforbud i sone B (Ytre Hvaler nasjonalparkstyre, 2018). I avgrensede områder (sone E) er det hastighetsbegrensning på 5 knop i medhold av havne- og farvannsloven (Ytre Hvaler nasjonalparkstyre, 2018). I undersøkelsen ble syn på noen forvaltningstiltak kartlagt og de aller fleste brukerne er positive til at det legges begrensninger for fangst/fiske i noen områder og at kulturlandskapet skjøttes i form av frittgående beitedyr på holmer/øyer. Det ser altså ut til at brukere og forvaltning i stor grad kan spille på lag i forhold til disse utfordringer.

Vi har konstatert at det var en lav andel av både utenlandske brukere og førstegangsbesøkende som fylte ut skjema i selvregistreringskassene, og at en stor andel av de besøkende bor på private hytter eller er lokalt bosatt. Det er nærliggende å anta at disse er godt kjent i området – noe dataene om tidligere bruk av området også bekrefter – og det er tidligere vist at de som har faste bruksmønstre er vanskeligere å styre til nye steder (Gundersen mfl., 2015). Samtidig var det også store andeler i undersøkelsen som drev med aktiviteter knyttet til sjøen, for det meste bading og båtturer. Disse brukerne har et mindre fast/forutsigbart ferdselsmønster og tradisjonelle kanaliseringstiltak kan ikke benyttes på samme måte som ved turer på sti og dermed kan disse brukerne være vanskeligere å styre/lede dersom det er ønskelig sett fra et forvaltningsperspektiv. Uansett er det slik at forvaltningen må ha kjennskap til hva som er attraktivt for brukerne i Ytre hvaler og spille på lag med disse, dersom man vil prøve å endre bruksmønsteret. Brukerne er ikke lettstyrte om forvaltningen vil hindre dem å besøke og oppleve det de har bestemt seg for å oppleve, spesielt ikke om de er godt kjent i området – noe andelen lokalt bosatte og andelen med tilgang til hytte/fritidsbolig i Ytre Hvaler tilsier.

I brukerundersøkelsen fant vi at det er en overveiende andel som var på dagstur til fots (oppgitt som hovedformål med turen på kasseskjemaet) i Ytre Hvaler. Det kan tenkes at en del av disse har krysset av «dagstur til fots» selv om de bare har gått et lite stykke og hovedformålet med turen de var på kanskje var et annet som ideelt sett burde vært registrert som «annet». En stor andel har også drevet med aktiviteter som mer spesifikt er knyttet til sjøen i området (bading/svømming/båttur). Det foregår også mye fritidsfiske i området (Ytre Hvaler nasjonalparkstyre, 2018). Dette bekreftes også i denne undersøkelsen, siden nesten en tredjedel oppga at de hadde drevet med fiske/fangst i sjøen sist år. Mange av de besøkende har startet turene ved flere ulike startsteder i 2018. Alt dette stemmer godt overens med at det er en høy andel erfarne¹⁰ og/eller lokale brukere i nasjonalparken. Samtidig er det viktig å huske på at det nok kan være slik at andelen «tilreisende» reelt sett er noe høyere fordi bruken til sjøs er mindre dekket i undersøkelsen.

¹⁰ Med erfarne mener vi brukere som har vært i området tidligere: flergangsbesøkende.

Et tiltak for å bevare den tradisjonelle lokale bruken er å tilrettelegge og kanalisere tilreisende brukere til noen innfallsporter/lokaliteter, med dagsturer eller korte turer til viktige attraksjoner slik som utsiktspunkt og andre natur- eller kulturhistoriske attraksjoner eller til badeplasser. De andre områdene kan da forbli mer som i dag med enkel tilrettelegging. En slik todelt strategi vil skjerme områder med sterke lokale interesser, mot økning i bruken fra tilreisende turister. Forvaltningen mener at for øyene med fastlandsforbindelse er det ikke så lette å ha en slik todelt strategi fordi disse områdene generelt er lett tilgjengelig, men forvaltningen ser for seg at noen lokaliteter bør pekes ut for tilreisende hvor skiltingen fra hovedvei bør bli bedre f.eks. til Storesand og Kjellvika. Dette i tillegg til fordelaktig tilrettelegging på disse stedene kan være med på å styre de besøkende om det er ønskelig. Uthavnene er mindre tilgjengelig og de som besøker områdene knyttet til disse er avhengig av båt og krever at de besøkende har ferdigheter og kunnskap om å ferdes til sjøs.

Det var en relativt lav andel som innhentet informasjon om Ytre Hvaler før de besøkte området i 2018. De som innhentet informasjon fikk den i hovedsak fra internett, fra venner/familie/bekjente, eller brosjyrer, og de syns det var relativt lett å finne ønsket informasjon. Internett/sosiale medier og bekjente vil kunne være utfordrende kanaler for forvaltningen å håndtere, fordi de naturlig nok kun kan rå over den informasjonen de selv formidler. Hvordan denne utfordringen kan løses rent praktisk er ikke mandatet vårt her, men å påpeke utfordringen mener vi er viktig. Om respondene skulle motta mer informasjon, ønsket derimot de fleste å motta denne på parkeringsplasser/innfallsporter/brygger/båutsettingsplasser til området eller inne i selve området – steder som forvaltningen har større kontroll over. De foretrukne kanaler for informasjon var mobilapplikasjoner (som for så vidt er en forlengelse av internett – men der forvaltningen har mulighet til å utvikle en egen App), i tillegg til informasjonstavler ved innfallsporter og brosjyrer på kystledhyttene inne i verneområdet. I dag er det på tur-appen *Outtt* beskrivelse og kart over stier og padleturer og informasjon om steder i Ytre Hvaler. I forvaltningsplanen er det også utarbeidet en skiltplan med oversikt over forslag til hvor det bør settes opp skilt og behov for ulike typer informasjon på plakaten (Ytre Hvaler nasjonalparkstyre, 2018). I undersøkelsen i Ytre Hvaler ble det ikke stilt spørsmål om hva brukerne ønsket informasjon om. I områder der en har spurt om dette er turforslag, kart og informasjon om dyre- og plantelivet og attraksjoner ofte de temaene flest etterspør. Å balansere den informasjonen som er ønsket blant flertallet av de besøkende med den kunnskapen som er viktig å formidle fra forvaltningens side er derfor en viktig faktor. En del av de besøkende visste ikke om ulike forhold knyttet til bruk var tillatt i nasjonalparken og det kan dermed også være et informasjonsbehov om tillatt bruk i Ytre Hvaler.

9.3 Fare for konflikter mellom ulike brukere?

Hvorvidt det eksisterer konflikter mellom ulike bruksformer og aktiviteter er viktig siden det skal lages en besøksstrategi for Ytre Hvaler nasjonalpark. I den forbindelse kan det være aktuelt å gjøre visse prioriteringer både geografisk og i forhold til bruk og brukergrupper. Prioriteringer kan omhandle balansen mellom lokal/regional bruk og tilreisende sin bruk eller mellom styrking av landbruks-, og tradisjonelle høstingsinteresser, eller av turismeutvikling og kanskje nye aktiviteter. I arbeidet med å prioritere hva en ønsker i en besøksstrategi bør man ha et bilde av hvilke konsekvenser prioriteringene kan ha for «de andre». Med bakgrunn i brukerundersøkelsen alene er dette spørsmålet vanskelig å svare på, men vi kan peke på noen områder hvor konflikter potensielt kan oppstå.

Ett spørsmål i undersøkelsen tar for seg opplevd miljøtilstand og preferanser for bruk av parken og kan peke i retning av hvor tolerante de besøkende er i forhold til annen bruk og bruksformer. I dette spørsmålet ble det blant annet spurt om det burde være tillatt med bruksformer som sykling og ridning på noen av stiene i området. I prinsippet er det jo nå åpnet for flere friluftaktiviteter, også innenfor nasjonalparkene, men her med mulighet til å regulere bruken. De besøkende er enige i at *hovedstiene burde være forbeholdt fotturister*, men de er samtidig også enige i at *noen stier burde kunne brukes av syklist*. Men at *ridning burde være tillatt på noen stier*, og spesielt at *idrettsarrangement burde være tillatt i parken*, er de langt mindre positive til (se **Figur 33**). Det kan altså synes som at sykling er greit, så lenge det ikke foregår der mesteparten av ferdselen til fots er, mens det er mindre toleranse for andre aktiviteter.

Hvor utbredte disse «andre» aktivitetene er og på hvilken måte de blir utøvd vil være med på å avgjøre om ulike bruk kommer i konflikt med hverandre. Det var noen få som oppga at de hadde reagert negativt på syklistene og båtførere som ikke tok hensyn, men ellers var det ikke spesifikke bruksformer som ble nevnt, men snarere forhold som forsøpling, bålbrenning og løse hunder. Siden det primært er hensynet til naturen (og eventuelt andre verneinteresser) som kan begrense sykling/ridning, så krever det et godt planarbeid fra forvaltningen for å både imøtekomme ulike interesser og dempe/forhindre konflikter.

Turfriluftsliv og tradisjonelt høstingsfriluftsliv er de friluftslivsformene som nesten alle av dagens besøkende oppgir at de er interessert i. Selv om store andeler ikke er interessert i moderne friluftsliv eller motoriserte utendørsaktiviteter i det hele tatt, er brukerne mer delt og det er også en del som er interessert eller svært interessert i dette (rundt 20 %). Motorferdselen i området er i dag i hovedsakelig knyttet til båtbruk og vannsport, og en relativt stor andel mener at mange bryter fartsbestemmelsene for båt og forbudet mot vannskuter i verneområdet (rundt 20 % var *helt enige* i dette). Det at mange sier seg enig i at fartsbestemmelsen og forbudet brytes er ikke nødvendigvis en indikator på at de besøkende opplever det problematisk, men båtkjørere som ikke tar hensyn ble påpekt av noen at de reagerte negativt på. Når det gjelder faktisk aktivitetsutøvelse er aktiviteter som båttur, bading, fotografering og trening også oppgitt av ganske mange, i tillegg til fottur og fiske/fangst i sjøen. Seks prosent hadde drevet med vannsport (både motorisert og ikke-motorisert) i området i løpet av sist år. En slik ulik bruk og interesse for friluftsliv blant de besøkende i Ytre Hvaler kan komme i konflikt med hverandre – i hvert fall hvis bestemmelsene knytta til motorisert ferdsel brytes. Ellers er det verdt å minne om at ulike former for lovlig ferdsel etter friluftsloven også pålegger utøverne å ta hensyn til hverandre. Allemannsretten innbefatter også pålagt krav om hensynsfull ferdsel.

Reiselivet er også en næring for lokalsamfunn nær verneområdet som potensielt kan komme i konflikt med andre interesser i Ytre Hvaler nasjonalpark. Forvaltningen opplyser om at dette er dårlig kartlagt, men at stadig flere tilbyr aktiviteter m.m. i eller i nærheten av Ytre Hvaler. Det finnes ingen reiselivsbedrifter innenfor nasjonalparken, men parken blir ofte brukt til guidede turer av reiselivsnæring som har tilhold utenfor parken, og det er aktiviteter relatert til sjøen som er mest etterspurt (Ytre Hvaler nasjonalparkstyre, 2018). Det finnes få store overnattingsbedrifter på Hvaler, men noen turistanlegg leier ut hytter/leiligheter til feriegjester, i tillegg har Hvaler over 4700 fritidshytter og flere gjestehavner og frihavner (Ytre Hvaler nasjonalparkstyre, 2018). Innenfor nasjonalparken er det etablert tre kystledhytter.

Det er relativt få erfarne «klassiske» friluftslivutøvere i Ytre Hvaler nasjonalpark og en relativt høy andel hadde aldri vært på flerdays fot- eller skitur. Manglende turerfaring kan potensielt øke risikoen for personskader. Samtidig kan en spørre seg hvor aktuelt dette er i en kystpark hvor type friluftslivsaktiviteter skiller seg en del fra skog/fjellområder, og turerfaring (til fots, ski) kanskje har mindre betydning. Landarealene i Ytre Hvalers «urbane» karakter med bosetting, hytter og til dels infrastruktur tett på reduserer kanskje også sikkerhetsrisikoen. En eventuell sikkerhetsrisiko er nok heller knyttet til havet, og manglende kysterfaring og båtvett, mer enn til turerfaring (fra fjell/skog) og tilrettelegging på land.

Alt det overnevnte er relevant informasjon å ta med seg i diskusjonen om besøksstrategi og framtidig forvaltning av brukerinteresser. Man bør ikke ha som utgangspunkt at ulike bruksformer skaper konflikter med hverandre; friluftsloven slår som sagt fast at alle som bruker ferdselsretten i utmark er pliktige til å vise hensyn til de andre brukere (og grunneierne og naturen). Man bør likevel være forberedt på at ulike bruk kan føre til spenninger mellom besøkende, dette er ikke bare knyttet til aktiviteter, men også måten en aktivitet blir utøvd på. Det er likevel lite som tyder på at det er opplevelse av trengsel i parken og det er også relativt få (9 %) som peker på at de har opplevd uønsket adferd hos andre besøkende – brukerundersøkelsen indikerer med andre ord ikke noe spesielt stort konfliktnivå mellom brukergrupper per i dag.

9.4 Videre utvikling

Brukerundersøkelsen som er gjennomført sommeren 2018 vil være et viktig referansegrunnlag for å vurdere den framtidige utviklingen i området. Utfordringen i forvaltningen av verneområder ligger ofte i å ivareta verneformål samtidig som man ønsker å sikre gode opplevelser for brukerne av området. Selv om Ytre Hvaler har noe variasjon i ønsker og brukspreferanser ser de besøkende i hovedsak ut til å være fornøyd med området som rekreasjonsarena og brukerundersøkelsen gir ikke inntrykk av store uenigheter. Brukerne uttrykker heller ikke noen spesiell form for trengselsproblematikk, noe som kan gi grunnlag for konflikter, til tross for at områdene har mange brukere i sommersesongen. Men her må vi ta forbehold om at sjøaktivitetene kan være noe underrepresentert i undersøkelsen. Med tanke på hvilke bruksformer og brukergrupper man vil vektlegge i den framtidige besøksstrategien, og hvor i området man eventuelt vil gjøre tiltak, er dette viktig å være klar over. Kunnskapen som er oppsummert i denne rapporten, vil sammen med kunnskap om blant annet sårbarhet (Eide mfl. 2018), kulturminner, vegetasjon, landbruk og reiseliv være et godt utgangspunkt for å utvikle en godt forankret besøksstrategi der ulike hensyn ivaretas og balanseres på en god måte.

10 Referanser

- Eide, N.E., Evju, M., Hagen, D., Vistad, O.I., Stokke, B.G. og Rød- Eriksen, L. (2018). Sårbarhetsvurdering av utvalgte lokaliteter i Ytre Hvaler nasjonalpark. Asmaløy, Kirkøy og Akerøya. NINA Rapport 1499. Norsk institutt for naturforskning.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. Sage publications.
- Ytre Hvaler nasjonalparkstyre (2018). Forvaltningsplan for Ytre Hvaler nasjonalpark. (sett 18.02.2019).
- Fredman, P., Romlid U., Emmelin L. & Yuan M (2009). Who are the non-compliance? An analysis of non-compliance with on-site monitoring methodology at Fulufjället National Park. Forskningsprogrammet friluftsliv I förändring. Rapport nr. 9.
- Gundersen, V., Mehmetoglu, M., Vistad, O. I., & Andersen, O. (2015). Linking visitor motivation with attitude towards management restrictions on use in a national park. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 9, 77-86.
- Hagen, D., Eide, N.E., Fangel, K., Flyen A.C. og Vistad, O.I. (2012). Sårbarhetsvurdering og bruk av lokaliteter på Svalbard. Sluttrapport fra forskningsprosjektet "Miljøeffekter av ferdsel". NINA Rapport 785. 110 s + vedlegg.
- Kaxrud Wilberg, K.A. (2010). Bortfallsstudie i Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark. En test av selvregistreringskasser som metode for registrering av ferdsel i naturområder. Masteroppgave. Ås: INA-UMB. 39. S + vedlegg.
- Miljødirektoratet (2018). Veileder M-930. Brukerundersøkelser som verktøy for forvaltning av verneområder. Vorkinn, M., Boe, R. & Larsen, L-K.
- Selvaag, S.K., Wold, L.C. & Vistad, O.I. (2017). Brukerundersøkelse i Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og Sylan landskapsvernområde sommeren 2016. NINA Rapport 1377. Norsk institutt for naturforskning.
- Vistad, O.I. (1995). I skogen og I skolten – ein analyse av friluftsliv, miljøoppleving, påverknad og forvaltning I Femundsmarka, med jamføringer til Rogen og Långfjället. Dr. Grads-avhandling i geografi, Universitetet i Trondheim.
- Vistad, O.I. & Vorkinn, M. (2012). The wilderness purism construct – experiences for Norway with a simplified version of the purism scale. *Forest Policy and Economics* 39/39-47.
- Vistad, O.I., Gundersen, V. & Wold, L.C. (2014). Brukerundersøkelser i Hallingskarvet og Varangerhalvøya nasjonalparker, sommeren 2014. NINA Rapport 1109. Norsk institutt for naturforskning.
- Vistad, O.I., Selvaag, S.K. & Wold, L.C. (2017). Bruken og brukarane av Breheimen 2017. Kasse- og etterundersøking. NINA Rapport 1349. Norsk institutt for naturforskning.
- Vistad, O.I., Selvaag, S.K. & Wold, L.C. (2018). Bruken og brukarane av Jostedalsbreen nasjonalpark 2017. Kasse- og etterundersøking. NINA Rapport 1490. Norsk institutt for naturforskning.
- Vorkinn, M (2016). Bruk og brukere i Femundsmarka og Gutulia sommeren 2015. Rapport, fylkesmannen i Hedmark.
- Vorkinn M. & Andersen O. (2010) Besøkende i Rondane og Dovre nasjonalparker – sommeren 2009. Resultater fra selvregistreringskasser og automatiske ferdselstellere. NINA Lillehammer.
- Wold, L.C. & Selvaag S.K. (2017a). Brukerundersøkelse i Sølen landskapsvernområde sommeren 2016. NINA rapport 1332. Norsk institutt for naturforskning.
- Wold, L.C. & Selvaag S.K. (2017b). Brukerundersøkelse i Fulufjellet nasjonalpark sommeren 2016. NINA rapport 1333. Norsk institutt for naturforskning.
- Wold L.C, Selvaag S.K. & Vistad O.I. (2017). Brukerundersøkelse i Trollheimen og Innerdalen landskapsvernområder. NINA Rapport 1360. Norsk institutt for naturforskning.

Vedlegg 2: Etterundersøkelse

Vises i en utskriftvennlig versjon som avviker fra layouten i web-løsningen. Alle respondentene fikk ikke alle spørsmålene som er vist, noen spørsmål ble kun gitt for spesifikke svar (routing).

YTRE HVALER NASJONALPARK

Velkommen til undersøkelse om Ytre Hvaler nasjonalpark

I sommer besvarte du et kortfattet spørreskjema da du besøkte Ytre Hvaler og du sa deg villig til å svare på flere spørsmål om din bruk av Ytre Hvaler nasjonalpark - her kommer de!

Dine svar er viktige for den framtidige forvaltningen og bruken av området. Vi håper du vil ta deg tid til å besvare hele undersøkelsen og er veldig takknemlig for ditt bidrag!

1) BESØK I YTRE HVALER NASJONALPARK

2) * Bor du i nærheten av Ytre Hvaler nasjonalpark eller har du tilgang til hytte/fritidsbolig i området?

☐

Jeg bor i nærheten av Ytre Hvaler nasjonalpark (dvs. innenfor kommunene Hvaler, Fredrikstad, Halden eller Sarpsborg)

☐

Jeg eier/har tilgang til hytte/fritidsbolig i nærheten av Ytre Hvaler nasjonalpark (dvs. innenfor kommunene Hvaler, Fredrikstad, Halden eller Sarpsborg)

☐

Jeg har fast båtplass ved kai/brygge nær/i nasjonalparken (denne sesongen eller har hatt det tidligere sesonger)

☐

Ingen av delene

3) * Har du besøkt Ytre Hvaler nasjonalpark før 2018?

☐

Nei, aldri

☐

Ja

4) Hvor mange somre har du besøkt Ytre Hvaler nasjonalpark før 2018?

5) Hvor mange vintre har du besøkt Ytre Hvaler nasjonalpark før 2018?

6) * Besøkte du Ytre Hvaler nasjonalpark en eller flere ganger i løpet av siste år?

- ☐ En gang
- ☐ Flere ganger

7) * Hvordan inngikk besøket i Ytre Hvaler nasjonalpark i den turen du var på?

- ☐ Ytre Hvaler nasjonalpark var hovedmålet med turen
- ☐ Ytre Hvaler nasjonalpark var en del av en rundreise
- ☐ Ytre Hvaler nasjonalpark var en avstikker på vei til/fra et annet sted

8) * Når bestemte du deg for å besøke Ytre Hvaler nasjonalpark?

- ☐ Mer enn 3 måneder før jeg dro hjemmefra
- ☐ 1-3 måneder før jeg dro hjemmefra
- ☐ Mindre enn en måned før jeg dro hjemmefra
- ☐ Underveis på turen

9) Hvor mange dager var du i Ytre Hvaler-området i løpet av det siste året....

...i vintersesongen: jul-påske?

...i vårsesongen: etter påske (t.o.m. mai)?

...i sommer/høstsesongen: juni-september?

...senhøstes: oktober-jul?

10) * Hvis du var i Ytre Hvaler nasjonalpark sammenhengende i flere dager for å f.eks gå tur, sykle eller farte rundt med båt hva slags tur(er) var du på?

- ☐ Var på en sammenhengende tur med ulike overnattingssteder
- ☐ Overnattet på ett sted og tok dagsturer fra dette stedet
- ☐ Tok dagsturer fra ulike utgangspunkt til ulike turmål
- ☐ Ikke relevant. Jeg var ikke på flerdagerstur i Ytre Hvaler nasjonalpark

11) Hvilke turmål har du besøkt i Ytre Hvaler nasjonalpark?

12) * Det er mange måter å ta seg inn i Ytre Hvaler på. Startet du turen(e) ved noen av de følgende punktene da du besøkte Ytre Hvaler i 2018?

- ☐ Jeg ankom området via sjøen
- ☐ 1. Kuvaumen
- ☐ 2. Guttormsvaumen
- ☐ 3. Harestokken
- ☐ 4. Kjellvika
- ☐ 5. Spjærkilen
- ☐ 6. Brattestø
- ☐ 7. Skipstad
- ☐ 8. Vikerkilen
- ☐ 9. Grønne bakke
- ☐ 10. Ørekroken
- ☐ 11. Storesand
- ☐ 12. Homlungen
- ☐ 13. Kaffebukta
- ☐ 14. Smalsund
- ☐ Ingen av disse

13) * Overnattet du i eller i nærheten av Ytre Hvaler nasjonalpark i forbindelse med besøket/besøkene dine det siste året?

- ☐ Ja
- ☐ Nei

14) Hvordan overnattet du, og hvor mange netter?

	Antall netter	Hvor?
Privat hytte/fritidsbolig (der du ikke betaler for å overnatte)	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Leid feriehus/hytte (der du betaler for å overnatte)	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Kystledhytte/fyr e.l. (der du betaler for å overnatte)	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Om bord i privat båt	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Privat hos bekjente/familie e.l. (der du ikke betaler for å overnatte)	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Tilrettelagt (camping)plass for campingvogn/bobil/telt der du betaler for å overnatte	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Tilrettelagt (camping)plass for campingvogn/bobil/telt der du ikke betaler for å overnatte	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Telt/lavo/åpen himmer utenom tilrettelagt plass	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Hotell/pensjonat	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Annet	<input type="text"/>	<input type="text"/>

15) FRILUFTSLIV I YTRE HVALER NASJONALPARK SISTE ÅR**16) * Hvilke friluftslivsaktiviteter utøvde du i Ytre Hvaler nasjonalpark siste år? (Flere svar er mulig)**

- ☐ Fottur
- ☐ Dåttur - motorisert
- ☐ Dåttur - seilbåt
- ☐ Dåttur - kajakk/kano/robåt
- ☐ Vannsport: motorisert (f.eks. vannskuter, vannski)
- ☐ Vannsport: ikke-motorisert (f.eks. kiting, brettseiling, surfing)
- ☐ Bading/svømming
- ☐ Buldring
- ☐ Dykking
- ☐ Øyhopping med båt
- ☐ Fiske/fangst i sjøen
- ☐ Jakt
- ☐ Sykkol på voi
- ☐ Sykkol på sti/utonom voi
- ☐ Andre aktiviteter (eks. ridning, bærplukking, skitur, løpetur, geocaching, fotografering, piknik, botanisering o.a.),

17) * Hva slags båt (ikke motorisert) benyttet du? (Flere svar er mulig)

- ☐ Kajakk   ☐ Robåt   ☐ Kano

18) * Hva slags sykkel benyttet du da du syklet på vei i Ytre Hvaler nasjonalpark siste år? (Flere svar er mulig)

- ☐ El-sykkel
☐ Vanlig sykkel
☐ Stisykkel/fatbike

19) * Hva slags sykkel benyttet du da du syklet på sti/utenom vei i Ytre Hvaler nasjonalpark siste år? (Flere svar er mulig)

- ☐ Elsykkel
☐ Vanlig sykkel
☐ Stisykkel/fatbike

20) * Du har svart at du drev med andre aktiviteter i Ytre Hvaler nasjonalpark siste år, hvilke aktiviteter var dette?

21) BRUK AV STI/VEI

22) * Hvor mye av tida brukte du merkede/tydelige stier og veier når du gikk eller syklet i Ytre Hvaler nasjonalpark siste år?

- ☐ Alltid
☐ Ofte
☐ Av og til
☐ Sjelden
☐ Aldri
☐ Ikke relevant

23) INFORMASJON OG BRUK AV SOSIALE MEDIA

24) * Skaffet du deg informasjon om Ytre Hvaler nasjonalpark før du kom til området i 2018?

- ☐ Ja
☐ Nei

25) * Hvor hentet du informasjon fra? (Kryss av for alle aktuelle alternativer)

- ☐ Fra venner/slektninger/bekjente
- ☐ Fra blogg/facebook/sosiale medier
- ☐ Fra internett ellers
- ☐ Fra reisehåndbok
- ☐ Fra brosjyre
- ☐ Fra besøkssenter Nasjonalpark
- ☐ Fra et turistkontor/informasjonssenter
- ☐ Fra en turapp
- ☐ På en annen måte

26) Hvilke nettsider fikk du informasjon fra?**27) På hvilken annen måte skaffet du deg informasjon om Ytre Hvaler nasjonalpark?****28) * Hvor lett var det å finne den informasjon du ønsket?**

- ☐ 1 svært vanskelig
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ 5
- ☐ 6
- ☐ 7 Svært lett

29) Hvilken informasjon var det vanskelig å finne?**30) * Dersom forvaltningsmyndigheten for Ytre Hvaler nasjonalpark skulle gi mer informasjon om området, når/hvor ville du helst hatt denne informasjonen? (Flere svar er mulig)**

- ☐ Før avreise hjemmefra
- ☐ Underveis fra bostedet til Ytre Hvaler nasjonalpark
- ☐ På parkeringsplasser/innfallsporter/brygger/båttutsettingsplasser i nærheten av nasjonalparken
- ☐ Inne i selve området

31) * Hvordan ville du helst hatt informasjon om Ytre Hvaler nasjonalpark før avreise hjemmefra? (Flere svar er mulig)

- ☐ Reisehåndbøker
- ☐ Internett
- ☐ Via mobil (app)
- ☐ Annet

32) På hvilken annen måte ville du hatt informasjon før avreise?

33) * Hvordan ville du helst hatt mer informasjon om Ytre Hvaler nasjonalpark ved parkeringsplasser/innfallsporter/brygger/båttutsettingsplasser til Ytre Hvaler nasjonalpark. (Flere svar er mulig)

- ☐ Muntlig informasjon fra naturoppsyn
- ☐ Informasjonstavler
- ☐ Via mobiltelefon (app)
- ☐ Brosjyrer i selvbetjeningsautomater
- ☐ Besøkssenter Nasjonalpark
- ☐ Informasjonssenter
- ☐ Annet

34) På hvilken annen måte ville du hatt informasjon ved parkeringsplasser/innfallsporter/brygger/båttutsettingsplasser til Ytre Hvaler nasjonalpark?

35) * Hvordan ville du helst hatt informasjon om Ytre Hvaler nasjonalpark inne i verneområdet? (Flere svar er mulig)

- ☐ Muntlig informasjon fra naturoppsyn du treffer på ute på sjøen/i verneområdet
- ☐ Via mobiltelefon (app)
- ☐ Gjennom aktivitetsfirmaer/overnattingsbedrifter
- ☐ Brosjyrer på kystledhyttene i området
- ☐ Guida turer i regi av naturoppsynet
- ☐ Annet

36) På hvilken annen måte ville du hatt informasjon om Ytre Hvaler nasjonalpark inne i verneområdet?

37) * Delte du dine opplevelser i Ytre Hvaler nasjonalpark via sosiale medier?

- ☐ Nei
- ☐ Ja

38) * Hvor mange ganger (ca) delte du dine opplevelser via sosiale medier?

39) * Hvilke sosiale medier brukte du? (Flere svar er mulig)

- ☐ Facebook
- ☐ Twitter
- ☐ Instagram
- ☐ Andre

40) Utover Facebook, Twitter eller Instagram, hvilke andre sosiale medier brukte du til å dele dine opplevelser i Ytre Hvaler nasjonalpark?

41) DINE OPPLEVELSER I YTRE HVALER NASJONALPARK

42) * Hvor viktig var de følgende årsakene for at du besøkte Ytre Hvaler nasjonalpark i 2018?

	Ingen betydning						Svært stor betydning	VET IKKE
	1	2	3	4	5	6	7	
Å oppleve en helt spesiell natur	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muligheter for å se dyr/fugler/planter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det er mange øyer å besøke/mulighetene for øyhopping	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Området er godt tilrettelagt med kyststier	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
En treffer få andre i området	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Terrenget er lett å ferdes i	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Å oppleve den flotte skjærgården	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De fine badeplassene	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gode fiske-/fangstmuligheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mulighetene for å se/oppleve sjøfuglkolonier	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De mange kulturminnene som finnes i kystområdene her	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gode dykkemuligheter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

43) * I hvilken grad opplevde du følgende under ditt besøk/dine besøk i Ytre Hvaler nasjonalpark i 2018?

	Ikke i det hele tatt 1	Bare minimalt 2	Til viss grad 3	Det en meste av tiden 4	Hele tiden 5	IKKE RELEVANT
Stillhet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Natur uten menneskelig påvirkning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ren natur	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lite forstyrrelser fra andre besøkende (utenom eget turfølge)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Naturopplevelser utenom det vanlige	☐	☐	☐	☐	☐	☐

44) * Hvor enig eller uenig er du i disse utsagnene, når det gjelder Ytre Hvaler nasjonalpark?

	Helt Uenig	1	2	3	Verken enig eller uenig	4	5	6	Helt enig	VET IKKE
Det er for mye søppel ved noen parkeringsplasser	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det er for mye søppel på strender og brygger/havner	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det er enkelt å finne områder der du kan være for deg selv	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det har blitt for stor slitasje ved badeplasser/rasteplasser i området	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det er mange som bryter fartsbestemmelsene for båt i verneområdet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det er mange som bryter forbudet mot vannskuter i verneområdet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det er for mye folk i noen områder i høysesongen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det burde være tillatt med idrettsarrangementer i nasjonalparken	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det er blitt for stor slitasje på noen stier i området	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De mest brukte stiene i Ytre Hvaler nasjonalpark bør være forbeholdt fotturister	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det er greit at noen stier også kan brukes av syklister	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det er greit at noen stier også kan brukes til ridning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

45) * Møtte du andre besøkende som du reagerte negativt på?

- ☐ Nei
- ☐ Ja

46) Hva var det du reagerte negativt på i situasjonen(e)?

47) TILRETTELEGGING

48) * Først vil vi gjerne vite hvor viktige ulike tiltak er/var for deg når du ferdes i Ytre Hvaler nasjonalpark?

	Ikke viktig i det hele tatt 1	2	3	4	5	6	Svært viktig 7	VET IKKE
Fortøyningsbolter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Brygger	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Søppelkasser ved de mest brukte områdene	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Servicepunkt (med sanitæranlegg, vannpost og mulighet for septiktømming)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tilbud om båttaxi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Enkle tilrettelagte teltplasser (gratis)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Parkeringsmuligheter ved innfallsporter/startpunkter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muligheter for å treffe oppsyn i løpet av turen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Informasjonstavler ved innfallsportene/startpunktene	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
At det finnes korte, godt tilrettelagte stier til spesielle attraksjoner	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tydelig merking av stiene	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skilt ved stikryss som viser avstand og retning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Klopper i bløte partier av stiene	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bruer som gjør elver/bekker lette å krysse	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

49) * Så vil vi gjerne vite hvordan du opplevde kvaliteten på forekomsten av de samme tiltakene i Ytre Hvaler nasjonalpark?

	Svært dårlig/mangelfullt	1	2	3	Verken dårlig eller bra	4	5	6	Svært bra	7	VET IKKE
Fortøyningsbolter	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Brygger	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Søppelkasser ved de mest brukte områdene	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Servicepunkt (med sanitæranlegg, vannpost og mulighet for septiktømming)	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tilbud om båttaxi	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Enkle tilrettelagte teltplasser (gratis)	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Parkeringsmuligheter ved innfallsporter/startpunkter	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mulighetene for å treffe oppsyn i løpet av turen	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Informasjonstavler ved innfallsporter/startpunkter	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
At det finnes korte, godt tilrettelagte stier til spesielle attraksjoner	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tydelig merking av stiene	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skilt ved stikryss som viser avstand og retning	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Klopper i bløte partier av stiene	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bruer som elver/bekker lette å krysse	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

50) Var det noe sted i Ytre Hvaler nasjonalpark du opplevde tilretteleggingen som spesielt dårlig?

51) Syns du det er positivt eller negativt dersom...

	Svært negativt	1	2	3	Hverken eller	4	5	6	Svært positivt	7	VET IKKE
...Kulturlandskapet i verneområdet skjottes i form av brenning av kystlynghei?	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
... Kulturlandskapet i verneområdet skjottes i form av frittgående beitedyr på holmer/øyer i området?	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
... Kulturlandskapet i verneområdet skjottes i form av inngjerdede beitedyr på fastlandet?	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...Det legges begrensninger for fangst/fiske i noen områder for å ivareta sårbare arter (som f.eks. torsk og hummer)?	☐		☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

52) YTRE HVALER NASJONALPARK

53) * Visste du at Ytre Hvaler var vernet som nasjonalpark før du besøkte området siste år?

- ☐ Ja
- ☐ Nei

53) * Visste du at Ytre Hvaler var vernet som nasjonalpark før du besøkte området siste år?

- ☐ Ja
- ☐ Nei

55) * Har du besøkt andre nasjonalparker i Norge eller i utlandet i 2018?

- ☐ Nei
- ☐ Ja, i Norge
- ☐ Ja, i utlandet

56) * Har du besøkt andre nasjonalparker i Norge eller i utlandet tidligere (før 2018)?

- ☐ Nei
- ☐ Ja, i Norge
- ☐ Ja, i utlandet

57) Hvilke andre nasjonalparker i Norge har du besøkt i 2018?

58) * Vet du om følgende tiltak/aktiviteter er tillatt i nasjonalparken?

	Vet		
	Ja	Nei	ikke
Er det tillatt å ta tørre kvister for å brenne bål, i den perioden bålbrekking er tillatt?	☐	☐	☐
Er jakt, fangst og fiske tillatt?	☐	☐	☐
Kan alle som vil kjøre vannskuter?	☐	☐	☐
Kan du gå hvor du vil (på fastlandet)?	☐	☐	☐
Kan du gå i land hvor du vil/på hvilke øyer du vil?	☐	☐	☐
Er det samme fartsgrenser i nasjonalparken som for resten av sjøen?	☐	☐	☐

59) * Oppfatter du Ytre Hvaler nasjonalpark som et villmarksområde?

- ☐ Nei, ikke i det hele tatt
- ☐ Ja, deler av området
- ☐ Ja, hele området
- ☐ Vet ikke

60) Hvilke deler av Ytre Hvaler nasjonalpark oppfatter du ikke som et villmarksområde?

61) OM DEG

62) * Hvor sterkt knyttet føler du deg til Ytre Hvaler nasjonalpark?

- ☐ 1 Ingen spesiell tilknytning
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ 5
- ☐ 6
- ☐ 7 Svært sterkt knyttet til

63) * Hvor mange ganger har du vært på en flerdagers fottur eller skitur? (med flerdagers mener vi en lengre, sammenhengende tur der du overnatter underveis)

- ☐ Aldri
- ☐ 1 gang
- ☐ 2-5 ganger
- ☐ 6-10 ganger
- ☐ 11-20 ganger
- ☐ Mer enn 20 ganger

64) * Hvor interessert er du i ulike former for friluftsliv?

	Ikke interessert	Litt interessert	Interessert	Svært interessert
Tradisjonelt høstingsfriluftsliv (matauk er et viktig motiv, som jakt, fiske, bær/sopplukking)	☐	☐	☐	☐
Turfriluftsliv (turer til fots og/eller på ski)	☐	☐	☐	☐
Moderne friluftsliv (aktiviteter som krever spesielle ferdigheter og utstyr eks. dykking, windsurfing, terrengsykling, klatring, kiting, elvepadling, hanggliding, randonee)	☐	☐	☐	☐
Motoriserte utendørsaktiviteter (eks. båtsport, vannskuter, snøscooter)	☐	☐	☐	☐

65) * Se bort fra besøket ditt til Ytre Hvaler. Tenk deg at du skal gjennomføre en flertimers fottur i et skogs- eller fjellterreng om sommeren. Tenk deg at området er slik DU vil ha det - som om det var ditt idealområde for en slik tur. Ville det være positivt eller negativt for deg...

	svært negativt	1	2	3	Nøytralt	4	5	6	7	svært positivt
... at det finnes tilrettelagte leirplasser med do, ved, bål, søppeldunker	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
... at du kan bli kvitt søppel i utplasserte søppeldunker	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
... at det finnes merkede stier i området	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
... at det er god skilting ved stistart og stikryss i området	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
... at det er lagt ned trestokker til å gå på der stien går over våt myr	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
... at det finnes hytter med matservering og oppredde senger i området	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
... at du møter mange andre friluftsfolk i løpet av turen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
... at du kan gå milevis uten å møte et menneske	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

66) * Er du?

- ☐ Kvinne
- ☐ Mann

67) * Hvor gammel er du?

68) * Hva er din høyeste fullførte utdanning?

- ☐ Grunnskole
  - ☐ Videregående skole
  - ☐ Høyskole/universitet 1-3 år
  - ☐ Høyskole/universitet 4 år eller mer
-

69) * Hvor er du bosatt?

- ☐ Norge
- ☐ Sverige
- ☐ Danmark
- ☐ Tyskland
- ☐ Nederland
- ☐ Annet land

70) * Vennligst oppgi ditt postnummer:

71) Hvilket land er du bosatt i?

Vedlegg 3: Turmål

Hvilke turmål de som tok dagsturer fra ulike utgangspunkt til ulike turmål besøkte:

Akerøy

Akerøya m. overnatting, Brattestø, Svala, Kjeppingene, Stamholmene, Storesand, Ed, Trefura, Kuvauven, Herføl

Akerøya, Brattestø, Herføl, Nordre og søndre Sandøy, Søsterøyene (litt usikker på om alle disse er definert innenfor nasjonalparken, men vi har stort sett vært på alle steder i sommer)

Akerøya, Lauer, Koster og Tisler

Akerøya, Søster, Svarteboerne, Papper, Utgårdskile, Kirkeøy.

Alle som kan nås til fots

alle øyene med fastlandsforbindelse.

Asmaløy- Landfastodden

Bade/ picknick

Bruker stort sett kyststiene på alle øyene

Flere på Vesterøy, Spjærøy, Asmaløy, Kirkøy og Herføl

Foten, Strømtangen, Storesand, Skjærhallen, Søsterøyene, Lyngholmen, Flatskjær, Missingene, Akerøya

Fredagshølet. Papperhavn. Sand.

Fredagshølet og søsterøyene pluss Hvaler generelt båtturer

guttormsvauen

Guttormsvauen Kuvauen Brattestø (fyret) Rødshue Ørekroken Storesand Søndre Sandøy

Guttormsvauen, kuvauen, samt ute med båt

Guttormsvauen, Rødshue, Kråkerøy, Enhuus, Glufsa, Femdalssund, Brattestø, Storesand

Gått de fleste kyststiene

har besøkt forskjellige øyer med bruk av ferjer

Kirkøy, spjærøy, kjøkøy

Kuvauen | Guttomstangen | Mølodden | Bastangen | Bukta | Spjær | Urdal | Utengen | Kasa | Korshavn | Reff | Botnekilen | Storesand | Stafsen

Kuvauen, Guttormsvauen, asmaløy, Kirkøy mm

Kuvaun, Guttormsvauen, Barm i grunn alle øyene

Kuvauen, Hverven, Stolen, Søndre Søster, Torbjørnskjær fyr, Akerøya, Guttormsvauen, Herføl

Kyststien fra ende til annen, ørekroken, storesand, strender, holmer og skjær

Mange. Har vokst opp i skjæra og besøker de når været tillater.

Med Båt

Mest på strekningen fra Skjelsbosund til Skjærhalden /søndre og Nordre Sandøy.

Nordre Søster, Akkerøy, Brattestø, Storesand, Papper, Seiløyområdet Tusler, Heiaæjæ

Over alt!

Promenerade bara i bergen.

Reiser stort sett rundt med båt på de fleste områder. Tisler er favoritten

Rødshue .storesand Grønne bakke ørekroken Skjærhalden viker spjærøy. Åsebu Brattestø over til Vikørhavn

Skjærhalden, Tisler, Søndre Sandøy, Utgårdskilen, Guttormsvauen, Kuvauen, Storesand, Tjeldvika, Akerøya, Vikør

Skulpturparken og kyststiene

Stolen, Utgård, Brattestø-Huser-Vikerhavna, Storesand - Ørekroken, Homlungen, Lauer, Nordlauer, Herføl
Storesand, Brattestø, Utgårdkilen, og andre badedtrender

Storesand, ørekroken, Kirkøy, Asmaløy, viker, viker til Brattestø, Vesterøy, Spjørøy, båtturer gjennom og i
nasjonalparken

Søndre sandøy Kuvauven

søsterøyene, Tislerøyene, Fredagshølet og Ahlholmene, nordre- og søndre sandøy, akerøya, vesterøy, as-
maløy, kirkøy

Søsterøyne. Tisler. Struten

Så mange at det blir vanskelig å skrive ned. Jeg bor på hvaler

Tisler, Herføl, akerø, heia,

Tisler, Herføl, Kirkøy, Søndre Sandøy

Tisler, områdene rundt Kuvauene, Ørekroken, Spjør, Sandøya

Tisler, skulpturpark, sandøy, Kirkøy.

Turer på Kråkerøy, hvaler

Ulike steder på Vesterøy, Spjørøy, Asmaløy, Kirkøy, Søndre Sandøy

Utgårdkilen, med områdene syd og vest for Utgårdkilen. Storesand og vestover...

Utgårdskilen, sandholmen

Vanligvis Spjørkilen, eventuelt Akerøya/Vesle eller Storesand badedtrender. Har hytte på Sand, Spjørøy.

Varit på de ulike øar skärhalden fyren homlungen, kirköy stenkunst, asmalöy, brattestö fyr. vesteröy . Mär-
panna, jag jobbar på Kalnes och går turer på min lediga tid. Jag bor i Sverige

Vi går rundturer i første rekke på Spjørøy, men tar også dagsturer på de andre øyene.

Vikerhavn og skjerhalden og gått tur på kyststien

Ørekroken-Skjærhalden. Herføl. Hytta på Dyrefjell og båt i Gutturmsvauen. Liten seilbåt til Kirkeøy og Herføl.
Og noen ganger Tisler Langholmen Singleøy.

Øyekroken, Storesand, Kuvauen, Viker

Vedlegg 4: Informasjon

Hvilke nettsider de besøkende fikk informasjon fra:

Google

Båtsider.

Det var vår datter som er mye i oslofjorden, egen seilbåt som hun bor i, hun søget for festilling av hytte etc.

DNT

En eller annen padleside

face

Facebook, ytre hvaler turist

Facebook. Så googlade jag

Fredrikstad og Hvaler turistinfo Google

Geologi og rombeporfyrr i Oslofeltet. Filmer og artikler. Avisreportasje. Ytre hvaler

googla bare og leste en del av det jeg kom over

google

Google

google maps

Google Maps og Google generelt

Google Maps, Wikipedia, <http://storesandteltplass.com/>

<http://www.miljodirektoratet.no/>, <https://www.visithvaler.no/papperhavn/>,

<https://www.hvaler-guide.no/kyststien-hvaler/>

<https://www.visitnorway.com/listings/ytre-hvaler-national-park/5360/> https://en.wikipedia.org/wiki/Ytre_Hvaler_National_Park <https://outtt.com/en/norway/ytre-hvaler> <https://www.oslo-fjord.com/ytre-hvaler-national-park-1/> <https://www.google.com/maps/> https://www.tripadvisor.com/ShowUserReviews-g3459083-d8131821-r522181821-Ytre_Hvaler_National_Park-Skjaerhalden_Hvaler_Municipality_Ostfold_Eastern_Norw.html

Husker ikke

Husker ikke helt, surfeforum bl.a.

Husker ikke.

hvaler kommune

Hvaler kommune

Hvaler kommune, FB grupper og Instagram.

Hvaler kommune, reiseguide

hvaler siden, dykkesiden. båtside osv

Kommunen, nasjonalparken, fylket/fylkesmannen

Kommunens nettside, og Turistforeningens

Kyststien på Hvaler

Maritime info på kartplotter.

Norgeskart.no, gule sider sjøkart, facebook

Oslofjordens friluftsråd Facebook & Instagram.

Primært Hvaler kommune

Rosareke - fantastisk fiskeblogg og turtips for hele hele Hvaler!!!

Sjekket om det var lov å sykle! Husker ikke hvor jeg fant informasjon!

Ut og Google

ut.no

Ut.no, turkart.no

Vet ej

Vi ønsket å finne et sted å dra på telttur, og synes dere hadde god informasjon på egne nettsider. Vi valgte derfor å dra til Hvaler.

www.ytrehvaler.no www.hvaler-guide.no

Ytre hvaler hjemmeside

ytrehvaler.no

Hvilke informasjon som var vanskelig å finne:

About boat trip schedules and rules to hikers in national park.

Deler av kyststinetet

Det står skiltet at noen områder ikke er tillat med sykkel, det fant jeg ikke på netter. Jeg setter også spørsmål om det er nødvendig med forbud mot sykkel. (aktuelt område var vest for Storesand, hvor det er forbudsskilt mot sykkel)

Forhold for bølgesurfing (ikke så rart, det er jo ikke så gode forhold til vanlig)

God litteratur som er lett og forståelig om geologiens opprinnelse. Rombeporfyrekonglomerat. Ulike forkla-
ringer/ teorier på dette området.

Gode kart over turstier beskrivelser

Gåturer

Husker ikke noe spesielt

Ikke vanskelig å finne, men usikker på hvor en skal begynne å lete. Skal man lete på kommunens hjem-
mesider, facebook eller andre steder.

Ingen spesielle.

Lite informasjon om Vikar

Merkede stier

Mindre populære badestrender

om fortøyning

Om stier

Om særegne planter og dyr

Som beskrevet før. Vi ville gjerne øyhoppe, men fikk at vide på besøgscenter at vi skulle betale kontant på båden. Vi kunne ikke finne en hæveautomat, og kunne ikke hæve i butikken. Så vi måtte køre over broer under tunneller helt til frederikstad, for å finne en bank. Da hadde vi betalt P-plads for hele dagen. På bå-
den næste dag fikk vi så at vide at den billet kunne kun kjøpes via app. Så fikk aldri set mere end en ø.

Spisesteder/ restauranter/ Sjøreiser

Toalett.

turalternativer med presis info

Ulike tilrettelagte steder. Hvor er det fasiliteter som passer med å ha med Seg fire små

Vedlegg 5: Deler av Ytre Hvaler som ikke oppleves som villmark

Er ikke så godt kjent i området.

100m beltet på de fleste øyer og fastland

Akerøya fort

akkurat der det er bebyggelse men jeg tar kanskje fei

Alholmene/Fredagshølet

Alle steder der det er bygd hus og hytter helt ned til vernesonene.

Badeplassene

Badeplasser / hytteområder

Badeplasser Skjærhalden.

Badesteder

Badestrendene

Bebodde område

Bebygde og næringsområder inntil grensene for nasjonalparken

Bebygde områder på Papper og Vesterøy

Bebyggede arealer

Bortsett fra Tisler og Arekilen er resten nokså lite villmark.

Brattestø

Brattestø og Herføl

Brattestø, Huserstøet, Vikar

Brattestø, Vikar, Skipstad, Ørekroken

De delene som inneholder kjente badestrender.

De forskjellige bryggene/havnene er ikke veldig villmark for meg.

De gamle kulturlandskapet/beiteområdene Gammel bebyggelse

De mest bebodde øyene, og mellom de største øyene med mye båttrafikk

De mest populære områdene rundt campingplassene. Det er kanskje mer følelsen av villmarksområdet - akkurat rett ved kebab-og-is-kiosken så tenker jeg ikke at nå er jeg i et villmarksområde. Deilig med kaffe og is da! Spesielt nå i sommer da det var totalforbud mot å tenne opp noe som helst.

De områdene som er tilgjengelig med bil anser jeg ikke som villmarksområde...

De områdene som ligger nærmest brygger og bebyggelse

De områdene som ligger tett på boområder

De overbefolkede, med kort og lett tilgang fra parkeringsplassene.

De små tettstedene :) (Brattestø, Vikarhavn osv)

De ytre små øyene og skjærene

Deler av Akerøya og andre steder der fugler skal ha ro deler av vår/forsommer.

Deler av fastlandet og de mest besøkte holmer, strender

Deler av spjærekilen med hytter, men jeg ser det ikke som negativt om det ikke blir fler.

Der det er tilrettelagt - eller der det er hytter inne i nasjonalparken

der det er bebyggelse

Der det er bebyggelse og bilveier.

Der det er hus/hytter tett på. Og om sommaren når det er mye folk og båter er det ikke akkurat en øde villmark, men fint likevel

Der det er hytter

Der det er hytter.

Der det også er hytter eller beitemark (på "fastlandet")

Der hvor det er hytter og der det er laget stier/ veier.

Der hvor det er private sommerhytter.

der hvor mennesker ferdes mye

Der man ser bebyggelse, brygger og hytter osv. Spor av mennesker.

Det er fremdeles mye folk, båter og hytter i nærheten

En del av de mest trafikkerte områdene ved Storesand

En del av de mest trafikkerte områdene

Enkelte områder på land

F.eks storesand, herføl og andre småøyer

Fastlandet på Kirkøy

Foten, Skjærhallen

Heia, deler av tislr.

hm.. jeg vet ikke jeg.

Holmer som brukes om sommeren. Vauvene. Akerøya. Storesand. Rødshue.

Hvalerøyene.

Hyttefelt

Hyttefeltene og bryggene

Hytteområder

I bebodde områder

I hovedsak fastlandet

ikke i nærheten av brygger og. f. ex. campingplasser

Im Gebiet von Örekroken doch mehr angetriebener Plastikmüll.

Ingen av delene oppfatter jeg som villmark. Pga Bebyggelse, at det er så tilrettelagt som det er, at det er brygger, stier, merking , parkering osv.

Inngjerdet beiteland

Kilen På Tislr, Sommerstø, og badestranda

Kirkøy, Storesand

Kulturlandskapet på Asmaløy, Akerøya

Kun de helt ytre delene mot Skagerak er villmarksaktige.

Kuvauen strand

Kuvauen, Guttomstangen, Storesand

Kuvauven

Landområdene på de største øyene med mye hyttebebyggelse.

Litt usikker på hvor grensene går. Men det er jo bebyggelse stort sett overalt?

Nakne holmer, urørte skogområder.

Noe på Asmaløy

Noen av områdene kjenner jeg godt, så det er vel derfor jeg ikke tenker over at det er et villmarksområdet.

Nærheten av Storesand

område ned stor hyttetetthet

Områdene nær båtleia

Områdene nærmest/med bebyggelse.

Områder med en viss konsentrasjon av hytter, badestrender og båtanlegg med stor grad av tilrettelegging

Områder rundt hyttene

Området rundt storesand

Oppfatter alt under vann som "villmark". I resten av området er det for mye hytter og folk til at det gir meg villmarksfølelse.

Oppfatter nesten ingen steder som direkte VILLMARKSområde

Papper

paths, cabins and benches aren't obviously wilderness

Plantede og innførte trær som vokser opp som ikke naturlig ville vært der. De bør felles og fjernes dersom noe av målsetningen skal være å prøve å ha et kystlandskap det var før i tiden da det gikk buskap og beitet på sørlige kystområder som i dag er i nasjonalparken.

På enkelte holmer og småøyer

På fastland, der det er strender og hytter.

På land der kulturlandskapet er viktig. Positivt med menneskenes bruk og levekår ved kysten

Restauranter etc

Rundt parkering og badeområdene

Rødshue

Røsshue

Røsshue, vikertangen, skipstadkilen

Sand marina.

Sentrum på Kirkøy

Sjøen

Skinnarsjø-området mot Vikertangen på Asmaløy og Rødshueområdet på Kirkøy.

Sommerhusområde

Storesand

Storesand o.l

Storesand, guttormsvauen

Storesand, rødshue, kuvauen.

Storesand, Ørekroken

Stranda på Tistler

Strender og der det er hytter

strender og steder med servicebygg etc

Svarer slik: For oss så var det vel de to nettene på S.Søster som var det nærmeste vi opplevde som villmark.

Søster

Søster øyene

Søster Øynene

Teltplassen ved Døvika oppfatter jeg som er ordinær campingplass når de samme telta står der gjennom hele sommeren. Synes det er dumt at mange av plassene blir "okkupert" fra påske til høstferie. Synes bruken av denne plassen skulle vært mer tilrettelagt for at flere kunne være der med max døgnterskel.

Tettbygde strøk

Tilgjengelige badestrender- og områder med hytter oppfatter jeg ikke som ren villmark. Men vise hensyn og ta vare på området som det er.

Tisler

usikker på navnene

Usikker, men det er vel blant annet hytter noen steder.

Usikker, området rundt storesand. Veldig mye folk de gangene jeg har vært i området, føles lite som villmark :)

Utgårdskilen

Veldig store områder har mye hytter og mye trafikk

Vestsiden av Asmaløy.

Vet ikke

vet ikke helt, men badeplasser og strender, parkering er vel ikke "vilt"

Vikerkilen der vi normalt starter ved parkeringen!

Ytre del av de store øyene der det er en del hytter.

Øyekroken og storesand

Vedlegg 6: Andre nasjonalparker i Norge som ble besøkt av respondentene i 2018

Bamle utenfor Kragerø og sarpsborg samt Rygge

Børgefjell.

Deler av Jotunheimen

Dont remember

Dovre

Dovre nasjonalpark, Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, Stabbursdalen nasjonalpark, Varangerhalvøya nasjonalpark

Dovre og Dovrefjell

Dovre og Rondane

Dovrefjell

Dovrefjell-sunndalsfjella

Dovrefjell-Sunndalsfjella

Dovrefjell, Rondane, Hardangervidda

ferder

ferder og kanskje noe flere uten at jeg vet om områdene er nasjonalparker.

For mange for å ramse opp

Færder

Færder nasjonalpark

Færder nasjonalpark Hardangervidda nasjonalpark

Færder nasjonalpark, Skrim/Sauheradfjella LVO og Brattefjell-Vindeggen LVO. Hardangervidda NP i svært mange år, men tilfeldigvis ikke i 2018.

Færder og Hardangervidda

Færder, Langsua, Hallingskarvet

Gammeldalen (Tynset)

Gaularfjell

Gaustad

Gaustatoppen

Gutelia

Hallingskarvet

Hallingskarvet nasjonalpark

Hallingskarvet National Park

hardangervidda

Hardangervidda

Hardangervidda + naturreservater

Hardangervidda Jostedalsbreen Rondane Jomfruland Færder

Hardangervidda og Forollhogna + Skarven (Sør-Trøndelag)

Hardangervidda og Færder

Hardangervidda og i Vestfold skjærgården

Hardangervidda, Færder, Folgefonna

Hardangervidda, Jotunheimen, Rondane - Snøhetta

Hardangervidda, Sognefjorden

Hardangervidda, Valdresflya,

Hardangervidda. Averøy Trøndelag mm

Hardangervidda. Jotunheimen

Hardangervidda, Vikafjellet

Haukeli. Rondane.

Huldreheimen Jotunheimen

Husker ikke hva den heter, men jeg kjørte opp Trollstigen.

I Odda husker ikke navn nu

Ingen

Jomfruland

Jostedalbreen, Jotunheimen, Saltfjellet-Svartisen,

Jotuheimen

Jotunheimen

jotunheimen

Jotunheimen

jotunheimen breheimen

Jotunheimen Hardangervidda.

Jotunheimen Rondane

Jotunheimen Breheimen Hardangervidda

jotunheimen kolsås trillemarka

Jotunheimen rondane

Jotunheimen Rondane

Jotunheimen Rondane Dovre

Jotunheimen,

Jotunheimen, Dovre, Reinheimen, Breheimen, Rondane, + andre områder i fjellet på øst/vest- landet.

Jotunheimen, dovre, Rondane

Jotunheimen, Hardangervidda og Rallarvegen

Jotunheimen, Rondane, Forellhohgna, Kvikne (Børssjøen)

Jotunheimen, Rondane, Hardangervidda, Dovrefjell

Jotunheimen, Rondane, Trollheimen

Jotunheimen.

Koster,

Kystområder i Troms og nordre Nordland.

Langsua og Jotunheimen

Langsua, Reinheimen

Lista og Gaustadtoppen

Lofoten

Lofoten & Svolvær Rauma - Romsdal Jotunheimen Gaustad Galdhøpiggen

Mange, bruker ikke tid på det.

Mølen syd for Larvik

Nasjonalpark ved Røros

Nesten alle

Nordnorge

Preikestolen nasjonalpark Rondane Reinheimen

Rondane

Rondane - Dovrefjell -

Rondane / Dovrefjell

Rondane Femundsmarka

Rondane Hardangervidda

Rondane og Dovre

Rondane og Jotunheimen

Rondane, Dovre

Rondane, Dovre, Jotunheimen

Rondane, Dovre, Jotunheimen, Breheimen, Hardangervidda, Hallingskarvet, Folgefonna,

---

Rondane, Hardangervidda

Rondane, Hardangervidda, Jotunheimen, Junkerdalen, mm

Rondane, Sylane, Hardangervidda

Skrim

Sverige og Danmark ned egen seil båt

Tjøme

Vassfaret

Vestfold

Øvre Anarjohkka.

Vedlegg 7: Steder i Ytre Hvaler hvor tilretteleggingen ble opplevd som spesielt dårlig

Arekilen

[Anmerkning: utenfor NP]

Attraksjoner forekom hemmelige. Som om i ikke vil vise det frem. Fx den kæmpestore gravhøy af sten.

Svær at finne og umulig vis man ikke selv fandt ud af at lede efter den.

Av og til vanskelig og finne riktig sti tilbake til utgangspunktet. Bør merkes bedre

Bedre og flere stier rundt hele parken.

Bløte partier mot Sandholmen

Båtfolket ønsker å kunne grille/båle lovlig. Det må tilrettelegges for dette. Enkelte nåler uansett og det går da utover naturen. Sett opp lovlige båtplasser. Dette finnes i dag kun i fredagshølet og ikke på holmene!

Det er en sprekk i fjellet på Alholmen utenfor bukta på Vesterøy hvor det er helt stappfullt av søppel som sikkert har blitt skylt i land. Dette er vel ikke bra for dyrevelferden? Sprekken med søppel ligger på vestsiden av Alholmen.

Det er trist at det er såpass dårlig med parkeringsplasser for dagsturister. Blant annet er det vanskelig å finne plass ved Brattestø.

Dårlig med parkering i spjærkilen , da det kan se ut til at hyttegjester bruker denne .

Dårlig stimerking på enkelte partier som gjør at man kommer vekk fra den merkete stien og ikke finner den igjen hvis man ikke er kjent i det aktuelle terrenget. For eksempel Utgårdskilen og vestover.

Dårlige anordninger for passering av gjerder i beiteområder. Vanskelig for personer med mindre bevegelsesvansker. Mange gode løsninger på dette i nabolandet.

Endel søppel og plast på strender og i natur. Tror mye kommer fra det interkommunale søppelanlegget på Øra der dette er åpent anlegg, Plast blåser ut i naturreservoatet og blir tatt med strømmen og havner på holmer og skjær

Enkelte steder der parkering kan være vanskelig. Bør være gratis parkering og mange nok til de mest brukte utfartsstedene.

Enkelte steder er merkingen slitt og vanskelig å se. Kunne vært QR koder for å merke spesielle steder/historier.

Enkelte stier var veldig dårlig merket.

Ferdes stort sett samme sted (Akerøya) vet en vannslange har blitt lagt ned fra gammelt av som er dårlig vann l. Hadde det Vært mulig å gjort noe med denne hadde det Vært flott.

Fjerning av båt plasser i Brattestø havn.

Flott hvis det kunne lages /legets ut flere badetrapper. Det e rvanbskelig å komme ut i vannet mange steder

For få bolter.

For liten søppelkasse ved stranden i Kuvauen.

Generelt for hele området: Altfor få, og i de tilfellene hvor det er, for små parkeringsplasser. Store deler av nasjonalparken er lite tilgjengelig på grunn av manglende parkeringsplasser. Gjelder både for forturer, og særlig i de tilfellene du ønsker å parkere bil ifm padling. Hele området oppleves i stor grad som "vi vil ikke ha deg her" når det gjelder mulighet for å sette fra seg bilen. Gjelder både sommer og vinter.

I dont have any specific areas, but in general, it is very disappointing. A few quick things. There is no easy walking or biking road into skjærehalden from Ørekrokeen for instance. There are no rubbish bins anywhere. There is unbelievable about of rubbish all over the beaches.

I ei kløft der havet kommer inn ved høyvann mellom Guttormsvauen og den lille tettbebyggelsen i neste bukt mot nord

Ibland svært att se markeringar för stigarna.

Ikke det jeg kan huske. OBS at det ikke er gitt at tilrettelegging er et gode. At det f.eks. er lite brygger eller umerkede stier er ikke for meg negativt. Jeg mener også at folk skal ta med seg alt søppel hjem, følgelig er utsatte søppeldunker et tveegget sverd; folk føler at de har rett til å sette fra seg søppel utenfor fulle dunker o.l.

Ikke på vår padletur (padlet fra Sverige , Koster, opptil ti ganger de siste somrene).

Ja, z.B. bei Bastangen war der Weg für mich auch mit langem Suchen nicht mehr zu finden

Jeg er veldig fornøyd og opplever stadig nye plasser på Kirkøy der jeg ferdes mest. Øya er helt utrolig!

Jeg mener det kunne vært mye mer fortøyningsbolter rundt om i Fredagshølet på nord- og østsiden. Det er nærmest helt fraværende..

Jeg skulle ønske det var bedre tilrettelagt for å gå lange sammenhengende turer i flere dager. Typ gå 3-4 timer hver dag. Det kan hende det finnes men litt vanskelig å finne disse kun til fots. Vi ble nødt til å bruke bilen innimellom siden hver kyssti er svært kort.

Jeg var på Søstrene, og det kunne godt vært noen flere fortøyningsbolter ved stranden ved søndre, som jeg antar er det minst belastende området å legge til for naturen.

Jeg vet ikke hva klopper i bløte partier er. Hvis det er plankestier, er det veldig fint. Plankestien over myra mellom Madamhaven og Landfasten på Asmaløy begynner å bli sliten og gjengrodd.

Kasser til søppeltømming

Kirkøy, på vei mot startpunkter for kyststien mot Homlungen, Storesand etc - mangler vanlige søppelbøtter til ispapir etc. Så nært butikker etc burde det være lettere å bli kvitt småsøppel.

Kommer an på fotferdighetene til den som ferdes. Ikke spesielt bratt terreng meg bekjent på øyene. FOR mye tilrettelegging kan også resultere i (for mye) økt ferdsel.

Kommer ikke ihåg nu

Kuvaugen, Guttormsvaugen.

Kyststien på Asmaløy: stien fra bussholdeplassen v/tunnelen og ned til Skipstadkilen (omtrent) er ikke merket. Det skulle jeg gjerne likt at den var.

Lauer er blitt svært privatisert både i havna og adkomst til resten av øya ! Det oppleves at ting blir satt ut for å hindre ferdsel på øya !

[Anmerkning: utenfor NP]

Malte merker mellom Guttormsvayen og Kuvauen. Kuvauen over fjellet til Papperhavn og turen ut til Stolen.

Mange steder det er vanskelig å parkere,for få eller ingen parkeringsplasser

Mer bruer og søppel kasser trengs

Nei

Nei egentlig ikke.

Nei, jeg elsker hvaler. Det må ikke bli for tilrettelagt!!!!

Nei

Parkering løser seg ikke alltid om sommeren.

Parkering.

Parkeringen i Spjærkilen. Det er alt for mange hyttegjester som parkerer der. Slik har det vært i alle år. De bryr seg ikke om skiltingen. Oppsynet burde besøke plassen og legge informasjonsskriv på alle bilene et par ganger i løpet av sommeren.

Parkeringsplassen ved Spjær er ofte helt opptatt av hytteejerers biler, ikke tilfeldige besøkere av nasjonalparken.

Savner sti mellom grønne bakke og bølerhavn.

Skulle innom i Ørekroken. Gikk meg vill. Likeledes på vei fra Skjærhalden til Ørekroken.

sti mellom rødshue og grønne bakke

Synes det stort sett er veldig bra på de stedene jeg bruker.

Synes ikke naturlig små stier skal fylles opp med sement for at folk skal kunne sykle der. Vil at det skal være mest mulig naturlig! I sommer var det flere steder ved Skipstad hvor det var harde sementerte stier. Har aldri vært det før.

Vanskelig å se merking på enkelte områder. Spesielt over svabergene.

Var vanskelig å se merkinga noen steder, for den var svært bleket

Veldig dårlig framkommelighet. Dårlig merket. Bør rettes opp i dette.

vet ikke om det kan beskrives som dårlig, men synes det er synd at ikke strendene kan rakes for tang og tare. Forstår miljøperspektivet, men flere av perlene blir forringet av mye illeluktende tang.

Vi besøkte Arkimedes-skruen på Kirkøy. Denne attraksjonen kunne man fått mye mer ut av. Den har jo tålt tidens tann bra, men dersom man ikke tar fatt i den nå, så er den snart borte. Dårlig tilrettelagt, mangelfull merking av stier. Det perfekte hadde vært å sette den i stand slik at den virket. Og så kunne man demonstrert prinsippene et par helger i høysesongen.b [Anmerkning: utenfor NP]

Vi ble positivt overrasket hvor flott alt ble tilrettelagt ,søppel fjernet ,ikkelukt fra søppel overhodet,både barn og voksne vill tilbake til oslofjorden l

Vi fant det vi ønsket

Vi mistet stien når vi nærmet oss Kuvauen sydfra. Men det var antagelig vår egen skyld.

Viker-Bratteste Kyststien fra Kuvauen

Ønsker det hadde vært rake på akroya siden det er så mye bæsje der, når man telter der

Ønsker tilgang over grundtvannsområdet og myrområdet ved Vikerkilen mot områdene Landfasten, Svanebukta, Skipstadkilen. Slik at kystlinjen blir mer tilgjengelig.

Vedlegg 8: Litteraturliste Brukerundersøkelser per 05.01.2019

Verneområde	Kilde
Blåfjella-Skjækerfjella NP	Selvaag S.K. & Wold L.C. (2018). Brukerundersøkelse i Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark. NINA Rapport 1506. Norsk institutt for naturforskning.
Breheimen NP	Vistad, O.I., Selvaag, S.K. & Wold, L.C. (2017). Bruken og brukarane av Breheimen 2017. Kasse- og etterundersøking. NINA Rapport 1349. Norsk institutt for naturforskning.
Dovre NP*	Vorkinn M. & Andersen O. (2010). Besøkende i Rondane og Dovre nasjonalparker – sommeren 2009. Resultater fra selvregistreringskasser og automatiske ferdselstellere. NINA Lillehammer.
Dovrefjell-Sunndalsfjella NP (Snøhetta)	Gundersen, V., Andersen, O., Wold, L. C., Nerhoel, I., Fangel, K., Vistad, O. I. & K. R. Båttstad. 2013. Ferdsel i Snøhettaområdet – Del 1. Dokumentasjonsrapport fra 12 spørreundersøkelser - NINA Rapport 933. 101 s.
Forollhogna NP	Gundersen, V., Nerhoel, I., Strand, O., Wold, L.C., Rybråten, S., Dokk, J.G., Vistad, O.I. og S.K. Selvaag (2017). Ferdsel og bruk av Forollhogna villreinområde. NINA Rapport 1331. Norsk institutt for naturforskning.
Fulufjellet NP	Wold, L.C. & Selvaag S.K. (2017). Brukerundersøkelse i Fulufjellet nasjonalpark sommeren 2016. NINA rapport 1333. Norsk institutt for naturforskning.
Hallingskarvet NP*	Andersen, O. & Gundersen, V. (2016). Brukerundersøkelse i Hallingskarvet. – resultater fra en spørreundersøkelse. NINA Kortrapport 17. Norsk institutt for naturforskning. Vistad, O.I., Gundersen, V. & Wold, L.C. (2014). Brukerundersøkelser i Hallingskarvet og Varangerhalvøya nasjonalparker, sommeren 2014. NINA Rapport 1109. Norsk institutt for naturforskning.
Jostedalsbreen NP	Vistad, O.I., Selvaag S.K. & Wold L.C. (2018). Bruken og brukarane av Jostedalsbreen nasjonalpark 2018: kasse- og etterundersøking. NINA Rapport 1490. Norsk institutt for naturforskning
Junkerdal NP	Selvaag S.K. & Wold L.C. (2018). Brukerundersøkelse i Junkerdalen nasjonalpark. NINA Rapport 1471. Norsk institutt for naturforskning
Lierne NP	Wold, L.C. & Selvaag, S.K. 2018. Brukerundersøkelse i Lierne nasjonalpark. NINA rapport 1507. Norsk institutt for naturforskning.
Nordfjella NP	Andersen, O., Gundersen, V. & L. C. Wold. (2010). Ferdsel i Nordfjella sommeren 2010 - Resultater fra ferdselstelling og brukerundersøkelser. NINA Rapport 703. Norsk institutt for naturforskning.
Raet NP	Selvaag S.K. & Wold L.C. (2019). Brukerundersøkelse i Raet nasjonalpark. NINA Rapport 1606. Norsk institutt for naturforskning
Rago NP	Selvaag S.K. & Wold L.C. (2018). Brukerundersøkelse i Rago nasjonalpark. NINA Rapport 1470. Norsk institutt for naturforskning
Rondane NP	Andersen, O. & Gundersen, V. (2010). Ferdsel og bruk av Rondane. Etterundersøkelse blant besøkende sommeren 2009 - NINA Rapport 599. Norsk institutt for naturforskning.

	Vorkinn M. & Andersen O. (2010). Besøkende i Rondane og Dovre nasjonalparker – sommeren 2009. Resultater fra selvregistreringskasser og automatiske ferd-selstellere. NINA Lillehammer.
Saltfjellet-Svartisen NP	Selvaag S.K. & Wold L.C. (2018). Brukerundersøkelse i Saltfjellet nasjonalpark. NINA Rapport 1472. Norsk institutt for naturforskning
Skarvan-Roltdalen NP	Selvaag, S.K., Wold, L.C. & Vistad, O.I. (2017). Brukerundersøkelse i Skarvan og Roltdalen nasjonalpark og Sylan landskapsvernområde sommeren 2016. NINA Rapport 1377. Norsk institutt for naturforskning.
Sølen LVO	Wold, L.C. & Selvaag S.K. (2017). Brukerundersøkelse i Sølen landskapsvernområde sommeren 2016. NINA rapport 1332. Norsk institutt for naturforskning.
Trollheimen og Innerdalen LVO	Wold L.C, Selvaag S.K. & Vistad O.I. (2017). Brukerundersøkelse i Trollheimen og Innerdalen land-skapsvernområder. NINA Rapport 1360. Norsk institutt for naturforskning
Varangerhalvøya NP*	Vistad, O.I., Gundersen, V. & Wold, L.C. (2014). Brukerundersøkelser i Hallingskarvet og Varangerhalvøya nasjonalparker, sommeren 2014. NINA Rapport 1109. Norsk institutt for naturforskning.
Ånderdalen NP	Selvaag, S. K., Gundersen, V., Danielsen, G. & L. C. Wold (2017b). Brukerundersøkelse Ånderdalen nasjonalpark sommeren 2016. NINA Rapport 1371. Norsk institutt for naturforskning.
Hardangervidda NP	Selvaag, S.K., Gundersen, V., Dokk, J.G., Rømtveit, L., Strand, O., Wold, L. C. & T. Holter. (2018). Brukerundersøkelse i Hardangervidda nasjonalpark sommeren 2017. NINA Rapport 1530. Norsk institutt for naturforskning.

*Indikerer samrapportering med annet verneområde

Lenker til rapporter som ikke er utarbeidet av NINA:

- **Reinheimen:**
<http://www.nasjonalparkstyre.no/PageFiles/10547/Bruk%20og%20brukere%20i%20Reinheimen%20sommeren%202011.pdf>
- **Jotunheimen:**
<https://www.fylkesmannen.no/globalassets/fm-oppland/dokument-fmop/miljo-og-klima/verneomraeder/bruk-vern/brukerundersokelse-fra-jotunheimen-1992-2010.pdf>
- **Langsua:**
http://www.nasjonalparkstyre.no/Documents/Langsua_dok/Faglig%20utredning/Brukerunders%C3%B8kelse%20Langsua%202015.pdf
- **Femundsmarka og Gutulia:**
http://www.nasjonalparkstyre.no/Documents/Femundsmarka_dok/Saker-styret/2015/Innkalling%20og%20styresak/Styresaker/Rapport%20Femundsmarka.pdf
- **Stølsheimen**
<http://osloeconomics.no/wp-content/uploads/OE-2018-2-Brukerunders%C3%B8kelse-St%C3%B8lsheimen.pdf>
- **Børgefjell**
<http://osloeconomics.no/wp-content/uploads/OE-2018-5-Brukerunders%C3%B8kelse-i-B%C3%B8rgefjell.pdf>
- **Lomsdal-Visten**
<http://osloeconomics.no/wp-content/uploads/OE-2018-7-Brukerunders%C3%B8kelse-i-Lomsdal-Visten.pdf>
- **Møysalen**
<http://osloeconomics.no/wp-content/uploads/OE-2018-4-Brukerunders%C3%B8kelse-M%C3%B8ysalen.pdf>
- **Lyngsalpan**
<http://osloeconomics.no/wp-content/uploads/OE-2018-6-Brukerunders%C3%B8kelse-Lyngsalpan.pdf>

Norsk institutt for naturforskning, NINA, er en uavhengig stiftelse som forsker på natur og samspillet natur–samfunn.

NINA ble etablert i 1988. Hovedkontoret er i Trondheim, med avdelingskontorer i Tromsø, Lillehammer, Bergen og Oslo. I tillegg driver NINA Sæterfjellet avlsstasjon for fjellrev på Oppdal, og forskningsstasjonen for vill laksefisk på lms i Rogaland.

NINAs virksomhet omfatter både forskning og utredning, miljøovervåking, rådgivning og evaluering. NINA har stor bredde i kompetanse og erfaring med både naturvitere og samfunnsvitere i staben. Vi har kunnskap om artene, naturtypene, samfunnets bruk av naturen og sammenhenger med de store drivkreftene i naturen.

ISSN:1504-3312
ISBN: 978-82-426-3348-4

Norsk institutt for naturforskning

NINA Hovedkontor

Postadresse: Postboks 5685 Torgarden, 7485 Trondheim

Besøks-/leveringsadresse: Høgskoleringen 9, 7034 Trondheim

Telefon: 73 80 14 00, Telefaks: 73 80 14 01

E-post: firmapost@nina.no

Organisasjonsnummer 9500 37 687

<http://www.nina.no>

Samarbeid og kunnskap for framtidens miljøløsninger